

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

České předsednictví v Radě Evropské unie. Analýza ovlivňování agendy

Bc. Dominik SCHEJBAL

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, dne 30. 4. 2024

.....

Bc. Dominik Schejbal

Poděkování

Jsem rád, že mohu touto cestou poděkovat dr. Petru Jurkovi za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady, konstruktivní spolupráci i zajímavou diskusi v průběhu konzultací diplomové práce. Děkuji mu za čas, který mi věnoval i za to, že ve mně dokázal o téma vzbudit mimořádný zájem. Děkuji rovněž svým nejbližším za všechnu podporu a trpělivost, kterou mi v uplynulých 5 letech poskytovali a prokazovali.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. KONCEPTUALIZACE ZÁKLADNÍCH PŘÍSTUPŮ A TERMÍNŮ	4
1. 1 AGENDA SHAPING	4
1. 2 FUNKCE PŘEDSEDNICTVÍ	7
1. 3 ČESKÁ ZKUŠENOST S PŘEDSEDNICTVÍM RADY EVROPSKÉ UNIE	9
1. 3. 1 ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V ROCE 2009.....	9
1. 3. 2 ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V ROCE 2022.....	11
2. ZDŮVODNĚNÍ VÝBĚRU ANALYZOVANÝCH PRIORITY A JEJICH KONCEPTUALIZACE.....	14
2. 1 ENERGETIKA A ENERGETICKÁ BEZPEČNOST	14
2. 2 RUSKÁ INVAZE NA UKRAJINU A JEJÍ DŮSLEDKY	15
3. VÝZKUMNÝ RÁMEC A METODOLOGIE.....	18
4. ANALÝZA JEDNÁNÍ RADY EVROPSKÉ UNIE S OHLEDEM NA VYBRANÉ AGENDY: ENERGETIKA.....	21
4. 1 RADA PRO DOPRAVU, TELEKOMUNIKACE A ENERGETIKU	21
4. 2 AGENDA ZASEDÁNÍ RADY PRO DOPRAVU, TELEKOMUNIKACE A ENERGETIKU V PRŮBĚHU ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ	23
4. 3 TUZEMSKÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ POZICI PŘEDSEDNICTVÍ V AGENDĚ ENERGETIKY	34
5. ANALÝZA JEDNÁNÍ RADY EVROPSKÉ UNIE S OHLEDEM NA VYBRANÉ AGENDY: RUSKÁ INVAZE NA UKRAJINU A JEJÍ DŮSLEDKY.....	37
5. 1 RADA PRO OBECNÉ ZÁLEŽITOSTI	37
5. 2 RADA PRO HOSPODÁŘSKÉ A FINANČNÍ VĚCI.....	42
5. 3 RADA PRO SPRÁVEDLNOST A VNITŘNÍ VĚCI	47
5. 4 TUZEMSKÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ POZICI PŘEDSEDNICTVÍ V AGENDĚ VÁLKY NA UKRAJINĚ A JEJÍCH DOPADŮ	53
6. SHRNUÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY.....	56
6. 1 HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ OBSAHOVÉ ANALÝZY PROVEDENÉ V SOUVISLOSTI A AGENDOU ENERGETIKY	56
6. 2 HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ OBSAHOVÉ ANALÝZY AGENDY V SOUVISLOSTI S RUSKOU INVAZÍ NA UKRAJINĚ A JEJÍMI DŮSLEDKY	60
ZÁVĚR	63
BIBLIOGRAFIE.....	67
RESUMÉ	84

Úvod

Praha má za sebou jednu z největších diplomatických výzev vládního kabinetu premiéra Petra Fialy. Druhá polovina roku 2022 se v České republice totiž nesla ve znamení jejího předsednictví Radě Evropské unie. Po 13 letech Praha opět stála v čele Evropské unie a ubíraly se k ní zraky nejen Bruselu a členských zemí Evropské unie, ale i dalších aktérů mezinárodního prostředí. S odkazem na prezidenta Václava Havla Češi hovořili o Evropě jako úkolu. O Evropě, která nebude své hodnoty vnucovat vnějšímu světu, ale stane se přirozeně vzorem hodným následování. Nešlo necítit snahu vyhnout se chybám českého předsednictví v roce 2009. Evropská legislativa vyžaduje od předsednické země nestrannost, avšak ponechává jí určitý manévrovací prostor pro práci s vlastní agendou. Od posledního českého předsednictví v roce 2009 doznal tento institut v důsledku přijetí Lisabonské smlouvy změn, avšak je stále poměrně silným nástrojem, který předsednické zemi umožňuje ovlivňovat agendu a legislativní proces Evropské unie. Institucionalizace doznala též spolupráce v rámci předsednického tria. Nyní je kladen důraz na to, aby spolu 3 státy, jejichž předsednictví následuje bezprostředně po sobě, kooperovaly a koordinovaly své priority. V českém případě se jednalo o Francii a Švédsko (České předsednictví v Radě EU nedatováno; Vaznonyté 2022: *passim*). Předsednictví bylo pro českou diplomacii příležitostí k posílení vlastní pozice v rámci Evropské unie a zároveň prosazení jisté části své národní agendy do práce této mezinárodní organizace.

Tato diplomová práce se zabývá právě tím, jak se České republice dařilo v rámci předsednictví pracovat s agendou a využívat metody Agenda Shaping. Práce je vystavěna především jako analytický text a je pouze pro potřeby porozumění analýze doplněna o stručnou konceptualizaci základních termínů, se kterými statě operují a názorové texty, které dokreslují kontext, dopady a vnímání českého předsednictví. Analytická část a učiněné závěry vyžadují určitou míru vlastní interpretace.

Při konceptualizaci termínu práce s agendou neboli Agenda Shaping, budu vycházet z textů Jonase Tallberga, který termín definuje a zároveň rozlišuje 3 různé způsoby práce s agendou: nastolování agendy, strukturování agendy a vyloučení agendy. Tyto jednotlivé přístupy k agendě představím v kapitole věnované konceptualizaci jednotlivých termínů, jež v práci hrají prim. Už s ohledem na názvy jednotlivých přístupů však lze říct, že agendu lze nastolovat, vyřadit nebo strukturovat, což v praxi znamená její upřednostnění nebo upozadění. To úzce souvisí s postavením Rady v rámci

legislativního procesu EU. Spolu s konceptem Agenda Shaping se kapitola zaměří na konceptualizaci institutu předsednictví a českou zkušenost s ním, tedy přinese krátké exposé k podobě předsednictví v letech 2009 a 2022. Faktografické texty doplní také komentáře a policy papery, které české předsednictví hodnotí a mají v práci své místo.

Po konceptualizaci bude následovat kapitola, která se zaměří na agendy, jež budou předmětem výzkumu této diplomové práce. Agendy jsou vybrány s ohledem na to, jaká témata dominovala veřejnému prostoru, ale i českému předsednictví v roce 2022. Práce se bude zabývat těmito agendami: Energetika a ruská invaze na Ukrajině a její důsledky. Do značné míry vybrané agendy kopírují priority, které si české předsednictví samo vytklo. V otázce energetiky se jedná především o agendy spojené s energetickou bezpečností, vysokými cenami energií a energetickou transformací s cílem snížit fosilní zátěž energetické produkce. S ruskou invazí na Ukrajinu se pak pojí především posílení podpory Ukrajině a její následná rekonstrukce, dopady migrace a vyšetřování ruských válečných zločinů. Kapitola představí témata, která agendě dominovala a zároveň postoje, které pro ni byly klíčové. Následuje třetí kapitola, která krátce seznamuje s postavením Rady Evropské unie a podobou jejího jednání, což je klíčové pro pochopení určitých dalších souvislostí. Zároveň kapitola představuje zvolenou metodologii a metodu, tedy případovou studii a obsahovou analýzu.

Středobodem práce budou kapitoly, které se v analytické rovině zaměří na dokumenty spojené s jednáním Rady, především na její pořady, podklady ke schůzím, zápisy z jednání a přijaté závěry. Dále pak na tiskové zprávy z jednání Rady. Ty doplní výroky českých ministrů a dalších představitelů, jež dokreslí průběh a význam jednání. Tyto výroky nejčastěji pochází z tiskových konferencí před a po schůzi Rady. Na základě této analýzy vzniknou závěry o tom, zda a jak česká vláda pracovala s agendou a jakých metod k tomu využívala.

Závěrečné kapitoly představí ta nejdůležitější zjištění, jež z práce vzešla, přičemž na základě toho vyhodnotí případovou studii. Zjištění se budou týkat konkrétních agend a jejich vnímání na půdě Rady, schopnosti České republiky s touto agendou pracovat a metod, které pro ně česká vláda využívala. Závěry také částečně postihnou předsednictví jako celek a představí konkrétní výstupy, které se české vládě podařilo v souvislosti s jejími prioritami a vybranými agendami prosadit. Kapitola postihuje také možnosti pro další zpracování tématu.

Práce má jasné časové vymezení, protože se zabývá obdobím od června do prosince 2022, tedy obdobím českého předsednictví. Cílem práce je na základě analýzy zjistit, jaké metody práce s agendou česká vláda v průběhu předsednictví využívala a představit konkrétní výstupy práce českých ministrů v určených formacích Rady Evropské unie. Na základě analýzy národního kontextu v České republice má práce také za cíl představit faktory, které vládu k výběru konkrétního způsobu práce s agendou motivovaly.

K naplnění cíle práce slouží následující výzkumné otázky: Jaké metody Agenda Shaping využívala Česká republika v souvislosti s předsednictvím v Radě EU v období 6/2022 - 12/2022? Jaké faktory českou vládu motivovaly k volbě vybrané metody práce s agendou? Otázky jsou řešeny prostřednictvím výše popsané analýzy a jejich výstupem je informace o tom, jaká konkrétní témata česká vláda dokázala nastolit, vyjmout z projednání, případně klást do popředí či upozadit. Druhá z otázek představí události, které v České republice vládu k danému postoji mohly motivovat.

Zdrojovou základnu pro účely konceptualizace základních termínů tvoří domácí i zahraniční literatura, která se věnuje legislativnímu rámci předsednictví, definici konceptu Agenda Shaping a agendám, na které se práce zaměřuje. Nutno zmínit především texty J. Tallberga *The Agenda-Shaping Power of the EU Council Presidency* z roku 2003 a *The Power of the Presidency: Brokerage, Efficiency and Distribution in EU Negotiations* z roku 2004. Tallberg patří mezi autory, kteří se tomuto tématu věnují velmi intenzivně. Legislativní rámec pak vedle konkrétních smluvních dokumentů konceptualizují na základě monografie Petra Fialy, Ondřeje Krutílka a Markéty Pitrové *Evropská unie* z roku 2018, která patří mezi nejobsáhlejší českou literaturu na toto téma. Datový korpus pro analytickou část práce vychází především z dokumentů Rady, jejichž analýza povede k tolik důležitým závěrům. Konkrétní přehled dokumentů jsem vyčetl výše. Sekundárními prameny jsou komentáře odborníků i novinářů, případně policy papery různých vědeckých institucí, které hodnotí české předsednictví v Radě Evropské unie. Pro stanovení metodologie slouží monografie Petra Druláka a Víta Beneše *Metodologie výzkumu politiky* z roku 2019, především kapitoly věnované případové studii a obsahové analýze.

1. Konceptualizace základních přístupů a termínů

Tato kapitola blíže představuje a konceptualizuje základní termíny a přístupy, se kterými budu v dalších statích pracovat. Jedná se o koncept Agenda Shaping, institut předsednictví a jeho postavení v kontextu legislativního a politického procesu Evropské unie, přičemž konceptualizace se zaměřuje i na českou zkušenost s předsednictvím v Radě EU, tedy na průběh českého předsednictví v letech 2009 a 2022.

1. 1 Agenda Shaping

Jonas Tallberg (2003: *passim*) tvrdí, že institut předsednictví Rady Evropské unie není ve skutečnosti tak slabým, omezeným a v zásadě formálním nástrojem, za který je někdy označován. Toto se snaží demonstrovat prostřednictvím empirického výzkumu, který se zaměřuje na schopnost předsednické země pracovat s agendou, kterou se právě Rada EU jako klíčový orgán zabývá. Agenda Shaping lze podle Tallbergovy definice chápat jako soubor aktivit, kterými má předsednická země schopnost ovlivňovat aktuální, případně budoucí, agendu Rady a tím i Evropské unie jako celku. Schopnost činit tyto aktivity získávají členské státy právě s ohledem na to, že se jim dostává té výsostné pozice a stanou na období 6 měsíců v čele Rady Evropské unie. Pro práci s agendou definuje Tallberg (2003: 5) 3 různé přístupy: Agenda Setting (nastolování agendy), Agenda Structuring (strukturování agendy) a konečně Agenda Exclusion (vyloučení agendy). Tyto jednotlivé přístupy se navzájem doplňují a členský stát je může různě kombinovat, přičemž nelze říct, že by některá z metod byla silnějším nástrojem. Jakkoli název jednotlivých přístupů do značné míry prozrazuje i jejich funkci, tak přesto je na místě si je blíže představit. Všechny 3 přístupy a obecně celý koncept úzce souvisí s tím, že je to stále předsednický stát, kdo má pod kontrolou veškerou strukturu Rady Evropské unie, jejích výborů a dalších orgánů. Právě předsednická země určuje těmto strukturám do značné míry agendu a program (Tallberg 2003: 1-5).

Agenda Setting, tedy nastolování agendy, je ve výzkumu politiky a mezinárodních vztahů poměrně známý a ustálený přístup k práci s agendou, přičemž jeho využívání vidíme jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Stručně lze tento přístup charakterizovat jako schopnost aktéra nastolit nějaké téma, přidat mu na významu, případně vnést nějaký problém nebo otázku do politického diskursu, a především do práce konkrétních orgánů. Jedná se zpravidla o téma, kterým se daný orgán zatím nezabývá. Předsednický stát může o konkrétní věci zvyšovat povědomí, protože pozornost státu věnovaná se v souvislosti s předsednictvím úměrně zvyšuje a jeho hlas je v EU více slyšet. Problematiku může

členský stát také zahrnout do svého programu, který před začátkem předsednictví představuje, což do značné míry znamená, že z problematiky dělá unijní téma a v tomto smyslu ho nastoluje i na půdě dalších institucí. Téma může nastolit i během neformálních setkání na různých úrovních, včetně těch nejvyšších, která se konají na půdě předsednické země. Vzhledem k tomu, že předsednictví zastupuje Radu ve vztahu k dalším orgánům EU, především Evropské komisi, tak může právě u Komise intervenovat za to, aby ona sama některý z problémů například ve formě legislativní iniciativy řešila a tím problém postavila i před další orgány EU. V minulosti jsme viděli, že například španělské předsednictví v 90. letech dokázalo efektivně upozorňovat na otázky spojené s oblastí středomoří, případně Švédsko a Finsko na prevenci konfliktů a mírové iniciativy. Švédsko, známé také pro silný akcent enviromentální agendy, dokázalo během svého předsednictví v roce 2001 prosadit na summitu v Göteborgu Strategii EU pro udržitelný rozvoj. (Tallberg: 6-8).

Agenda Structuring, tedy strukturování agendy, je přístup, který úzce souvisí s postavením předsedajícího v zásadě jakéhokoli orgánu, přičemž je zde úzká linka mezi tímto přístupem a Agenda Setting. Jedná se tedy o schopnost a vliv daného státu na zvyšování nebo snižování důrazu na body a problémy, které již jsou součástí agendy EU. Postavení tohoto přístupu do značné míry těží z těžkopádného a poměrně komplikovaného politického a legislativního procesu EU, kde od zařazení problému na program jednání orgánu do jeho vyřešení uplyne značné množství času. V tomto přístupu pak předsednická země těží ze své kontroly nad praktickým a procedurálním fungováním Rady EU, kdy do značné míry určuje frekvenci schůzí ke konkrétní agendě. Předsednická země také určuje agendu neformálními setkáními na všech úrovních a tím může konkrétním otázkám zajistit značný posun. Zásadní je také fakt, že předsednická země určuje pořadí, v jakém budou body projednány, proto jsou často do popředí programu řazeny ty oblasti, které jsou pro daný stát, případně region, palčivé a aktuální (Tallberg 2003: 8-11).

Agenda Exclusion, tedy vyřazení agendy, je taková forma práce s agendou, která předpokládá, že určité téma nebo problém je pro stát natolik nepřijatelný nebo nedůležitý, že v něm neumožní jakýkoli pokrok. Předsednická země může téma prostě opomíjet, zavrhnout a upozadit s tím, že si jej za své může po 6 měsících vzít další vláda. Další možností je otevřené blokování této agendy, což však často budí odpor u ostatních členských zemí a státu snižuje kredit pro budoucí fungování. Dlužno přiznat, že zatímco

předchozí dvě možnosti jsou v zásadě pozitivním přístupem k práci s agendou, tak tento přístup může být vnímán značně negativně jak u dalších států, tak u unijní veřejnosti. Dostáváme se opět k procedurální kontrole nad prací Rady, kdy předsednická země odmítnutím převzetí spisů k dané věci v zásadě neumožňuje její projednání na půdě orgánu a tím ho vyřazuje z programu. Předsednická země také ze své pozice neutrálního předsedajícího může navrhopvat takové kompromisy a řešení, o kterých ví, že na nich nevznikne shoda. Tím sice agendu nevyřazuje, ale účinně blokuje jakékoli rozhodnutí v období svého předsednictví. V letech 1999 a 2000 francouzské a německé vlády například odmítaly vyzvednout spisy v otázce posílení práv zaměstnanců nebo vozidel s ukončenou životností proto, že to nebylo v jejich domácím ekonomickém zájmu. Švédsko zase během svého předsednictví v roce 2001 marginalizovalo problém s epidemií kulhavky a slintavky tak, aby tématem švédského summitu Evropské rady zůstala zaměstnanost, což byla jejich prioritou. V této souvislosti je třeba zmínit, že například pandemie onemocnění COVID-19 do značné míry umožnila institucím EU, v čele s Radou a předsedajícím státem, upozadit určitá kontroverzní témata s tím, že je třeba věnovat se pandemii. Pandemie tak dostala například přednost před otázkami porušování principů právního státu, demokracie a transparentnosti v Polsku a Maďarsku (Tallberg 2003: 11-13; Hernández 2023: 6).

Výše popsané přístupy tedy do značné míry vyvrací existující teze o tom, že předsednictví v Radě EU je jen formálním a v zásadě bezmocným prvkem v rámci institucionálního fungování Evropské unie. Na druhou stranu dlužno říct, že Tallbergův text nemohl počítat s lisabonskou novelizací z roku 2009, která předsednictví významně proměnila. Toto samozřejmě výzkum v této práci reflektuje (viz níže). Zároveň jsou programové priority jednotlivých států často ovlivněny vnějším děním, především mezinárodními krizemi nejrůznějšího charakteru. Tyto krize totiž mohou Evropské unii nastolit novou agendu a nové priority, které zcela upozadí a marginalizují národní priority předsednické země. Konkrétní členský stát pak v různých mutacích Rady řeší tyto krize a nemá příležitost k projekci svých národních zájmů a témat. Předsednická země pak nemá příležitost své priority přímo nastolovat, ale spíše o nich příležitostně hovořit, případně je zakomponovat do nově nastolené agendy (Fiala, Pitrová, Krutílek 2018: 278-284; Hernández 2023: 6).

1. 2 Funkce předsednictví

Jakkoli předsedající stát tvoří významnou součást reprezentace Evropské unie navenek, tak jeho zakotvení v unijním právu není výrazné. To upravuje především rotační princip a díky lisabonské novelizaci byla legislativně zakotvena také spolupráce v rámci „trojky“. Předsednictví poprvé najdeme v Pařížské smlouvě z roku 1951, kde se stanovuje tříměsíční rotační interval, který v roce 1957 nahradil prostřednictvím Římské smlouvy interval půlroční. Postavení předsednictví se vyvíjelo postupně spíše přirozeně než prostřednictvím legislativních aktů. Původní administrativní, předsedající a reprezentativní funkce se rozšířila i o postavení tvůrce politik. Stalo se tak především s ohledem na další politický a institucionální vývoj evropského integračního procesu. Rada Evropské unie se stala s Evropským parlamentem postupně rozhodovacím tělesem. Vznik Evropské rady zase předsednickému státu před Lisabonem umožňoval hrát nejvyšší diplomatickou ligu a do jisté míry určovat agendu, kterou se zabývali nejvyšší představitelé všech členských států (Fiala, Pitrová, Krutílek 2018: 278; Bunse 2009: 31-36).

Postupně se měnil i systém rotace. Původní abecední systém byl modifikován a různě upravován, avšak významné rozšíření Unie v 90. letech, v roce 2004 a roce 2007 přineslo nový systém, se kterým pracuje EU dodnes. Nově rotace zohledňuje velikost a polohu státu tak, aby na sebe v předsednictví navazovaly státy z různé části Evropy a různé velikosti, přičemž jeden ze států je vždy ten, který vstoupil do EU buď v roce 2004, anebo v roce 2007. V rámci „trojky“ jsou tak nuceny ke spolupráci a hledání společných priorit státy, které možná zpravidla úzce nespolupracují. Česká republika tak například v tomto formátu spolupracuje s Francií a Švédskem (Fiala, Pitrová, Krutílek 2018: 278-284).

Postavení předsednictví je dlouhodobě předmětem diskuse a je prvkem, u něž se často uvažuje o reformách. V zásadě se v souvislosti s předsednictvím řeší spor, zda by Evropská unie měla být více nadnárodní, anebo mezivládní organizací. Členské státy v souvislosti v lisabonskou novelizaci v roce 2009 přijaly zatím asi nejrozsáhlejší změny ve fungování předsednictví Rady Evropské unie. Těmi nejdůležitějšími změnami je vznik nové pozice stálého předsedy Evropské rady, který tak nahradil premiéra předsednické země. Do značné míry tak předsednická země ztrácí minimálně na viditelnosti, ale i příležitosti zasahovat do vnější agendy Unie a vystupovat jejím jménem navenek. Vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku se také nově stal předsedou

příslušné mutace Rady EU, čímž předsednictví ztratilo kontrolu nad tímto orgánem. Právě tyto změny, spolu s dalšími například stran hlasování v Evropské komisi nebo novém nastavení většiny v Radě EU, byly předmětem kritiky ze strany menších a středně velkých států (Schout – van Schaik 2008: 36-37; Christiansen 2011: 228-229, 232).

Program a harmonogram předsednictví každý stát vypracovává ve spolupráci s Evropskou komisí a předsedou Evropské rady, přičemž předem stanovuje pořad jednání Rady ve všech mutacích na 6 měsíců dopředu. Tento program pak jako jeden dokument schvaluje Rada pro obecné záležitosti. Roli předsedajícího státu lze chápat v několika rovinách, ale především administruje a řídí jednání Rady, reprezentuje ji, stanovuje ji politické priority a vede vyjednávání. Síla předsednictví tkví, jak bylo ostatně popsáno výše, v podstatě legislativního procesu EU, který předpokládá silné postavení Rady EU (Fiala, Pitrová, Krutílek 2018: 278-284).

Každá předsednická země stojí před výzvou vyvážit roli, kterou na ni EU klade v podobě řízení Rady EU a její agendy tak, aby byly naplňovány cíle a závazky Unie, a zároveň promítnout do agendy své vlastní národní priority a potřeby. Role předsednictví je dlouhodobě předmětem debaty akademické obce, která nemá shodu na tom, zda by předsednický stát mohl či vůbec měl do půlročního období promítat a prosazovat vlastní partikulární zájmy. Vandecasteele a Bossuyt (2014: 240-242) identifikují proměnné, které významně ovlivňují sílu a úspěch předsednictví. První z proměnných je vnějšího charakteru a souvisí s krizemi, které se dějí vně EU, přičemž ta na ně musí reagovat. Války, teroristické útoky mimořádného rozsahu nebo energetické krize často přirozeně upozadí priority předsednického státu a v nejlepším případě zpomalí možnost státu tyto priority promítat do konkrétní agendy. Předsednická země pak musí v zájmu EU jako celku vynaložit nemalé úsilí a zdroje, aby na tyto krize reagovala, přičemž to bude významně ovlivňovat hodnocení, s jakým z úřadu odejde. Především státy, které nejsou zvyklé na krize většího rozsahu na poli světové diplomacie reagovat mohou mít problém. Další z proměnných se odehrává v tuzemské rovině a závisí především na schopnosti státu se na předsednictví dostatečně a důkladně připravit jak organizačně, tak politicky. Zároveň by měl mít členský stát dostatečně funkční, erudované, respektované a autonomní diplomatické zastoupení přímo v Bruselu. Ukazuje se také, že stát může své postavení do budoucna zlepšit, pokud se během předsednictví ukáže právě jako dobrý příklad ve smyslu nestrannosti předsedajícího a bude akcentovat především záležitosti EU jako celku, nikoli zájmy národní. Velkou výhodou státu je také zkušenost na poli

multilaterální diplomacie a schopnost udržovat dobré vztahy s dalšími institucemi EU a především Sekretariátem Rady EU, který může předsednictví případně i významně limitovat a apelovat právě na jeho neutralitu (Vandecasteele – Bossuyt 2014: 237-242; Bunse 2009: 58).

Významným předpokladem pro úspěšné předsednictví je také politická stabilita uvnitř členského státu. Především schopnost a ochota jednotlivých ministrů a ministerstev kooperovat mezi sebou. Pro vládu, která předsednictví realizuje, je důležité, aby byla stabilní. Ukazuje se totiž na několika příkladech, že je-li si vláda jista svou pozicí doma a politická, ale i ekonomická a společenská situace je stabilní, tak má vláda mnohem větší předpoklad pro úspěch. Má totiž dostatek prostoru k tomu, aby se věnovala otázkám předsednictví a Unie jako celku. Poslední, co bych v této souvislosti zmínil je otázka legislativního procesu. Pro členský stát je důležité, v jaké fázi procesu se nachází klíčové legislativní návrhy, protože dle všeho je předsednická země nejvlivnější v závěru legislativního procesu a nejlépe tak dokáže návrhy ovlivnit i v souladu se svými národními preferencemi (Vandecasteele – Bossuyt 2014: 240-244; Bunse 2009: 56).

1. 3 Česká zkušenost s předsednictvím Rady Evropské unie

Česká republika zatím dvakrát od svého vstupu do EU v roce 2004 stála v čele její Rady a realizovala půlroční předsednictví. Poprvé v roce 2009 se tak stalo ještě před účinností lisabonské novelizace, kterou mimo jiné odmítal ratifikovat a zdržoval právě český prezident Václav Klaus, a tedy premiér Mirek Topolánek a později krátce i jeho nástupce Jan Fischer stáli v čele Evropské rady. Premiér Petr Fiala, který vedl českou vládu během 2. předsednictví v roce 2022, již funkci předsedy Evropské rady s ohledem na lisabonskou novelizaci nezastával. S ohledem na téma práce je tedy žádoucí se u obou těchto českých zkušeností s institutem předsednictví krátce zastavit.

1. 3. 1 České předsednictví v roce 2009

První české předsednictví nebylo z hlediska kontextu, v němž se Topolánkova vláda institutu ujala, vůbec jednoduché. Je potřeba zmínit nástup nové administrativy v USA v čele s Barackem Obamou, pokračující násilí v Gaze, a především přerušení dodávek ruského plynu do střední a východní Evropy, a tedy hrozbu energetické krize. Politická situace v předsednické zemi byla také neuspokojivá. Vláda se v Poslanecké sněmovně opírala o velmi nestabilní většinu založenou na 2 poslancích, kteří opustili stranu, za níž byli do Sněmovny zvoleni. Lídr opozice Jiří Paroubek deklaroval, že opozice během předsednictví nikterak nesleví ze své kritiky vlády a nehodlá k vládě

přístupovat nijak ohleduplně. Nutno říct, že většina států EU je v tomto směru dál a opozice dokáže na dobu předsednictví v zájmu státu vyhlásit politické příměří. Prezident Václav Klaus byl dlouhodobě znám svými významně euroskeptickými postoji. Česká republika byla navíc poprvé středem takto významné diplomatické a mezinárodní pozornosti a byla to pro její diplomatický sbor velká výzva. Nutno říct, že předsednictví vedle Topolánka leželo na bedrech dvou zkušených politiků a diplomatů: vicepremiéra pro evropské záležitosti Alexandra Vondry a ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga. Po aktivním a sledovaném francouzském předsednictví i s ohledem na výše popsané okolnosti nebyla očekávání od českého předsednictví nijak vysoká, spíše naopak k němu v bruselských kruzích panovala skepse (Smekal – Kaniok 2009: 65-67).

Program českého předsednictví byl založen na 3 prioritách, takzvaných 3E, kam patřila ekonomika, energetika a EU ve světě. V těchto oblastech se pak ČR zaměřila na deregulaci trhu, omezení protekcionismu, eliminaci bariér, zvýšení podílu obnovitelné energie s cílem snižovat energetickou závislost nebo posilování transatlantických vztahů a rozšiřování Evropské unie. Šlo o program velmi ambiciózní, avšak formulovaný ve velmi obecné rovině a rozsahu, který mohl být jen těžko realizovatelný. Premiér Topolánek se od počátku musel velmi aktivně zapojit do jednání s Ruskem o dodávkách plynu, přičemž po 2 týdnech jednání byly dodávky obnoveny. Vzhledem k tomu, že předsednictví dominovala i ekonomická krize, se předsednictví mohlo realizovat v ekonomických otázkách, které si vytklo za prioritu. Zde sice neprosadilo větší akty, avšak dokázalo přes odpor Francie nastavit anti-protekcionistickou rétoriku a odmítalo posílení pravomocí EU k řešení ekonomické krize a prosadilo ponechání větší odpovědnosti přímo na členských státech. Předsednictví dokázalo nastolit energetické otázky, přičemž dosáhlo posílení rozpočtu pro energetickou bezpečnost a zahájilo diskusi o jižním koridoru jako novém zdroji energie. Byl také přijat balíček liberalizující energetický trh. Úspěchem byla také zakládající schůzka Východní partnerství pro postsovětské země, u nichž by se mělo uvažovat o členství v EU (Smekal – Kaniok 2009: 67-68).

České předsednictví v Bruselu sklidilo poměrně kladné hodnocení za procesní a administrativní řízení Rady EU. Kladně hodnocena byla především role a fungování Stálého zastoupení ČR v Bruselu, kterému se víceméně dařilo v Radě pracovat, avšak disponovalo nízkou mírou kompetencí k rozhodování. Neustálé konzultace s Prahou pak působily zpoždění v další práci Rady EU. České předsednictví získalo uznání za

schopnost reagovat na mezinárodní krize právě v podobě dodávek plynu z Ruska, kde i česká delegace hrála významnou roli. Předsednictví také řadu českých politiků aktivizovalo v tom smyslu, že se o evropské záležitosti začali zajímat více, než kdykoli v předchozích 5 letech, což je minimálně pro Prahu pozitivní důsledek. Jakkoli byla od předsednictví nízká očekávání, tak přece jen část své agendy prosadit dokázalo. Premiér Topolánek byl navíc během březnového summitu výrazným aktérem, kterému se do určité míry dařilo nastolovat, případně strukturovat, agendu. České předsednictví nicméně skončilo debaklem v podobě pádu Topolánkovy vlády v březnu 2009, kdy jí byla vyslovena v Poslanecké sněmovně nedůvěra. V tomto směru ztratilo české předsednictví politický kredit a z mnoha důležitých jednání, která probíhala pod jeho taktovkou, nedokázalo získat maximum. Tento moment jako kdyby smazal všechny předchozí úspěchy. Fischerova úřednická vláda sice důstojně zvládla zbytek předsednictví, ale bez jakékoli politické autority. Vše navíc umocnila neschopnost vlády prosadit v České republice lisabonskou novelizaci (Král – Bartovic – Řiháčková: 69-73; Houska – Panuška 2009; Šlosarčík 2009: 9-10).

1. 3. 2 České předsednictví v roce 2022

Zahraničně-politickou událostí roku 2022 bylo pro českou diplomacii i vládu historicky druhé české předsednictví Radě Evropské unie, které probíhalo od 1. 7. 2022 do 31. 12. 2022. Poprvé od lisabonské novelizace a zdánlivě v podobných kulisách jako v roce 2009. V čele vlády opět stál premiér z ODS a Evropou opět zmítala energetická krize spojená s dodávkami energií z Ruska, avšak tentokrát spíše ve smyslu eliminace těchto dodávek z energetického trhu a snížení energetické závislosti na Rusku.

Naprosto novou okolností však byla ruská invaze na Ukrajinu v únoru 2022, která Evropu poprvé od 2. světové války postavila do bezprostřední blízkosti válečného konfliktu takového rozsahu. Fialova vláda také musela reagovat na skutečnost, že předcházející vláda Andreje Babiše zanechala na předsednictví natolik nízký rozpočet, že by nedokázalo předsednictví naplnit očekávání do něj vkládaná. Domácí politická situace byla ve znamení uprchlické krize, kterou způsobil příchod státisíců ukrajinských válečných uprchlíků, o něž se Česká republika musela postarat. Zároveň v zemi strmě rostly ceny energií a další spotřebitelské ceny. Situace v mezinárodním systému byla tedy znovu významně komplikovaná, stejně jako domácí politická situace. Vláda Petra Fialy však na rozdíl od té Topolánkovy disponovala v obou komorách Parlamentu České

republiky stabilní většinou a bylo tedy vysoce pravděpodobné, že předsednictví dokončí, což se potvrdilo (Jirůšek 2023: 149-152).

České předsednictví inspirováno českým prezidentem Václavem Havlem zvolilo jako své motto název prezidentova projevu z roku 1996 „Evropa jako úkol“. V úvodu programového prohlášení českého předsednictví najdeme odkaz k evropské jednotě v rozmanitosti, která se podle české vlády stala předností a Evropská unie prokázala, že i navzdory rozmanitosti dokáže na válečný konflikt v blízkosti svých východních hranic reagovat rychle, jednotně a rozhodně. Dokument přichází s apelem na posílení bezpečnosti, hlubší spolupráci s NATO, vytváření konkurenceschopné ekonomiky. Na toto navazuje 5 konkrétních priorit českého předsednictví: „*Zvládnutí uprchlické krize a poválečná obnova Ukrajiny, energetická bezpečnost, posílení evropských obranných kapacit a bezpečnost kybernetického prostoru, strategická odolnost evropské ekonomiky, odolnost demokratických institucí*“ (České předsednictví v Radě EU 2022 nedatováno: passim).

Práce analyzuje priority týkající se energetické bezpečnosti, zvládnutí uprchlické krize, poválečné obnovy Ukrajiny a posílení evropských obranných kapacit v souvislosti s válkou na Ukrajině. Tyto oblasti jsou blíže představeny v následující kapitole, proto je nebudu představovat zde. V otázce odolnosti evropské ekonomiky se pak předsednictví také dotýká ruské agrese, ale i pandemie COVID-19, protože obě události významně narušily odběratelsko-dodavatelské řetězce i závislost evropské ekonomiky na nedemokratických režimech. České předsednictví si proto vytklo za cíl hledat nové ekonomické partnery mezi demokratickými státy a uzavírání dalších obchodních dohod, stejně jako posílení technologické připravenosti evropského průmyslu, podporu automatizace a digitalizace. Dále pak v této souvislosti předsednictví skloňuje potřebu prohloubit spolupráci uvnitř unijního trhu, odbourávat překážky a stále posouvat podnikatelské prostředí. Odolnost demokratických institucí pro české předsednictví znamená ochranu hodnot a mechanismů, na nichž byla vystavěna Evropská unie. Chce rozvíjet závěry Konference o budoucnosti Evropy, posilovat dialog s mladými Evropany, klást důraz na nezávislost masmédií, chránit občanskou společnost nebo implementovat *Evropský akční plán pro lidská práva a demokracii* (České předsednictví v Radě EU 2022: 3-5).

Jednou z hlavních událostí českého předsednictví byl summit, který se v říjnu 2022 konal na Pražském hradě za účasti nejen členských států EU, ale i dalších 17

evropských států s výjimkou Ruska a Běloruska. Byla oceňována především jednota v určitých otázkách, kterou tolik evropských států našlo. České předsednictví v roce 2022 sklidilo v zahraničí ovace. Místopředseda Evropské komise Frans Timmermans označil české předsednictví za mimořádně úspěšné a profesionální. Výkon českého předsednictví v energetických otázkách ocenil i britský deník The Financial Times. Kladně české předsednictví hodnotila i místopředsedkyně Evropské komise z České republiky Věra Jourová, která ocenila jeho pragmatičnost a schopnosti v oblasti praktické diplomacie. Vít Dostál, ředitel české Asociace pro mezinárodní otázky, připomněl, v jakých těžkých časech ČR v čele Rady EU stála, a připomněl především zásluhy v oblasti energetické bezpečnosti. Česká veřejnost byla k předsednictví na základě průzkumů veřejného mínění skeptičtější, což však do značné míry kopírovalo i voličské preference jednotlivých respondentů. Naopak pozitivně české předsednictví hodnotili zahraniční i domácí odborníci. Odborníci i opoziční politici se však shodli, že vláda silně zaostávala v komunikaci předsednictví, které nedokázala dostatečně prezentovat domácí, ale i evropské veřejnosti. Opozice kritizovala také nedostatečné využití postavení České republiky jako předsednické země v souvislosti s jednáním o evropské zelené dohodě, do něž podle opozice neprosadila vláda národní zájmy (Vojáček – ThuongLy 2022; Urabnová 2022; ČT24 2022).

2. Zdůvodnění výběru analyzovaných priorit a jejich konceptualizace

2. 1 Energetika a energetická bezpečnost

Je důležité přiblížit okolnosti energetické krize, ve které se Evropská unie na konci roku 2021 a především po ruské invazi na Ukrajinu nacházela. Již bylo zmíněno, že tato krize významně ovlivnila české předsednictví v Radě EU. Počátek energetické krize je spojen s tím, jak se nejen evropská ekonomika začala zotavovat po pandemii onemocnění covid-19 a s tím souvisejících restrikcích. Toto způsobilo významný nárůst poptávky po dodávkách elektřiny. Nabídka postupně nedokázala uspokojit poptávku, což vedlo k vyšším cenám energií a mj. krachu některých z dodavatelů energií. Pomalejší byly také již v létě 2021 dodávky plynu z Ruska. Tyto faktory mimo jiné způsobily skutečnost, že na počátku topné sezóny 2021 byly evropské zásobníky plynu naplněny jen ze 74 %, což bylo o 20 % méně, než v roce 2020. Zásobníky naplněné ruskou společností Gazprom pak byly naplněny asi jen z 1/5 obvyklé kapacity (Goldthau 2023: 2-3).

Zlomovým okamžikem se pro evropský trh s energiemi stala ruská invaze na Ukrajinu v únoru 2022. V souvislosti s invazí začalo Rusko omezovat své dodávky plynu do Evropy, která se dokázala jednotně postavit na stranu Ukrajiny. V létě 2022 se ruský export plynu do Evropy meziročně snížil o více, než 70 %, což byl samozřejmě pro Evropu zásadní problém. Všechny výše uvedené faktory způsobily významné změny na trhu s energiemi a začaly se promítat do jejich cen. Dělo se tak i s ohledem na to, jak úzce je cena plynu spojena s cenami elektřiny. Ceny tak rostly ve většině států Evropské unie, přičemž mezi ty nejpostiženější státy patřila právě Česká republika spolu například s Dánskem, kde ceny rostly také konstantně po celý rok 2022 v řádu desítek procent. Eurostat (2023) uvedl, že v kontextu dat, kterými disponuje, se jedná o nejvyšší ceny energií v EU vůbec. Vlády členských států samozřejmě začaly postupně na tento bezprecedentní růst cen reagovat a přijímat nejrůznější opatření ve formě cenových stropů, snížení daňového zatížení poplatků za energie, státních subvencí apod. Dlužno uvést, že opatření se lišila a každá země postupovala jinak, což pak právě mimo jiné způsobovalo velké rozdíly v mezinárodním srovnání růstu cen (Goldthau 2023: 3; Eurostat 2022; Eurostat 2023).

Energetická krize začala získávat také svůj politicko-bezpečnostní rozměr. Obnažila totiž významnou závislost, především ze strany bývalých sovětských satelitů, na energetických dodávkách z Ruska. Ukázalo se, že například Maďarsko je ze 100 % závislé na ruském plynu, stejně tak Lotyšsko. Další státy, mezi nimi například Finsko,

Estonsko, Česká republika nebo Slovinsko byly rovněž vysoko nad průměrem evropské závislosti na ruském plynu. O něco lépe na tom byly například Polsko a Německo, avšak i tyto státy se nacházely nad průměrem EU. Plně se ukázalo, jaké nebezpečí pro Evropskou unii vytváří tato silná závislost. Samozřejmě, že tato vysoká míra závislosti na ruské energetice vrazila mezi evropské země pomyslný klín. Maďarsko v říjnu 2022 oznámilo, že si vyjednalo výjimku a hodlá i nadále dovážet plyn z Ruska na základě smluv se společností Gazprom. Slovenský ministr hospodářství v témže roce zase připustil, že by Bratislava mohla přistoupit na požadavek prezidenta Putina a platit za ruský plyn v rublech. Rakouský kancléř v dubnu 2022 jako první z unijních lídrů zase navštívil Moskvu, setkal se s prezidentem Putinem, který mu přislíbil, že Rusko nebude od Rakouska požadovat platby za ruský plyn v rublech. Následně rakouský ministr zahraničních věcí odmítl, aby se Ukrajina stala kandidátskou zemí EU (E15 2022; ČTKa 2022).

Potřeba řešit v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu energetické dodávky spustila uvnitř EU hned několik procesů a debat. Ukázalo se například, že EU nebyla nikdy blíže tranzici k obnovitelným zdrojům energie, které by do určité míry mohly suplovat ruské dodávky do Evropy. Brusel začal také hledat nové zdroje a dodavatele energie a jako perspektivní dodavatelé se jeví například Katar, Alžírsko, Ázerbájdžán, Norsko, USA nebo země západní Afriky. V květnu 2022 Evropská komise představila ambiciózní plán s názvem „Repower EU“ s cílem snížit energetickou závislost na Rusku a zrychlit zelenou tranzici Evropské unie. V této souvislosti Komise apeluje právě na diverzifikaci zdrojů, hledání nových dodavatelských vztahů, ale i na podporu Ukrajiny a dalších zranitelných partnerů v souvislosti se zajištěním jejich energetické bezpečnosti (Calanter – Zisu 2022: 28-29; Europeancommission 2022).

2. 2 Ruská invaze na Ukrajinu a její důsledky

Opakovaně bylo zmíněno, že ruská agrese vůči Ukrajině neodmyslitelně provází celé české předsednictví Radě a do značné míry se také podepsala na jeho agendě. Reakce Evropské unie na agresi byla okamžitá, protože Evropská rada mimořádně zasedla už 24. 2. 2022 a ve svých závěrech odsoudila agresi, vyzvala Rusko ke stažení jeho armády z území Ukrajiny a za Ukrajinu se jasně postavila. Evropská unie rovněž přijala 12 balíků sankcí, které jsou mířeny na konkrétní představitele Ruské federace v čele s prezidentem Putinem, dále zakazují některé bankovní transakce, vysílání ruských státních televizí

nebo dovoz řady dalších komodit do Ruska (Evropská rada 2022: passim; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024a).

Ruská agrese se Evropské unie sice nedotkla přímo, ale její důsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Vedle již zmíněné energetické krize dopadla válka na Evropskou unii i v makroekonomické rovině, protože rostoucí ceny energií, ale i potravin, pouze dále roztáčely inflační spirálu. Meziroční růst inflace v prosinci 2022 činil 9,2 %, přičemž z dat ECB (nedatováno) je patrné, že dominantní podíl na tom měl právě růst cen potravin a energií. Pomyslného vrcholu dosáhl meziroční růst inflace v říjnu 2022, kdy činil 10,6 %. Česká republika jako předsednická země se potýkala s významně vyšší inflací, protože průměrná míra růst spotřebitelských cen podle České statistického úřadu byla 15,1 %, což bylo zdaleka nejvíce za posledních 20 let. Dlužno říct, že válka sama o sobě není jedinou příčinou růstu inflace, avšak je vysoce pravděpodobné, že právě nebývalé rychlý a vysoký růst cen u výše uvedených komodit přispěl k její vysoké míře. Válka narušila dodavatelsko-odběratelské řetězce, protože Rusko jako agresor poskytoval dodávky energií, avšak i Ukrajina jako oběť nebyla schopna dodržovat své předchozí globální závazky v dodávkách potravin. To ovlivnilo i unijní trh. (European central bank nedatováno; Český statistický úřad 2024; Blot – Creel – Geerolof 2023: passim).

Dalším důsledkem války, se kterým se členské státy Evropské unie musely vypořádat, byl příchod ukrajinských válečných uprchlíků. V režimu dočasné ochrany, který existuje právě pro podobné případy, přišlo v roce 2022 do Evropské unie z Ukrajiny 3,8 milionů lidí. Většina z nich našla útočiště v Německu, Polsku nebo České republice, která se mimo jiné stala v přepočtu na obyvatele zemí, která poskytla dočasnou ochranu největšímu množství válečných uprchlíků. Režim dočasné ochrany znamená, že uprchlíkům bylo ze strany hostitelského státu poskytnuto v rámci možností bydlení a přístup k lékařské péči. V tomto případě se ukrajinská migrační vlna pro nové členské státy stala výzvou, protože na rozdíl od západních zemí nemají s migrační vlnou takového rozsahu historickou zkušenost. Nicméně v případě efektivní a správné integrace, především žen a dětí, které z Ukrajiny přišly, mohla tato migrační vlna řešit problém s nedostatkem pracovní síly v konkrétních členských zemích, stejně jako negativní vývoj demografické křivky. Statistika (2023) uvádí, že náklady v souvislosti s pomocí ukrajinským uprchlíkům činily v období od března 2022 do června 2023 například v případě Polska 15,42 mld. euro, Německa 13,9 mld. euro, České republiky 3,85 mld. euro. Evropská komise už v květnu 2022 uvolnila pro členské státy, které jsou nejvíce

zasazeny uprchlickou krizí, 284 milionů eur. Zároveň státům umožnila vyčerpat v souvislosti s pomocí ukrajinským uprchlíkům zbylé prostředky v končícím sedmiletém finančním rámci (Eurostat 2023; Constantin 2022; ČTKb 2022).

Evropská unie se svou podporou nezůstala jen u diplomatických prohlášení a slov, ale vedle sankcí přišla i s konkrétními činy. Evropská unie prostřednictvím Komise a Rady poskytla Ukrajině finanční pomoc ve formě půjček a grantů v hodnotě více než 20 mld. eur, přičemž v podobné hodnotě pomáhají Ukrajině členské země na bilaterální úrovni. Evropská unie v rámci Evropského mírového nástroje uvolnila přímo na pomoc ukrajinské armádě 5,6 mld. eur, financuje ale i nákup munice, cvičí prostřednictvím mise EUMAM ukrajinské vojáky nebo poskytuje finanční pomoc přímo ukrajinským civilistům. Orgány Evropské unie jsou po USA v celkovém objemu pomoci největším podporovatelem Ukrajiny, avšak na rozdíl od USA se zaměřují namísto vojenské pomoci na poskytování finanční a humanitární podpory. Z členských zemí se výrazně zapojují také například Německo a Polsko (Trebesh 2023: 130-132; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024b).

Výše jsou popsány dvě zásadní oblasti, kterými se analytická část diplomové práce zabývá. Jedná se v obou případech o otázky, které vyvstaly v souvislosti s geopolitickým děním vně Evropské unie, avšak nastolily agendu organizace i českého předsednictví. Samozřejmě, že s oběma výše popsánými agendami úzce souvisí další, jako je otázka rozšiřování, společné bezpečnostní a obranné politiky, řešení ekonomické krize nebo podpora členských států v souvislosti s nepředpokládanými výdaji za energie nebo podporu ukrajinských uprchlíků. Všechna tato témata samozřejmě Česká republika musela v průběhu svého předsednictví reflektovat, a jak bylo rovněž uvedeno, tak je reflektovala i ve svém programovém prohlášení před zahájením předsednictví v červenci 2022.

3. Výzkumný rámec a metodologie

Tato kapitola již přímo analyzuje jednání Rady Evropské unie s ohledem na agendu energetiky, kterou jsem pro výzkumný rámec zvolil a blíže konceptualizoval v předchozí kapitole. Je nutné stručně představit, v jakých mantinelech Rada Evropské unie funguje, protože to má významný vliv na celkovou podobu analýzy v práci. Zároveň tato kapitola stručně představuje výzkumný rámec a metody, se kterými přistupuji k analýze obou agend.

Předsednická země, s výjimkou Rady pro zahraniční věci (FAC), odpovídá za přípravu programu Rady, jednání svolává a řídí. Při sestavování programu bere předsedající zřetel na 18měsíční program Rady, žádosti Evropské komise i členů Rady stran zařazení konkrétních bodů. Předsednická země tedy do značné míry rozhoduje o tom, jak bude program Rady vypadat a v jakých intencích bude zasedat. Před tím, než o zařazených bodech jedná Rada, tak se jím zabývá ještě Výbor stálých zástupců, který jednání v podstatě předpřipraví a hledá na jednotlivých bodech shodu. Pořad jednání samozřejmě na začátku každého jednání musí Rada schválit. Rada standardně projednává legislativní akty, tedy takové dokumenty, které jsou přijímány dle smluvně zakotvených legislativních procesů. Další část pořadu jednání Rady tvoří nelegislativní činnost, kde Rada rozhoduje o dokumentech, které mohou mít právní základ, ale není pro jejich přijetí stanoven legislativní proces. Body jsou rovněž označeny na základě toho, jak vypadalo jejich projednání ve Výboru stálých zástupců. Body, u nichž našel Výbor shodu, se označují písmenem A, přičemž se předpokládá, že Rada je přijme bez rozpravy. Tyto body se z jednání stahují v případě, že je zájem o diskusi, a tedy shoda neexistuje. Body B jsou pak přijímány s rozpravou, protože na nich shoda neexistuje. V případě, že je za některým z bodů přidána „*“, tak to znamená, že předsednictví, případně členové Rady, mohou chtít o bodu hlasovat (Generální sekretariát Rady Evropské unie 2022: 40-52).

Z jednání Rady se pořizuje poměrně stručný zápis, který vedle pořadu a schválených usnesení může obsahovat i prohlášení Rady. Významně sdělnější jsou tiskové zprávy z jednání Rady, což práce reflektuje a se zprávami významně pracuje. Jednání Rady jsou veřejná v případě, že se projednávají legislativní akty, případně jsou veřejná první jednání o nelegislativních aktech, které dopadají na členské státy. Veřejnosti přístupné jsou také předběžné pořady jednání Rady, přijatá usnesení a závěry (Generální sekretariát Rady Evropské unie 2022: 58-64). Všechny tyto dokumenty spolu s tiskovými zprávami z jednání Rady, prohlášeními klíčových aktérů (resortní ministři, diplomatický

sbor, poradci apod.), programovými texty a přijatými akty jsou předmětem obsahové analýzy.

Metodologicky je práce vystavěna na kombinaci případové studie a obsahové analýzy. Prostřednictvím případové studie aplikuji popsanou Tallbergovu teorii o práci s agendou (Agenda shaping) přímo na české předsednictví v roce 2022 s tím, že cílem je odpovědět na první výzkumnou otázku o tom, zda a případně jaké metody práce s agendou, jak je definuje autor, česká vláda během půlročního předsednictví využívala (více o případové studii viz Kořan 2019: 102-109). Kapitola 1. představila 3 konkrétní přístupy k práci agendou, přičemž za účelem operacionalizace případové studie jsem na základě toho určil proměnné, kterými se budou řídit závěry případové studie. V případě, že práce má potvrdit využívání metody nastolování agendy (Agenda Setting), tak je třeba ve studii prokázat, že alespoň jednu ze zkoumaných agend vláda ve významné míře, tj. například ve formě jejího úplně nového rozměru či tématu, nastolila na půdě Rady EU. Pro potvrzení využívání metody strukturování agendy (Agenda Structuring) je nutné, aby studie potvrdila, že vláda prostřednictvím schůzí a práce Rady EU minimálně na jednu z agend snižovala nebo zvyšovala důraz. Toto lze měřit např. prostřednictvím četnosti schůzí konkrétních mutací Rady, využívání neformálních setkání ke zvyšování důrazu na konkrétní agendu, agendou jednání obecně, obsahem přijatých aktů a rovněž jejich množstvím, případně na základě dalších přijatých výstupů. V případě vyloučení agendy (Agenda Exclusion) je proměnná na stejné bázi jako u nastolení agendy s tím rozdílem, že zde je nutné, aby předsednictví agendu naprosto vyřadilo z půlročního programu jednání. Pro konstatování, že české předsednictví pracovalo s agendou na základě Tallbergovy teorie Agenda Shaping je nutné, aby byla potvrzena alespoň jedna z proměnných. Potvrzení jedné z proměnných totiž znamená, že vláda skutečně využívala některé z Tallbergových metod, a tedy celý jeho koncept práce s agendou reflektovala. Je však nízká pravděpodobnost, že by vláda využívala pouze jednu z metod, a tedy naplnila pouze jednu proměnnou.

Obsahová analýza má přinést závěry pro případovou studii i zodpovězení druhé výzkumné otázky, která hledá faktory motivující české předsednictví k práci s konkrétní agendou (více o obsahové analýze viz Varkočová 2019: 257-261). Korpus dat určený pro obsahovou analýzu má jasné časové vymezení, tedy druhou polovinu roku 2022. V této souvislosti jsou jasné i zdroje dat, protože primárně se jedná o materiály spojené s jednáním Rady, které byly již opakovaně zmíněny, stejně jako stanoviska českého

předsednictví. Sekundárně čerpám ze stanovisek vlády a resortních ministrů, analýz, statistik nebo mediálních zpráv z českých i zahraničních médií. Analytická kritéria jsou založena na analyzovaných agendách, tedy výše uvedené zdroje jsou analyzovány s ohledem na to, zda a jak jsou v nich skloňována témata: energetika, energetická bezpečnost, dodávky energií, ceny energií, ruská invaze na Ukrajinu, podpora Ukrajiny, uprchlíci z Ukrajiny, integrace Ukrajiny do EU, rekonstrukce Ukrajiny. Závěry učiněné na základě této analýzy jsou dávány do souvislostí s prioritami českého předsednictví i domácím kontextem v České republice.

4. Analýza jednání Rady Evropské unie s ohledem na vybrané agendy: Energetika

Tato kapitola přímo analyzuje jednání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku, přičemž cílem je získat přehled o tom, jak česká vláda pracovala se zvolenou agendou. Příslušná agenda byla zvolena proto, že se energetikou zabývá dominantně a velmi úzce, avšak jedná se o téma, které v určitých nuancích doplňuje i agendu dalších mutací Rady, avšak to není předmětem této analýzy. Nicméně průběžně k tomu práce místy odkazuje. Kapitola popisuje intenzitu zasedání, jejich formu, agendu a postoje předsednictví i dalších aktérů k této agendě. Kapitola také poukazuje na možné tuzemské faktory, které mohly postoj české vlády formovat.

4. 1 Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku

V oblasti energetiky je pro nás klíčová mutace Rady EU věnující se oblasti dopravy, telekomunikace a energetiky (TTE). Ministři zasedají ve 3 fórech odděleně, přičemž tuto diplomovou práci zajímá agenda a práce ministrů zodpovědných za energetiku. Tito ministři se schází zpravidla 3-4 x ročně a společně s Evropským parlamentem jsou odpovědní za přijímání návrhů v oblasti energetiky, energetické bezpečnosti nebo energetické transformace. Mají se zabývat otázkami diverzifikace energetického mixu, dodávek energií nebo energetické bezpečnosti. Dle §13, odst. 1, písm. a) je v předsednické České republice za energetiku a politiku v této oblasti odpovědné Ministerstvo průmyslu a obchodu. Ministrům pro energetiku v uvedeném období předsedal ministr Josef Síkela z hnutí Starostové a nezávislí, 2. nejsilnějšího vládního uskupení. Ministr Síkela byl jmenován spolu s dalšími členy Fialova kabinetu v prosinci 2021, přičemž to byla jeho 1. politická zkušenost. Josef Síkela je vzděláním ekonom, který drtivou většinu profesního života strávil v bankovníctví, kde zastával i ty nejvyšší manažerské posty, především v rámci rakouské Erste Bank. Před zahájením českého předsednictví ministr Síkela označil energetiku, energetickou bezpečnost a dodávky energií za jasnou prioritu svého rezortu. Ministr označil za důležité snížit spotřebu energií v celé Evropské unii i rozvoj infrastruktury pro využívání bezemisních zdrojů. Poslancům Evropského parlamentu ministr řekl, že předsednictví bude přispívat k naplňování cílů týkajících se klimatické neutrality i snižování závislosti na ruských fosilních palivech (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024b; Zákon č. 2/1960 Sb : § 13, čl. 1; Úřad vlády České republiky nedatováno; Evropský parlament 2022; Ministerstvo průmyslu a obchodu 2022).

České předsednictví se ve svém přístupu k intenzitě zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku vymykalo průměrnému počtu zasedání, které uvádí sama Rada (viz výše). Josef Síkela jednání ministrů svolal celkem 8x, což je mimořádně vysoké číslo i v rámci předsednické trojky, protože Francie svolala v období 1/2022-6/2022 ministry pro energetiku 3x a vždy na řádné zasedání, stejně tak 3x svolalo Radu švédské předsednictví s tím rozdílem, že 1 jednání bylo neformální. České předsednictví navíc radu 5x svolalo na mimořádné zasedání.

Tabulka č. 1: Intenzita zasedání všech formátů Rady v průběhu českého předsednictví v období 1/7/2022-31/12/2022¹

Formace rady	Řádná zasedání	Mimořádná zasedání	Neformální jednání
Rada pro hospodářské a finanční věci	5	-	1
Rada pro konkurenceschopnost	3	-	2
Rada pro obecné záležitosti	6	-	2
Rada pro obecné záležitosti (článek 50)	-	-	-
Rada pro spravedlnost a vnitřní věci	2	1	1
Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku²	4	5	2
Rada pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport	1	-	-
Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele	2	-	3
Rada pro zemědělství a rybolov	5	-	1
Rada pro životní prostředí	2	-	1

(Zpracováno na základě kalendáře zasedání Rady EU: Evropská rada – Rada Evropské unie nedatováno).

Na základě Tabulky č. 1 lze s jistotou konstatovat, že české předsednictví přikládalo oblasti energetiky mimořádnou váhu nejen ve svém programovém prohlášení, ale i při své práci na půdě Rady EU připustíme-li, že jedním z kritérií pro takové hodnocení je intenzita jednání k danému tématu. Ministři odpovědní za energetiku se ze všech unijních ministrů scházeli nejčastěji, přičemž se častěji sešli mimořádně než řádně. Vzhledem k tomu, jak často se uvedená formace Rady scházela ve srovnání s ostatními

¹S výjimkou Rady pro zahraniční věci, kterou nesvolává předsednická země.

²Z toho 8x ve formátu ministrů odpovědných za energetiku.

státy předsednické trojky, je možné říct, že Praha dokázala poměrně účinně téma posunout do popředí agendy Evropské unie. Mimořádná zasedání umocnila dojem, že energetická agenda je zásadním problémem, na který Evropská unie musí účinně a efektivně reagovat. Agenda energetiky jako celek je součástí unijních agend dlouhodobě, a proto nelze říct, že by ji Česká republika svým přístupem k intenzitě zasedání přímo nastolila. Lze však říct, že v souladu s tím, jak Tallberg popisuje strukturování agendy, se dařilo Síkelovi v souladu s tímto přístupem zvyšovat na již existující agendu důraz prostřednictvím intenzity a formy zasedání příslušné formace Rady. Množství zasedání totiž zvyšovalo pravděpodobnost, že se podaří dosáhnout dohody a posunu v konkrétních energetických agendách, případně se podaří předsednictví novou agendu v této oblasti nastolit.

4. 2 Agenda zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku v průběhu českého předsednictví

Francouzské předsednictví se v oblasti energetiky v první polovině roku zaměřilo na řešení energetické krize spíše ve smyslu diverzifikace zdrojů, posilování energetických zásob a požádalo komisi právě v této souvislosti o přípravu konkrétních návrhů. Během francouzského předsednictví bylo přijato také nařízení o skladování plynu, které mělo pomoci k dostatečnému naplnění zásobníků členských států a posílit jejich připravenost na příští topnou sezónu i za pomoci solidarity mezi státy. Francie se také více zaměřila na energetickou agendu obecně i bez ohledu na invazi, přičemž mimo jiné během francouzského předsednictví pokročila jednání o návrhu na snížení energetické náročnosti budov, které představují v rámci Evropské unie výrazný prvek ve spotřebě energie a tvorbě skleníkových plynů. Během francouzského předsednictví byl také představen již zmíněný plán Repower EU, který rovněž reaguje na ruskou invazi na Ukrajinu (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022a; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022b; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024d).

V průběhu mimořádného zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku ve formátu ministrů odpovědných za oblast energetiky 26. 7. 2022 začal ministr Síkela naplňovat, co si před začátkem předsednictví předsevzal. Na pořadu zasedání byla na žádost Komise otázka společného závazku EU ke snížení spotřeby plynu. Síkela už v úvodu jednání řekl, že je takový krok nutný i proto, aby Brusel vyslal Rusku jasný signál, že je jednotný a solidární i za cenu toho, že sníží svůj životní standard v podobě nižší poptávky po plynu v následující topné sezóně. Evropská komise, ale i

národní delegace, pak ocenily práci předsednictví při hledání politické shody na nařízení, kterým se právě ukládá státům snížit spotřebu plynu o 15 %. Síkela se už několik dnů před jednáním Rady zavázal k nalezení takového řešení, které bude přijatelné pro všechny delegace. Evropská komise přitom uvedla, že byl tento konkrétní závazek přidán k souboru opatření reagujících na energetickou krizi právě až v průběhu českého předsednictví a Síkela byl jedním ze spoluautorů návrhu. Ministr Síkela se tak stal tím, kdo dokázal problematiku snižování unijní spotřeby plynu na půdě Rady významně posunout a dosáhnout potřebné dohody tak, aby 26. 7. 2022 mohla Rada přijmout nařízení týkající se právě tohoto závazku (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022c; ČT24 2022b; Rada Evropské unie 2022a: 1-2; Síkela 2022a).

Samotné nařízení týkající se snížení spotřeby plynu, první z energetických aktů přijatých pod záštitou českého předsednictví, dává prostor k mnoha výjimkám, což je zřejmě důsledkem hledání zmiňované široké politické shody. Výjimku z úspory plynu tak mohou získat například státy s ohledem na svou geografickou polohu, energetickou síť, závislost klíčového průmyslu na dodávkách plynu, případně již existující zásoby plynu. Připomeňme, že například Česká republika mohla této výjimky využít, protože její zásobníky byly již tou dobou naplněny z 80 %. Státy si zároveň určí opatření ke snížení spotřeby na základě vlastního uvážení, nikoli na základě doporučení Komise, která však mohou využít. Ministr Síkela osobně před jednáním Rady uvedl, že předsednictví v podobě nalezení dohody zvládlo velmi náročný úkol, který některá média označovala za „mission impossible“ (Rada Evropské unie 2022b: *passim*; Krýžová 2022a).

Další energetická ministeriáda byla opět mimořádná a konala se 9. 9. 2022 v kulisách stále se zvyšujících cen energií. Ceny dosáhly svých rekordů na francouzském i německém trhu, které jsou pro Evropu značně určující. Premiér Petr Fiala spolu s ministrem Síkelou svolání Rady avizovali už 20. 8. 2022 s tím, že se tak děje po dohodě s předsedkyní Evropské komise. Z předběžného programu je patrné, že v kontextu výše uvedeného Síkela na půdě Rady nastolil nové téma: společné evropské řešení cen energií. Českému předsednictví se na prvním jednání podařilo minimálně zahájit diskusi o tom, že by se ceny energií měly řešit na úrovni celé Evropské unie. Rada uložila komisi připravit návrhy ve smyslu dočasného a mimořádného opatření v souvislosti s bojem proti vysokým cenám energií, včetně zastropování cen plynu, koordinovaného snižování spotřeby elektřiny v EU nebo solidárního zdanění příjmů výrobců fosilních paliv. Příjmy z této daně by pak měly být využity právě na podporu unijního hospodářství a sociálně

zranitelných skupin. Rada pak vedle mimořádných událostí přijala několik bodů v části A, které byly již schváleny ve Výboru stálých zástupců. Šlo například o zahájení jednání s Kanadou na její účasti v programech EU. Síkela (2022b) na tiskové konferenci po jednání Rady avizoval, že je připraven svolat další jednání ve chvíli, kdy Komise připraví požadované návrhy, přičemž rovněž avizoval připravenost ze strany předsednictví hledat širokou shodu stejně jako u nařízení o dobrovolném snižování poptávky po plynu z července 2022. Síkelovu práci ocenila také komisařka pro energetiku v souvislosti s tím, že se mu o celé problematice podařilo na zasedání zahájit diskusi a prosadit přijetí konkrétních úkolů pro Evropskou komisi. Z tiskové konference také vyplynulo, že mezi členskými státy sice existuje shoda na potřebě ceny energií řešit, což je vzhledem k jejich výši pochopitelné, avšak neexistuje shoda na způsobu řešení. Jde o to, zda mají být ceny zastropovány u dodavatele, anebo u výrobce, případně, koho se má strop týkat. Rezortní komisařka Simson (2022a) také uvedla, že ona by se nebránila tomu, aby závazek ke snížení spotřeby elektřiny v mimořádně vytížených hodinách byl povinný, avšak konstatovala zřejmě na základě diskuse přímo na Radě, že ochota států přijímat podobné závazky je nízká (ČT24 2022c; Rada Evropské unie 2022c *passim*).

Josef Síkela svolal na 30. 9. 2022 další mimořádné zasedání Rady s cílem projednat návrhy, jež Komise měla připravit pro řešení vysokých cen energií na základě zadání z 9. 9. 2022. Při příchodu na jednání Síkela (2022c) novinářům sdělil, že české předsednictví velmi intenzivně hledalo shodu na 3 základních opatřeních pro boj s cenami energií. Prvním z nich je koordinované snížení spotřeby elektřiny, dále pak stanovení limitu pro zisky energetických společností, které pro výrobu elektřiny využívají fosilní paliva, jádro nebo uhlí a konečně zavedení solidárního příspěvku, který budou odvádět společnosti působící v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinérií. Členské státy příspěvek vyberou v souladu s vlastní fiskální legislativou a výnosy použijí na pomoc zranitelným skupinám obyvatel v souvislosti s růstem jejich nákladu na platby za energie. Je třeba uvést, že Síkela před médií využil velmi silnou a mobilizační rétoriku, když hovořil o energetické válce proti Rusku, použil spojení „*Winter is coming*“ (Síkela 2022c) a potvrdil, že mimořádná jednání svolá tak často, jak to bude potřeba. Zápis z jednání Rady potvrzuje, že na výše uvedených opatřeních vznikla politická dohoda a Rada tato mimořádná opatření přijala. Vedle již 3 zmíněných opatření mohou členské státy nově také určovat ceny za dodávky elektřiny malým a středním podnikům, čímž by jim částečně měly ulevit od zvýšených nákladů. Několik delegací uplatnilo k návrhu oficiální

připomínky formou prohlášení. Estonsko a Maďarsko se v zásadě shodly, že opatření týkající se solidárního příspěvku měla být v souladu se Smlouvou o fungování EU (SFEU) přijata jednomyslně, protože jsou to v zásadě opatření daňová. Tato smlouva v čl. 113 skutečně v daňových otázkách vyžaduje jednomyslnost. Chorvatsko a Slovinsko zase apelovaly na to, aby se podpora netýkala jen malých a středních podniků, ale celého trhu (Rada Evropské unie 2022d: 1-5; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022d; Síkela 2022c; Smlouva o fungování Evropské unie: čl. 113; Council of the European Union 2022: 1-2). Opatření tak v zásadě umožnilo členským státům individuálně přijímat v souladu s unijní legislativou další opatření k boji s vysokými cenami energií a jejich dopady.

Na tiskové konferenci Síkela (2022d) zopakoval, v jak mimořádně krátké době se pod vedením českého předsednictví podařilo najít politickou dohodu na opatřeních Komise, a uvedl, že standardně se takové návrhy vyjednávají měsíce. Pokračoval ve své aktivní rétorice, když uvedl, že přijatá opatření jsou jen dalším, ale rozhodně ne posledním bodem v řešení vysokých cen energií. Rada byla také informována o úniku z plynovodů Nord Stream I a II. Síkela uvedl, že tyto úniky neohrožují evropskou energetickou bezpečnost (Síkela 2022d).

Další ze setkání ministrů pro energetiku, tentokrát dvoudenní a neformální, se konalo v Praze 11. a 12. října 2022, přičemž hlavním tématem byl opět boj proti vysokým cenám energií, které stále neudržitelně rostly tak, jak dodávky ruského plynu klesaly. V případě neformálních setkání nelze čerpat z oficiálních zdrojů Rady, protože je čistě v režii předsednické země a není z něj vyhotoven zápis, ani podobné výstupy. Z podkladů, které předsednictví k neformálnímu zasedání vydalo, je patrné, že agenda obsahovala mimo jiné otázku významu vodíku při energetické transformaci Evropy, připravenost členských zemí na nadcházející zimu a již zmíněné revize unijního trhu s elektřinou. Neformálního setkání se vedle delegací zúčastnili i zástupci Evropské investiční banky, Mezinárodní energetické agentury nebo Energetického společenství. Odkazují ke kapitole 1.1 a Tallbergově tvrzení, že i tato neformální setkání mohou být součástí strategie předsednických států v rámci Agenda Structuring. Předsednická země na nich může zajistit značný posun v agendách, které jsou pro ni klíčové, o což se v podobě revize evropského trhu s energiemi Praha během tohoto neformálního setkání pokusila. Cílem České republiky nadále bylo, aby Evropská unie přijímala opatření pro boj s vysokými cenami energií. Ministr Síkela dokázal na neformálním jednání posunout

otázku společného nákupu plynu, protože na tom vznikla mezi delegacemi shoda. Společný nákup má přispět ke snížení cen a posílení jednoty Evropské unie i jejího trhu. Na zastropování cen, případně dalších opatřeních, která by přímo intervenovala do cenotvorby, shoda neexistovala. Ostatně to Síkela potvrdil s tím, že je to do značné míry pochopitelné proto, že opatření je třeba přijímat velmi citlivě a s ohledem na to, že trhy roky fungovaly v normě. Jednání nicméně dala Evropské komisi jasný vzkaz s jakými opatřeními má přijít na příští jednání Rady (České předsednictví v Radě Evropské unie 2022: *passim*; Drake 2022; iDnes.cz 2022; Votruba 2022).

Řádné jednání Rady, které se zabývalo mimořádnými opatřeními Komise pro trh s energiemi, proběhlo 25. 10. 2022. Jen 5 dnů před tímto zasedáním proběhlo také jednání Evropské rady, která přijala Závěry mimo jiné i v energetických otázkách. Dlužno konstatovat, že ty reflektují značnou část z českých zájmů, například zastropování cen plynu obecně i plynu pro výrobu elektřiny, dobrovolný společný nákup plynu, posílení likvidity nebo zvýšení tlaku na energetické úspory. Ostatně i český premiér Petr Fiala potvrdil, že je se Závěry spokojený právě proto, že reflektují předsednické priority. Vedle toho Závěry apelují na mezinárodní solidaritu i urychlení zelené transformace. Závěry jistě posílily Síkelovy pozice před zmíněným jednáním Rady 25. 10. 2022, jehož agendou byly vedle opatření Komise také revize ve Směrnici o energetické náročnosti budov, nařízení o lepší koordinaci nákupu plynu, bezpečnost běloruské jaderné elektrárny nebo informace o energetické situaci na Ukrajině a v Moldavsku. Jednání se zabývalo také návrhem směrnice a návrhem nařízení o společných pravidlech pro vnitřní trh s plynem z obnovitelných zdrojů, se zemním plynem a s vodíkem, což je však agenda starší a úkolem předsednictví bylo pouze v ní pokračovat. Rada o tomto návrhu vedla politickou diskusi na základě pokladů, které k ní připravilo předsednictví, přičemž zatím nepřijala rozhodnutí. Rada našla také obecnou dohodu na přepracované verzi směrnice o energetické náročnosti budov, přičemž některé členské země, včetně Francie a Německa, volaly po ještě ambicióznějším přístupu a přísnějších pravidlech. Jde rovněž o agendu dlouhodobějšího a nemimořádného³ charakteru (Rada Evropské unie 2022e: 1-6; Evropská rada 2022b: 5-7; Úřad vlády České republiky 2022).

Připomeňme, že jednání se konalo v době, kdy státy Evropské unie přijímaly nejrůznější vlastní opatření ke snížení dopadů cen energií, například Španělsko a

³Evropská komise představila záměr snižovat energetickou náročnost budov a v tom smyslu novelizovat příslušné předpisy už v rámci balíčku „Fit for 55“ v červenci 2021. Příslušnou legislativu se zavázala předložit v druhé polovině roku 2021 (Evropská komise 2021: 9-10).

Portugalsko již zmíněné cenové stropy přijalo významně dříve. Na druhé straně státy jako Německo nebo Nizozemsko evropský cenový strop odmítaly, přičemž akcentovaly mimo jiné zájmy výrobců, ale i možné zvýšení poptávky v souvislosti se snížením ceny. To by mohlo v kontextu stále částečně nespolehlivých dodávek znamenat budoucí krizi. Evropská komise tedy předložila Radě k projednání návrh nařízení, který obsahoval 4 základní soubory opatření. Koncept nařízení, který Komise přijala 18. 10. 2022, v zásadě z části reflektoval diskusi z neformálního setkání ministrů v Praze. Komise navrhla společné nákupy plynu s tím, že ty by se měly uskutečnit ještě před začátkem léta 2023. Výše byla tato problematika dostatečně popsána. Návrh se věnuje také otázce solidarity a reaguje na skutečnost, že ne všechny členské země byly ochotné uzavřít dvoustranné dohody o solidaritě v otázce dodávek plynu pro případ, že by některá z členských zemí nebyla schopna zásobovat svou zranitelnou a kritickou infrastrukturu. Návrh tak v zásadě stanovuje pro tuto solidaritu univerzální podmínky, mezi které patří ceny za takové solidární dodávky nebo podmínky a lhůty v případě podání žádosti o tuto pomoc. Další návrhy se týkají například cenového vzorce pro trh s plynem, především v souvislosti indexem nizozemské burzy, nebo opatření proti přílišné kolísavosti cen na trhu. Ministři na témže jednání opatření nepřijali s tím, že ministr Síkela avizoval, že se bude hledat kompromis a opatření by měla být přijata jako celek na konci listopadu (Evropská komise 2022; Šafaříková 2022).

Dlužno konstatovat, že zasedání z 25. 10. byla poněkud dramatičtější, než bylo zvykem. Evropská komise totiž navzdory Závěrům Evropské rady i požadavkům předsednictví odmítla předložit návrh, který by upravoval společný evropský limit pro ceny plynu. Do značné míry se postavila za již zmíněné argumenty Německa a Nizozemska. Na svém však trval ministr Síkela, který na tiskové konferenci sdělil, že ministři návrh na stanovení cenového stropu, včetně analýzy možných dopadů, požadují. Dokonce uvedl, že návrhy, které v tomto směru Komise dosud předložila, vlastně žádnými návrhy nebyly. Tímto ministr v zásadě omezil a nepřijal roli Evropské komise v celkové práci s agendou a za dominantního aktéra určil Radu Evropská unie, přičemž Evropská komise se v tomto případě měla stát jen vykonavatelem její vůle prostřednictvím své zákonodárné iniciativy. Síkela považoval za neudržitelné i nadále oddalovat zastropování cen a upozornil na to, že jde i o krizový mechanismus. Český ministr průmyslu a obchodu se v tomto směru vyhranil velmi významně a působil jako klíčový aktér s rozhodným postojem. Rada se na témže zasedání také zavázala

zintenzivnit spolupráci s Ukrajinou v energetické oblasti s ohledem na to, že její energetickou infrastrukturu zasáhly další ruské útoky (Šafaříková 2022; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024e).

Evropská komise skutečně vyslyšela výzvu Evropské rady i části členských zemí a předložila vlastní návrh na určení cenového stropu pro ceny plynu. Tento návrh představila komisařka Kadri Simson 18. 11. 2022 s tím, že návrh počítal s automatickým spuštěním regulace cen na evropském trhu v případě, že plyn bude stát více, než 275 eur/megawatthodina. Dlužno říct, že takto vysoko ceny stouply jen v srpnu a pouze na několik dnů. V době, kdy byl návrh představen, sestávaly na poloviční hodnotě. Rada se tedy mimořádně sešla 24. 11. 2022, aby tyto konkrétní návrhy projednala. Síkela (2022e) už při příchodu na jednání avizoval, že jednání budou náročná, ale cílem předsednictví zůstává přijmout návrhy ke snížení dopadů vysokých cen energií. Tento návrh Síkela před začátkem jednání označil za problematický a nereagoval na dotaz, jaký výsledek jednání by považoval za úspěch. Neustále opakoval, že Radu bude svolávat tak dlouho, dokud nebude dohoda. Z předběžného pořadu jednání víme, že Rada se za přítomnosti ukrajinského ministra energetiky Hermana Haluščenka zabývala posílením solidarity s využitím lepší koordinace nákupu plynu a přeshraničních výměn plynu, dále pak rámcem pro rychlejší využívání obnovitelných zdrojů a konečně již zmíněnými cenovými stropy. Všechny návrhy byly na pořad zařazeny na žádost Komise (Síkela 2022e; Rada Evropské unie 2022f: 1-2).

Na listopadovém jednání Rada přijala první z dvou bodů pořadu. Státy se shodly na společných nákupech plynu s tím, že 15 % celkového objemu, budou muset energetické společnosti nakupovat prostřednictvím vybraného zprostředkovatele na úrovni EU a ten nebude mít možnost nakupovat ruský plyn. Společné nákupy mají zlepšit vyjednávací pozici a zajistit lepší pozici. V případě, že se státy chtějí zapojit nad rámec 15 % celkového objemu, tak je to samozřejmě možné. V rámci společných nákupů budou společnosti moci vystupovat jednotlivě nebo v rámci konsorcia, přičemž všem podnikům bude zaručen rovný přístup. Návrh byl během českého předsednictví diskutovaný již delší dobu, mimo jiné byl předmětem říjnové neformální ministeriády v Praze. Rada také souhlasila s doplněním aktuální referenční ceny plynu, která je založená na indexaci hlavní evropské burzy se zemním plynem, aby reflektovala i transakce s LNG plynem. Využití LNG terminálů doznalo rozvoje právě v souvislosti s omezením dodávek ruského zemního plynu, přičemž i státy s dostatečnou LNG kapacitou budou nově podléhat

solidaritě přijaté na předchozích jednáních (viz výše). Princip solidarity u dodávek plynu se na témže jednání obecně korigoval tak, aby byly nouzové dodávky určené skutečně jen na základní spotřebu, byla určena jejich cena a další podmínky. Tato nařízení mají být formálně přijata až spolu s další korekcí trhu, především cenovými stropy, na příštím jednání Rady i přes to, že na nich byla nalezena shoda. Totéž se týká nařízení na urychlení a zjednodušení tranzice k obnovitelným zdrojům, kde Rada přijala návrhy Komise na rychlejší a jednodušší výstavbu infrastruktury pro využívání solární a další energie, přičemž i toto opatření má být dočasné. Obecně tyto změny zapadají do energetické koncepce EU, která cílí právě na lepší využití obnovitelných zdrojů a jejich větší využití v energetickém mixu (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022e; Evropská rada – Rada Evropské unie 2023).

Průběžně lze konstatovat, že českému předsednictví se dařilo během podzimu 2022 v energetické agendě řadu témat posouvat, především návrhy v souvislosti s bojem proti vysokým cenám energií. Do agendy se podařilo zakomponovat apel na solidaritu i obnovitelné zdroje, jak to nastavilo předcházející francouzské předsednictví. Jednání podle dostupných informací a výše popsaných situací probíhala svižně do chvíle, kdy předsednictví nastolilo nové téma v podobě celounijního cenového stropu na plyn. To zpočátku odmítala Evropská komise vůbec předložit a výhrady členských států vedly k tomu, že nařízení ani na listopadové Radě nebylo přijato. Síkela (2022f) na tiskové konferenci zvolil velmi politicky prozíravou rétoriku. Jednání mohl podle svých slov ukončit s tím, že neexistuje shoda na cenovém stropu, ale rozhodl se dokončit jednání na výše popsaných návrzích, u nichž byla nalezena shoda. Předsednictví tak působilo velmi konstruktivně. Většina ministrů se podle Síkely při neformálních rozhovorech shodla na potřebě najít celoevropské řešení, namísto vedení závodů v dotacích mezi členskými státy. Komisařka Simson (2022b) ocenila přístup a práci předsednictví v souvislosti s výše popsanými návrhy. Komisařka vyjádřila i přes pochopení pro cenový strop pochybnosti v souvislosti s dopady na evropský trh a k samotné ideje hovořila spíše skepticky. Dotazy médií potvrdily, že původní návrh se stropem 275 eur/megawatthodina je v zásadě mrtvým návrhem, avšak komisařka na to reagovala vyhýbavě. Síkela pak potvrdil, že zatím počítá s konsenzuální shodou na cenovém stropu, ale v sázce je tolik, že by se nebránil ani hlasování za využití kvalifikované většiny. Síkela na tiskové konferenci konečně potvrdil svou dosavadní rétoriku, protože avizoval tvrdou práci a řekl, že 13. 12. chce najít na cenovém stropu shodu. Připomněl své dosavadní úspěchy a

konstruktivně připomněl, že pro jednotu EU je připraven udělat mnohé (Síkela 2022f; Simson 2022b).

V pořadí 5. mimořádné zasedání Rady svolal ministr Síkela na 13. 12. 2022 s tím, že už při příchodu na jednání uvedl, že na stole je návrh, který dává všem státům záruky, které chtěly. Skutečně jediným bodem programu byla již několikrát zmiňovaná korekce trhu v podobě stanovení cenového stropu za dodávky plynu, kterou české předsednictví do agendy nastolilo. Síkelova rétorika byla tradičně silná, přičemž si tentokrát vypůjčil i slova německého kancléře a jednoho z „otců“ evropské integrace Konrada Adenauera o nutnosti najít dohodu. Síkela uvedl, že kdyby dohoda nevznikla, tak to bude projevem slabosti a nejednoty. Komisařka Simson (2022c) při příchodu zopakovala, že stále existují mezi státy značné rozdíly, jsou na stole konstruktivní a vážné obavy a je jen na státech, jak flexibilní budou při přijímání kompromisů. Evropská komise jen několik dnů před jednáním ministrů představila nový návrh na cenový strop, který počítal se zastropováním cen na částce 220 eur/megawatthodina namísto původních 275 eur, přičemž cena by na této úrovni musela být 5 dnů, nikoli 2 týdny, jak bylo původně avizováno. Tato podoba se blížila požadavkům České republiky i dalších států, které patřily mezi podporovatele evropského cenového stropu. Návrh nicméně stále odmítaly další členské země v čele s Německem (Síkela 2022g; Simson 2022c; iDnes 2022b).

Jednání, které trvalo až do večerních hodin, nepřineslo konkrétní výsledky. Síkela (2022h) na tiskové konferenci sdělil, že dohoda navzdory jeho očekáváním zatím neexistuje. Předsednictví podle jeho slov navrhlo konkrétní kompromisy v podobě např. vyloučení mimoburzovních obchodů z mechanismu, brzkého hodnocení dopadů tohoto nařízení nebo posílení automatické deaktivace mechanismu v případě, že by ohrožoval dodávky a energetickou bezpečnost. Zůstala jediná, avšak nejdůležitější, otázka, kterou je výše stropu. Komisařka Simson (2022d) uvedla, že předsednictví nastolilo taková tržní opatření v podobě cenového stropu, které unijní trh ještě nezažil. Uznala však, že jsou to opatření nutná. Konstatovala, že předsednictví dosáhlo významných posunů. Její slova potvrdil i Síkela s tím, že je přesvědčen, že Rada v pondělí najde shodu. Síkela uvedl, že zastánci cenového stropu původně očekávali cenový strop 150 eur/megawatthodina s tím, že návrhy odpůrců byly významně vyšší a zatím se daří dojít k číslům, která budou blíže k očekáváním zastánců stropu. Poslední návrh předsednictví také říká, že ceny nemusí být nad stropem 5 dnů, ale už jen 3 dny. Komisařka především ocenila, jak široký konsensus, namísto kvalifikované většiny, se snaží předsednictví najít. Delegation se po

jednání vrátí do svých hlavních měst, aby věc projednaly s dalšími rezorty a mohli v pondělí (19. 12. 2022) hlasovat pro návrh. Síkela uvedl, že nejraději by dosáhl jednomyslnosti, případně co nejšířší shody (Síkela 2022h; Simson 2022d).

Ještě před zasedáním Rady 19. 12. 2022 se ve dnech 14. - 15. 12. 2022 sešli prezidenti a premiéři EU k zasedání Evropské rady. Závěry z tohoto summitu opětovně posílily Síkelovu pozici, protože explicitně vyzvaly Radu, aby 19. 12. 2022 přijala celý balíček opatření proti vysokým cenám energií, včetně zavedení cenového stropu. Ostatně při svém příchodu na jednání Evropské rady 15. 12. 2022 český premiér Petr Fiala (2022a) potvrdil, že vede řadu jednání za účelem dosažení dohody na energetickém balíčku, jehož cílem je pomoci snížení cen energií v Evropské unii. Na tiskové konferenci po jednání Evropské rady Fiala (2022b) potvrdil, že energetika byla jednoznačně prioritou českého předsednictví a připomněl počet jednání ministrů pro energetiku, která jednoznačně převýšila ostatní formace vedené českým předsednictvím. Premiér Petr Fiala (2022c) pak na národní tiskové konferenci potvrdil, že bylo i na půdě Evropské rady dosaženo kompromisů, které jistě přispějí k přijetí balíčků na půdě Rady 19. 12. 2022. Jistě i slova premiéra Petra Fialy přispívala ke zvyšování pozornosti na agendu mimo jiné mezi hlavami unijních států (Evropská rada 2022 4-5; Fiala 2022a; Fiala 2022b; Fiala 2022c).

Několikrát zmíněné zasedání Rady 19. 12. 2022, ke kterému se upínalo tolik nadějí nejen českého předsednictví, mělo poměrně rozsáhlou agendu. Vedle klíčového balíčku proti vysokým cenám energií se ministři zabývali několika legislativními i nelegislativními akty z běžné agendy. Předsednictví připravilo a Rada vzala na vědomí zprávu o pokroku v otázce směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh s plyny z obnovitelných zdrojů, se zemním plynem a s vodíkem a nařízení vnitřnímu trhu s plyny z obnovitelných zdrojů, se zemním plynem a s vodíkem, která je v současnosti předmětem dialogu. Rada přijala tzv. obecný přístup v otázce snižování emisí metanu v unijní energetice nebo v cílených změnách legislativy EU v oblasti využívání energie z obnovitelných zdrojů. Návrhy jsou v souladu s energetickou strategií EU. Maďarská delegace také na jednání informovala o problémech s bezpečností dodávek v návaznosti na ropovod Janaf. Předsednictví také informovalo o konferencích, které se k energetickým otázkám konaly pod jeho záštitou v Praze během listopadu. Svou vizi na příštích 6 měsíců v souvislosti s prací energetické mutace Rady představila švédská delegace, která v lednu 2023 převzala předsednictví Rady. Je tedy možné konstatovat, že

předsednictví se před koncem svého mandátu podařilo ještě dokončit řadu povinností a Radě dát i dlouhodobá témata (Rada Evropské unie 2022: passim).

Nejdůležitějším bodem však samozřejmě byl balíček opatření pro boj s vysokými cenami energií, především celoevropský cenový strop za dodávky plynu. Síkel (2022ch) před zasedáním připomněl Závěry Evropské rady a očekávání unijních prezidentů a premiérů. Potvrdil, že očekává nalezení dohody a zdůraznil, že na rozhodnutí čekají unijní domácnosti i podnikatelé. Síkelova očekávání se naplnila. Rada na svém zasedání 19. 12. 2022 skutečně našla dohodu na návrhu, který zaměstnával v posledních měsících a týdnech české předsednictví. Bylo rozhodnuto o přijetí mechanismu cenového stropu na cenu plynu. Ten má být spuštěn, pokud měsíční cena plynu překročí po dobu 3 pracovních dnů hranici 180 eur/megawatthodina, a zároveň měsíční cena zemního plynu je o 35 eur vyšší než referenční cena LNG na světových trzích po dobu stejných 3 pracovních dnů. Platnost mechanismu začala 15. 2. 2023 s tím, že může být pozastaven, pokud budou zjištěny negativní dopady na dodávky, tok plynu uvnitř EU nebo na spotřebu. Připomeňme, že samotný strop byl stanoven na částce o téměř 100 eur nižší, než jakou původně navrhovala Komise i odpůrci cenového stropu (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022f; Síkel 2022ch).

Magazín Politico (Cooper – Hernandez – Jack 2022) potvrdil, že pro Německo, významného odpůrce cenového stropu, byly klíčové záruky v souvislosti s případným pozastavením mechanismu. Komisařka Simson potvrdila, že obavy z dopadů tohoto nařízení na unijní trhy jsou stále aktuální a avizuje je i Evropská centrální banka. Nic to však nezměnilo na tom, že ministr Síkel dokázal najít tento důležitý kompromis. Ostatně své vítězství demonstroval i tím, že po úspěšném jednání oblékl mikinu s logem svého ministerstva a vlastním heslem, že svolá tolik zasedání ministrů pro energetiku, kolik bude potřeba. Nalezení kompromisu přivítali také premiéři Itálie nebo Polska. Síkel na svou stranu nezískal jen Nizozemsko, Rakousko a Maďarsko, které jako jediné hlasovalo proti. Síkel potvrdil, že v podobě přijetí cenového stropu na plyn dokončilo české předsednictví svou nejtěžší misi. Komisařka Simson uvedla, že české předsednictví se muselo vyrovnat v oblasti energetiky s tolika výzvami jako málokteré z jiných předsednictví. Ocenila přístup České republiky ke krizovému řízení v období energetické krize. České předsednictví ocenil také deník Financial Times pro jeho pracovitost a připomněl, že to byli Češi, kdo téma cenového stropu na plyn do agendy Evropské unie nastolil (Cooper – Hernandez – Jack 2022; Tomeš 2022; ČTK 2022b).

4. 3 Tuzemské faktory ovlivňující pozici předsednictví v agendě energetiky

V části 2. 1 této práce byly poměrně konkrétně popsány faktory, které v rámci mezinárodního prostředí souvisely s vysokými cenami energií a energetickou krizí obecně, proto se nyní práce zaměří na situaci v České republice, která mohla do značné míry určovat pozici české vlády v Bruselu během předsednictví. Česká republika vstoupila do roku 2022, který byl zároveň prvním rokem ve funkci vlády Petra Fialy, s pesimistickou prognózou, že ceny energií dále porostou a na úroveň cen z let 2016-2020 se jen těžko dostanou. Odborníci tehdy ještě netušili, že v podobě války na Ukrajině přijde další výrazný zásah pro světový energetický trh. Na podzim v České republice zároveň zkrachovalo několik energetických společností, v čele s Bohemia Energy, což zdražování ještě umocnilo. Český statistický úřad (2024) potvrdil, že Česká republika se v roce 2022 potýkala s nejvyšší inflací za posledních 20 let, přičemž i na tom se výrazně podepsaly vysoké ceny elektřiny. Česká republika byla v první polovině roku 2022 zemí, kde cena elektřiny rostla nejrychleji v Evropské unii, konkrétně vzrostla o 62 %, přičemž u plynu se Česká republika nacházela na 10. místě unijního žebříčku, protože cena plynu vzrostla meziročně o 71 %. Česká národní banka (Šolc – Tomanová – Ruschka 2023) potvrdila, že navzdory vládním stropům na ceny energií řada českých zákazníků pocítila zdražení energií v řádu desítek procent. Nicméně tento rozklad ČNB také uvádí, že kdyby strop nebyl stanoven, tak by například u největšího českého dodavatele ČEZ byla cena až trojnásobná. Experti potvrdili, že ceny energií se podepsaly i na celkovém spotřebitelském koši, protože zvýšené náklady pocítil i český průmysl. Výrobci tak logicky přistoupili ke zdražování (Kryžová 2022b; Eurostat 2022; Šolc – Tomanová – Ruschka 2023).

Rostoucí ceny energií v České republice nabraly také svůj politický rozměr. Parlamentní opozice na půdě Poslanecké sněmovny opakovaně vyvolávala mimořádné schůze k cenám energií. V únoru 2022 vyzývali opoziční poslanci vládu k odpouštění DPH na energie i vyšší míře pomoci občanům a podnikatelům. Vláda se s opoziční kritikou v Poslanecké sněmovně potýkala i v srpnu 2022 v době, kdy ministr Josef Síkela svolával zářijové mimořádné jednání ministrů pro energetiku. Opozice už tehdy vyzývala k zastropování cen energií a zpochybňovala účinnost opatření, která vláda průběžně přijímala. Ministr spravedlnosti Pavel Blažek tehdy připustil vážnost situace a ve sněmovně uvedl, že celá energetická krize a její dopady může způsobit krizi politickou a v zásadě ohrozit demokratický a parlamentní řád v České republice. Opozice svou kritiku

stupňovala a vládě navrhla v září 2022, navzdory českému předsednictví, vyslovit nedůvěru. Jedním z důvodů byly i právě i rostoucí ceny energií, které kritizoval především místopředseda Poslanecké sněmovny a jeden z hlavních představitelů opozičního hnutí ANO Karel Havlíček. Poukazoval na mimořádný růst cen, podle něj pozdní reakci vlády i neefektivní opatření. Argumentoval zahraniční praxí a zeměmi, kde vlády nejrůznější opatření přijaly a ceny nejsou tak vysoké jako v České republice. Předseda poslaneckého klubu SPD Radim Fiala, další opoziční frakce, kritizoval nečinnost Síkelova Ministerstva průmyslu a obchodu. Radim Fiala upozorňoval také na dopady vysokých cen energií do dalších odvětví, protože toto způsobuje růst cen potravin i bydlení, ale celkově inflace, s jejíž mimořádnou výší, jak je zmíněno výše, se Česká republika v té době potýkala. K opozici se v srpnu 2022 přidala také Asociace krajů ČR v čele s hejtmanem Jihočeského kraje Martinem Kubou z vládní Občanské demokratické strany. Vládě hejtmani vytýkali podle nich neefektivní úsporný tarif, kterým vláda na vysoké ceny energií reagovala. Hejtman Kuba tvrdil, že současná situace už není jen krizí, ale přímo kolapsem. Stejně jako opozice, tak i hejtmani vyzvali vládu k zastropování cen energií. Vláda se tak nacházela pod významným politickým tlakem (ČT24 2022c; ČT24 2022d; Kuchyňová 2022; Kopecký 2022).

Další rovina problému s vysokými cenami energií se odehrávala přímo na českých ulicích a náměstích. Proti vládě Petra Fialy demonstrovali v České republice lidé na akcích, které organizovaly mimoparlamentní politické subjekty, neziskové organizace, odbory i občanští aktivisté. Vysoké ceny energií byly předmětem kritiky demonstrace, která se v září 2022 konala v Praze na Václavském náměstí, a podle Policie České republiky se jí účastnilo 70 000 lidí. Demonstranti mimo jiné požadovali demisi vlády. Největší odborová centrála v České republice, tedy Českomoravská konfederace odborových svazů, v říjnu 2022 rovněž ve svém prohlášení, které přednesla na vlastní demonstraci pořádané též na Václavském náměstí v Praze, apelovala na vládu a požadovala řešení vysokých cen energií. Odmítala cenový strop, který připravila sama česká vláda a požadovala, aby byl nižší. Odboráři dokonce požadovali zestátnění české energetické infrastruktury. Dlužno konstatovat, že demonstrace se konaly na podzim pravidelně. 28. 9. 2022 demonstrovali lidé i na jiných místech v České republice, přičemž v Praze na Václavském náměstí se opět sešlo asi 70 000 lidí, kteří opět kritizovali mimo jiné energetickou politiku vlády a stále vysoké ceny energií. Kritice podrobili i zahraničněpolitické směřování země nebo pomoc válkou zasažené Ukrajině. V Ostravě

k demonstrantům promluvil předseda opozičního hnutí SPD Tomio Okamura, který rovněž hovořil také k energetice a kritizoval skutečnost, že energetická infrastruktura není ve státních rukou. Organizátoři požadovali mimo jiné bilaterální smlouvy mezi ČR a Ruskem o dodávkách plynu, což by podle nich zajistilo plyn levnější a dostupnější (Veselá 2022; ČTK 2022; ČMKOS 2022).

Vláda Petra Fialy se podle Centra pro výzkum veřejného mínění před začátkem českého předsednictví těšila úplné důvěře 4 % dotázaných respondentů, 24 % pak vládě spíše věřilo. Během předsednictví, tedy na podzim 2022 už vládě plně věřilo jen 2 % účastníků šetření a 26 % vládě spíše věřilo. Nedůvěru vládě v obou průzkumech konstantně vyjadřovalo 68 % dotázaných. Podle téže instituce také ve srovnání s jarem 2022 významně poklesla důvěra dotázaných v premiéra Petra Fialu a jeho koaliční kolegy, přičemž naopak vzrostla důvěra v opoziční politiky, především předsedu hnutí ANO Andreje Babiše. Zatímco na jaře 2022 premiérovi důvěřovalo 39 % dotázaných a nedůvěřovalo 48 %, tak na podzim 2022 nedůvěra dosáhla 60 % a naopak důvěra poklesla k 34 %. Vláda, v čele s premiérem Petrem Fialou, tak čelila nejen tlaku svých politických oponentů, ale i odborů a části veřejnosti. Obraz premiéra i jeho vlády u veřejnosti se pravděpodobně i v důsledku zvyšujících cen začal zhoršovat, což potvrzují výše uvedená sociologická data (Centrum pro výzkum veřejného mínění nedatováno a; Centrum pro výzkum veřejného mínění nedatováno b; Centrum pro výzkum veřejného mínění nedatováno c; Centrum pro výzkum veřejného mínění nedatováno d).

Lze tedy konstatovat, že se jednalo o agendu, která i v České republice byla velmi aktuální a předmětem místní politické, ale i občanské debaty. Jak bylo rovněž uvedeno, tak vysoké ceny energií na Českou republiku poměrně výrazně dopadaly a spolu s inflací se staly pro část místních obyvatel důvodem k vyjadřování nespokojenosti s vládou odpovědnou zároveň za české předsednictví. Ministr Josef Síkela, ale i další členové kabinetu, pak téma významně akcentovali na úrovni Evropské unie pravděpodobně i s ohledem na tyto faktory.

5. Analýza jednání Rady Evropské unie s ohledem na vybrané agendy: Ruská invaze na Ukrajinu a její důsledky

Následující kapitola pokračuje v analýze jednání Rady Evropské unie s ohledem na 2. vybranou agendu, tedy invazi Ruska na Ukrajinu v únoru 2022. Jakkoli se jedná o téma, na které v první řadě muselo reagovat především francouzské předsednictví, tak i v průběhu předsednictví České republiky lze sledovat témata a otázky, které jsou s válečnou krizí přímo spojeny. S ruskou invazí na Ukrajinu úzce souvisí především otázky spojené s finanční pomocí, řešením migrace ukrajinského obyvatelstva do Evropy, případně pak progrese v přístupových rozhovorech. S ohledem na to, že předsednictví samo o sobě je v zahraničněpolitické agendě v zásadě bezvýznamné, tak této oblasti je věnována pozornost jen velmi okrajová. Kapitola analyzuje agendu následujících formací Rady EU: Rada pro obecné záležitosti (GAC), Rada pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN) a Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (JHA). Lze pracovat s předpokladem, že tyto konkrétní formace Rady se agendou zabývají v takové míře, aby byl pro analýzu relevantní.

Tyto jsou analyzovány dle stejných pravidel a metod popsanych v kapitole 3. této práce. Analýza nepostihuje celou agendu vybraných formací Rady jako v případě energetické agendy, protože předmětem analýzy je pouze ta část, která se zabývá agresí Ruska vůči Ukrajině a jejími důsledky. Část, která byla předmětem analýzy, byla vybrána dle pořadí jednání a následných výstupů z jednání, která se tématem zabývala. Příslušní ministři se však v těchto formacích Rady zabývají i další agendou, která s předmětem analýzy nemá větší souvislosti.

5. 1 Rada pro obecné záležitosti

Tato konkrétní formace Rady Evropské unie se od ostatních liší tím, že její agenda je velmi široká a multioborová. Je pověřena přípravou zasedání Evropské rady, zajišťuje, aby spolupráce v dalších mutacích Rady EU probíhala hladce, ale zabývá se i agendou rozšiřování, politikou soudržnosti, přijímá víceletý finanční rámec apod. Rada zasedá jednou měsíčně, čemuž odpovídá i intenzita zasedání v průběhu českého předsednictví, jak víme z Tabulky č. 1., 5 zasedání v průběhu českého předsednictví proběhlo řádně a 1 zasedání bylo neformální. Francouzské předsednictví pak Radu pro obecné záležitosti svolalo 7 řádných zasedání, 1 neformální zasedání ministrů odpovědných za soudržnost, 1 neformální zasedání Rady v klasickém formátu, 1 zasedání Rady stabilizace a přidružení EU-Srbsko a 1 zasedání Rady Evropského hospodářského prostoru. Švédské

předsednictví svolalo 5 řádných zasedání Rady pro evropské záležitosti, 1 neformální zasedání a 1 zasedání Rady Evropského hospodářského prostoru. Nyní tedy víme, že české předsednictví v této konkrétní mutaci nezvolilo jako prostředek k práci s agendou častější svolávání Rady a drželo v průměrné intenci. Praha nesvolala Radu pro obecné záležitosti k mimořádnému zasedání (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024; Evropská rada – Rada Evropské unie nedatováno).

V Radě zasedají ministři odpovědní na úrovni členských států za evropské záležitosti, přičemž Česká republika dle kompetenčního zákona takové ministerstvo nezřizuje. Členem vlády odpovědným za evropské záležitosti byl však v průběhu českého předsednictví ministr Mikuláš Bek z hnutí Starostové a nezávislí. Agenda záležitostí Evropské unie tak byla v České republice rozdělena mezi dva úřady: Ministerstvo zahraničních věcí a Úřad vlády. Ministr Mikuláš Bek, který byl oficiálně ministrem bez portfeje, tedy nebyl pověřen řízením konkrétního resortu, tak v zásadě musel koordinovat práci v této oblasti na více ministerstvech a ve spolupráci se Sekcí pro evropské záležitosti na Úřadu vlády. Historicky však Českou republiku na jednáních Rady pro obecné záležitosti zastupoval ministr zahraničních věcí, protože Česká republika post ministra pro evropské záležitosti zřizuje ad hoc⁴. Ministr zahraničních věcí Jan Lipavský tak zasedal „pouze“ v Radě pro zahraniční věci. Na rozdíl od Josefa Síkely nebyl Mikuláš Bek bez politických zkušeností, protože od roku 2018 zasedá v Senátu Parlamentu České republiky, kde také od roku 2020 do svého jmenování členem vlády v prosinci 2021 vedl Výbor záležitosti EU. Byl také rektorem Masarykovy univerzity v Brně. Ještě před začátkem předsednictví ministr uvedl, že za priority považuje řešení uprchlické krize v souvislosti s válkou na Ukrajině a zároveň poválečnou obnovu Ukrajiny. Ministr Bek zároveň jménem celé vlády významně podporoval udělení kandidátského statusu Ukrajině, přičemž potvrdil, že on sám toto podporuje na bilaterální i multilaterální úrovni v rámci celé Evropské unie. Dlužno uvést, že kandidátský status získala Ukrajina na konci června, těsně před začátkem českého předsednictví. V rozhovoru pro server Lidovky (Křížová 2022) ministr Mikuláš Bek však do popředí také významně kladl energetickou agendu a otázku zelené tranzice, což však souvisí i s tím, že Mikuláš Bek byl tváří předsednictví jako takového a musel akcentovat celkové priority (Evropská rada – Rada

⁴V české vládě byl ministr odpovědný za evropské záležitosti jmenován zatím jen v letech 2007-2009 a 2021-současnost v souvislosti s předsednictvím v Radě EU.

Evropské unie 2024f; Úřad vlády České republiky nedatováno; Křížová 2022; Urbanová – Grim 2022; Palounek 2022: *passim*).

Ministr Mikuláš Bek uspořádal první zasedání Rady pro obecné záležitosti v Praze 15. 7. 2022 v neformálním formátu ministrů pro evropské záležitosti. Skutečnost, že pro Českou republiku je pomoc válkou zasažené Ukrajině prioritou, potvrdilo i pozvání místopředsedkyně ukrajinské vlády pro evropskou a euroatlantickou integraci Olgy Stefanišiny na toto jednání. Nutno však konstatovat, že agenda přímo spojená s válkou na Ukrajině nebyla předmětem jednání. Bek na neformálním setkání představil priority českého předsednictví, mezi něž samozřejmě tato agenda patří, ale dále se ministři zabývali odolností demokratických institucí uvnitř Evropské unie a výstupy Konference o budoucnosti Evropy. Nicméně místopředsedkyně ukrajinské vlády měla díky pozvání ministra Beka příležitost hovořit s příslušnými ministry i zástupci Evropské komise o integraci Ukrajiny do unijních struktur. Využilo tak alespoň z části neformálního setkání k zvýšení pozornosti na téma formou setkání s představitelkou ukrajinské exekutivy. Místopředseda Evropské komise Maroš Šefčovič nicméně po neformálním setkání ministrů potvrdil, že Komise toho času nepřipravuje další balíček sankcí, ale spíše se pokusí o lepší zacílení stávajících sankčních balíčků. Ministr Bek nicméně potvrdil, že hlavním tématem byly priority českého předsednictví (České předsednictví v Radě Evropské unie 2022a; iDnes 2022c; ČTK 2022f).

Další neformální jednání ministrů, tentokrát ve formátu ministrů odpovědných za soudržnost, proběhlo v Praze 2. 9. 2022. Jednání vedl odpovědný rezortní ministr pro místní rozvoj a místopředseda vlády Ivan Bartoš, zkušený politik, předseda Pirátské strany a od roku 2017 poslanec Parlamentu České republiky. Jednání se válkou příliš nezabývalo, avšak ministři odpovědní za snižování regionálních rozdílů v rámci EU diskutovali i o tom, zda by měla politika soudržnosti reagovat i na aktuální výzvy v podobě dopadů války na Ukrajině do unijního hospodářství. Existovala shoda především na pomoci regionům zasaženým příchodem ukrajinských uprchlíků do Evropské unie. Cílem jednání bylo mimo jiné připravit jednání Rady, které bylo avizované na 22. 11. 2022 v Bruselu (Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky 2022; Úřad vlády České republiky nedatováno c; České předsednictví v Radě Evropské unie 2022b).

Z pořadu jednání Rady pro obecné záležitosti z 20. 9. 2022 nevyplývá, že by se ministři měli zabývat nějakou konkrétní agendou související s válkou na Ukrajině.

Agenda podobně jako při neformálních rozhovorech v Praze v červenci 2022 čítala výstupy Konference o budoucnosti Evropy nebo priority předsednictví, ale i plán legislativních prací nebo dialog o právním státě. Z hlediska agendy, kterou se tato kapitola diplomové práce zabývá, je zajímavé, že Rada formálně potvrdila poskytnutí další mimořádné finanční pomoci Ukrajině ve výši 5 mld. eur ve formě úvěrů s dlouhodobou splatností. Cílem poskytnuté pomoci bylo zachovat ukrajinskou makrofinanční stabilitu i navzdory probíhající válce. Pomoc je podmíněna udržením demokratických mechanismů, včetně plurality politických stran, parlamentního způsobu vlády a právního státu. Ukrajina by také s ohledem na poskytnutou pomoc měla intenzivně potírat korupci a klientelismus tak, aby finanční prostředky Evropské unie byly vynakládány efektivně. Pomoc byla uvolňována ve splátkách právě s ohledem na plnění výše popsanych podmínek. Ze strany Rady pro obecné záležitosti se jednalo o formální potvrzení dohody, kterou už 9. 9. 2022 uzavřeli stran poskytnutí další pomoci ministři financí na neformálním zasedání ECOFIN v Praze (Rada Evropské unie 2022h: 1-2; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024g; Evropská unie 2022: passim).

Další zasedání Rady pro obecné záležitosti proběhlo 18. 10. 2022. Z pořadu není patrné, že by se ministři přímo měli zabývat válkou na Ukrajině, případně jejími dopady. Takovou informaci nenajdeme ani v tiskové zprávě z jednání Rady. Ministr Mikuláš Bek (2022a) pouze na tiskové konferenci sdělil, že se ministři věnovali nadcházejícímu jednání Evropské rady, jehož tématem bude i aktuální vývoj a situace na Ukrajině. Potvrdil na tiskové konferenci, že panovala shoda na další podpoře Ukrajiny, a především ochraně její kritické infrastruktury. Totéž v podstatě potvrdila i místopředsedkyně Evropské komise Věra Jourová (2022a), která na tiskové konferenci vystoupila spolu s ministrem Mikulášem Bekem. Válka na Ukrajině tak na tomto jednání byla diskutována jen v souvislosti s jednáním Evropské rady. V podobném duchu se neslo jednání Rady pro obecné záležitosti 18. 11. 2022. Z programu opět nevyplývá, že by se Rada měla zabývat válkou na Ukrajině, avšak zabývala se přípravou prosincového zasedání Evropské rady, která se stejně jako v říjnu chystala situaci na Ukrajině diskutovat. Ministr Bek (2022b) na tiskové konferenci v této souvislosti zopakoval totéž, co řekl na říjnové tiskové konferenci (viz výše) a apeloval na pokračování podpory Ukrajiny ze strany Evropské unie. Ze zápisu z jednání Rady pro obecné záležitosti (Rada Evropské unie 2022ch: 1-5) rovněž nevyplývá, že by se ministři přímo věnovali agendě spojené s válkou na Ukrajině. Dlužno konstatovat, že jakkoli ministři nepřijímali v otázce války konkrétní

rozhodnutí, tak ministr Bek v prohlášeních k tisku agendu opakovaně zmiňoval a stavěl do popředí v souvislosti s přípravou jednání Evropské rady (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022g; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022h; Rada Evropské unie 2022ch: 1-2; Rada Evropské unie 2022i: 1-2; Rada Evropské unie 2022j: 1-5; Bek 2022a; Bek 2022b; Jourová 2022).

Ministři odpovědní za politiku soudržnosti se ke svému jednání sešli 22. 11. 2022 pod vedením ministra Ivana Bartoše. Rada ze svého jednání k politice soudržnosti přijala Závěry, kde mimo jiné vyzývá Evropskou komisi k vyhodnocování dopadů války na Ukrajině na členské státy Evropské unie a případnou úpravu stávajících podpůrných programů, či přípravu nových za účelem minimalizace dopadů války na Evropskou unii. Jednání ministrů 22. 11. 2022 v analyzované agendě další výsledky nepřineslo (Evropská rada – Rada Evropská unie 2023b; Rada Evropské unie 2022k: 5).

Poslední jednání Rady pro obecné záležitosti, které vedl ministr Mikuláš Bek, se konalo 13. 12. 2022. Důležité jsou přijaté Závěry týkající se politiky rozšiřování, protože se zmiňují samozřejmě i o unijní perspektivě Ukrajiny, ale i dalších zemí v nejbližším okolí Evropské unie. Ministři zdůraznili důležitost udělení kandidátského statusu Ukrajině v červnu 2022 a v této souvislosti ocenili reformní úsilí, jaké podle nich Ukrajina vynaložila v souvislosti s plněním podmínek pro vstup do Evropské unie. Kyjev vyzvali k tomu, aby v reformách pokračoval. Ministři adresují v Závěrech také výzvu komisi k přípravě dalších kroků umožňujících Ukrajině přístup na volný trh. Ze Závěrů lze celkově získat dojem, že válka na Ukrajině významně zlepšila unijní perspektivu nejen Ukrajiny samotné, ale i států Západního Balkánu nebo Gruzie. Ministři totiž zdůraznili, jak důležité by v tomto kontextu mělo být, aby se zmíněné státy přibližovaly zásadám společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Ministr Mikuláš Bek k závěrům mimo jiné uvedl: *„Zvláště mě těší doporučení udělit kandidátský status Bosně a Hercegovině a uznání reformního úsilí Ukrajiny v náročných podmínkách. Evropská unie bude Ukrajinu i nadále podporovat na její cestě k budoucímu členství v Unii.“* (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022ch). Ostatně český ministr pro evropské záležitosti Bek (2022c) už při příchodu na jednání uvedl, že očekává v souvislosti se Závěry právě diskusi o evropské perspektivě Ukrajiny a západního Balkánu, čímž naznačil, že se jedná o téma důležité pro české předsednictví. Na tiskové konferenci po jednání Rady Bek (2022d) připomněl, že se jedná o první Závěry k politice rozšiřování, které zahrnují Ukrajinu (Evropská rada – Rada Evropské

unie 2022ch; Bek 2022c; Bek 2022d; Rada Evropské unie 2022l: passim; Rada Evropské unie 2022m: 1-5).

5. 2 Rada pro hospodářské a finanční věci

Ministři odpovědní za resorty financí a hospodářství se v Radě pro hospodářské a finanční věci schází proto, aby projednali otázky spojené s hospodářskou a fiskální politikou, finančními a kapitálovými trhy i ekonomickými vztahy Evropské unie se třetími zeměmi. Resortní ministři se obvykle schází jednou měsíčně, přičemž vždy v druhé polovině roku projednávají rozpočet Evropské unie na příští rok. Je také důležité zmínit, že Rada se zabývá poskytováním mezinárodní finanční pomoci Evropské unie a dohlíží na plnění jejích podmínek. Dále pak ministři připravují stanoviska pro jednání na různá ekonomická fóra, včetně Světové banky, G20 nebo Mezinárodního měnového fondu. Ve výše uvedené oblasti také Rada koordinuje postup členských států. Ministři států, které využívají společnou unijní měnu, se pravidelně před každým zasedáním schází v rámci tzv. Euroskupiny, aby právě otázky spojené se společnou měnou projednali. Českou republiku v Radě v uvedeném období reprezentoval a její jednání vedl ministr financí Zbyněk Stanjura. Lze říct, že z dosud představených resortních ministrů je Zbyněk Stanjura jeden z nejzkušenějších politiků, protože ve vládě zasedal již podruhé. V letech 2012-2013 byl ministrem dopravy, od roku 2010 je poslancem Parlamentu České republiky, kde také v letech 2013-2021 vedl poslanecký klub Občanské demokratické strany, jehož je také 1. místopředsedou. Radu český ministr financí svolal 6x, přičemž jedno zasedání bylo neformální a listopadové několikadenní zasedání bylo věnováno rozpočtu na rok 2023. Francouzské předsednictví ministry financí svolalo 8x, přičemž 2x to bylo neformální zasedání formou video konference. Švédské předsednictví stejně jako Česká republika svolalo 5 řádných zasedání a 1 neformální zasedání. (Ministerstvo financí České republiky 2023; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024h; Úřad vlády České republiky nedatováno d; Evropská rada – Rada Evropské unie nedatováno). Nelze tedy říci, že by intenzita zasedání byla zvolena jako nástroj ke strukturování agendy.

Poslancům Evropského parlamentu Stanjura sdělil, že většina priorit v jeho oblasti vychází ze stále probíhající války na Ukrajině i rostoucí inflace. Uvedl například ambici předsednictví nadále odstraňovat ruský vliv z unijní ekonomiky. Mezi další priority českého předsednictví v ekonomické a hospodářské oblasti, kterou jsou relevantní pro tuto práci, patří poválečná obnova Ukrajiny, kterou Stanjura označil za příležitost pro

evropské podnikatele, ale i pomoc hospodářství s vyrovnáním se mimo jiné s dopady války (Ministerstvo financí České republiky 2022a; Evropský parlament 2022).

12. 7. 2022 proběhlo první jednání Rady pro hospodářské a finanční věci pod českým předsednictvím, jehož agenda úzce souvisela s válkou na Ukrajině. Již během českého předsednictví byla totiž nalezena ve Výboru stálých zástupců urychleně shoda na poskytnutí další makrofinanční pomoci válkou zmítané Ukrajině ve výši 1 miliardy eur. Rada pak už pod českým předsednictvím bezodkladně rozhodla o urychleném poskytnutí pomoci v uvedené výši s tím, že české předsednictví prostřednictvím ministra Stanjury další finanční podporu Ukrajině významně obhajovalo a přivítalo její hladké přijetí. Ostatně český ministr Financí Stanjura (2022a) už při příchodu na první jednání Rady pod českým předsednictvím potvrdil, že jak ekonomické a finanční dopady války na Ukrajině, tak ekonomická pomoc Ukrajině, jsou prioritami českého předsednictví a budou předmětem každého zasedání ECOFIN. Evropská unie finanční subvenci v červenci 2022 poskytla formou dlouhodobé zvýhodněné půjčky stejně jako v předchozích případech, naposledy v březnu a květnu 2022, kdy během francouzského předsednictví vyplatila Ukrajině 1,2 miliardy eur. V souvislosti s tímto konkrétním zasedáním lze zmínit Závěry, které byly přijaty a uvádějí ruskou agresi vůči Ukrajině za jednu z příčin stávající ekonomické nejistoty v Evropské unii, stejně jako příčinu dalšího růstu cen. Mezi ministry proběhla na jednání také diskuse o celkových dopadech války na Ukrajině na unijní ekonomiku a lze se domnívat, že ta se mimo jiné promítla v přijatých závěrech. Ty také vyzývají vlády k přijímání včasných opatření proti růstu cen zboží, služeb, ale i energií, což nás mírně vrací ke 3. kapitole této diplomové práce. Stanjura (2022b) pak na tiskové konferenci po jednání Rady avizoval připravenost předsednictví projednat další makrofinanční pomoc s minimálními průtahy ve chvíli, kdy ji Komise předloží. Evropská komise totiž přislíbila Ukrajině postupné poskytování makrofinanční pomoci Ukrajině až ve výši 9 miliard eur (Rada Evropské unie 2022m; 1-5; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024ch; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024i; Rada Evropské unie 2022n: passim; Stanjura 2022a; Stanjura 2022b).

Český ministr financí Zbyněk Stanjura pozval ve dnech 9. a 10. září 2022 do Prahy k neformálnímu jednání své unijní protějšky z Rady pro hospodářské a finanční věci spolu s guvernéry unijních centrálních bank. České předsednictví neformální setkání opětovně využilo k diskusi stále probíhající války na Ukrajině, především jejích dopadů na unijní ekonomiku a podobu další finanční podpory Kyjevu. Diskutovat se měla

opatření pro zmírnění hospodářských důsledků ruské agrese, především v souvislosti s cenami energií. Nejdůležitějším výsledkem neformálního setkání v Praze bylo nalezení shody na poskytnutí další podpory Ukrajině ve formě výhodné půjčky v celkové výši 5 miliard eur, přičemž ministři tak v zásadě vyhověli návrhu Evropské komise. Tuto dohodu svým rozhodnutím formálně potvrdila Rada pro obecné záležitosti, jak je ostatně uvedeno v 4. 1. 1 této diplomové práce. ECOFIN v Praze diskutoval také o dlouhodobé pomoci Ukrajině, která by vedle půjček a grantů měla zahrnovat také účast evropských firem na poválečné obnově země, což by do země mohlo přinést nový kapitál, investice a pracovní místa. České předsednictví avizovalo na neformálním jednání, že v příštích měsících udělá maximum pro nalezení shody na poskytnutí další pomoci ve výši 3 miliard eur tak, aby byl vyčerpán avizovaný limit 9 miliard eur. Ministři se na jednání zabývali také vysokými cenami energií, které se začaly promítat do hospodářské situace v Evropské unii, přičemž český ministr z pozice předsedajícího podporoval stanovisko svého kolegy Josefa Síkely, které bylo představeno ve 3. kapitole této práce věnující se energetice (Horáková 2022; Ministerstvo financí České republiky 2022b; Ministerstvo financí České republiky 2022c).

Rada pro hospodářské a finanční věci se k dalšímu jednání sešla 4. 10. 2022, aby se zabývala mimo jiné závislostí Evropské unie na ruských fosilních palivech, přičemž tento problém ministři řešili právě v hospodářsko-finanční rovině. Nově by tak podle návrhu, který Rada pod českým předsednictvím přijala, měly členské státy při tvorbě a implementaci národního plánu obnovy reflektovat i ambice strategie RepowerEU (viz kapitola 2. 1 této práce) a představit své plány na rekonstrukci své energetické infrastruktury. Za tímto účelem by členským státům mělo být poskytnuto dodatečné financování v celkovém objemu 20 miliard eur tak, aby unijní energetická tranzice probíhala intenzivněji. Tato agenda zasahuje do obou analyzovaných oblastí, protože má energetický charakter, avšak její aktuálnost vyvstala až po ruské invazi na Ukrajinu. Ta totiž, jak je ostatně výše uvedeno, odhalila fatální závislost části Evropské unie na ruských energetických dodávkách fosilních paliv. Ministři také diskutovali o dopadech růstu cen v souvislosti s ruskou agresí, především v energetickém sektoru, na unijní hospodářství (Rada Evropské unie 2022o: 1-6; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022i; Council of the European Union 2022c: passim; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024j;).

Rada se na svém říjnovém zasedání zabývala také hospodářskými a důsledky války na Ukrajině. Předsednictví deklarovalo, že pomoc Ukrajině zůstává jeho prioritou stejně jako pravidelný monitoring ekonomických dopadů tohoto konfliktu. Stanjura (2022c) na tiskové konferenci potvrdil, že české předsednictví i nadále dělá maximum pro poskytnutí další pomoci Ukrajině v objemu 3 miliard eur, přičemž český ministr financí prý osobně svému ukrajinskému protějšku přislíbil, že téma na říjnové Radě znovu otevře. To udělal a avizoval, že existuje shoda na poskytnutí pomoci, avšak ladí se podrobnosti konkrétních podmínek. Dlužno konstatovat, že Stanjura obecně významně skloňoval českou pozici a zkušenost, přičemž tato tisková konference nebyla výjimkou. Upozornil například na podmínky čerpání národního plánu obnovy v České republice nebo se vrátil k míře závislosti České republiky na ruské energetické infrastruktuře a ocenil rozhodnutí, které Rada v souvislosti s podporou transformace evropské energetiky přijala a přijímá (Stanjura 2022c).

Další zasedání ministrů financí a hospodářství proběhlo v listopadu, konkrétně 8. 11. 2022. Z pohledu diplomové práce je zajímavá další diskuse ministrů o dopadech ruské agrese vůči Ukrajině na unijní hospodářství, což je na zasedáních ECOFIN od začátku války tradiční bod. V této souvislosti ministři vydali pokyny k hledání dlouhodobého a strukturálního řešení pro další finanční pomoc Ukrajině tak, aby ji od ledna 2023 Evropská unie mohla vyplácet pravidelně. Evropská komise by například v určitých dohodnutých mantinelech mohla vydávat dluhopisy a z těch následně poskytování podpory financovat. Předsednictví informovalo další ministry o návštěvě, kterou ministr Zbyněk Stanjura absolvoval týden před zasedáním v Kyjevě. Lze to interpretovat tak, že v souvislosti s touto návštěvou český ministr financí inicioval politické pokyny Rady Komise k přípravě potřebných legislativních návrhů tak, aby Kyjev získával ze strany Evropské unie od ledna 2023 pravidelnou pomoc. Ta by podle Stanjurova vyjádření (2022d) měla být v celkovém objemu 18 miliard eur. Ostatně ve svém vyjádření byl Stanjura velmi emotivní a uvedl osobní zkušenost právě z návštěvy Kyjeva, kdy údajně těžko vysvětloval, proč Evropská unie nesplnila svůj slib a neposkytla Ukrajině zatím slíbených 9 miliard, ale pouze 6. Mezi členskými státy totiž na poskytnutí posledních 3 miliard z celkového slíbeného objemu neexistovala shoda. Byly přijaty také Závěry o unijních statistikách, jejichž tvorba by podle ministrů měla více reflektovat aktuální geopolitickou krizi a její dopady, především v energetickém, migračním nebo dodavatelském vztahu. Závěry obsahují také výzvu k součinnosti s ukrajinskými

statistickými orgány (Evropská rada – Rada Evropské 2022j; Rada Evropské unie 2022p: passim; Stanjura 2022d; Rada Evropské unie 2022q: 1-5).

Odhlédneme-li od třídního zasedání ECOFIN v listopadu, které se zabývalo čistě rozpočtem Evropské unie na rok 2023, tedy tradiční agendou, která není předmětem této diplomové práce, tak poslední zasedání ministrů financí a hospodářství pod českým předsednictvím proběhlo 6. 12. 2022. Připomeňme, že se zasedání konalo v době, kdy mezi ministry stále neexistovala shoda na prioritě českého předsednictví v podobě poskytování další pomoci Ukrajině v roce 2023 ve strukturálním a předvídatelném rámci v objemu 18 mld. eur. Zároveň Evropská komise na konci listopadu navrhla zastavení výplaty 7,5 mld. eur ze strukturálních fondů Maďarsku s ohledem na nedostatečný posun v reformách čerpání těchto prostředků. Před ministry navíc stálo další závažné rozhodnutí v podobě stanovení minimální sazby korporátní daně dle doporučení OECD. Stanjura v souvislosti s tímto zasedáním uvedl: *„Není žádným tajemstvím, že schválení nové pomoci Ukrajině na příští rok v hodnotě 18 miliard eur, maďarského národního plánu obnovy a pilíře dva dohody OECD neboli minimální sazby korporátní daně jsou spojenými nádobami. Jsou balíčkem závislým na tom, jak Maďarsko pokročí ve svých reformách v oblasti kontroly veřejných zakázek.“* (Stále zastoupení České republiky při Evropské unii 2022). Ministři na uvedeném jednání nepřijali návrh předsednictví jako celek, ale byla přijata alespoň ta část, pro niž stačila kvalifikovaná většina států. Komise tak na základě přijaté revize finančního nařízení mohla začít zajišťovat finanční prostředky v objemu 18 mld. eur pro další podporu Ukrajiny. Nebyla přijata ta část, která by změnila víceletý finanční rámec a umožnila větší flexibilitu pro hledání dostupných zdrojů na podporu Ukrajiny. Nebyl přijat ani nástroj makrofinanční pomoci +, který určuje oblasti a podmínky podpory. Nebyla přijata ani minimální sazba korporátní daně. Ministři se zároveň nevyslovili pro návrh Evropské komise na pozastavení výplaty prostředků Maďarsku ze strukturálních fondů, naopak schválili maďarský plán obnovy v objemu téměř 6 mld. eur (Stále zastoupení České republiky při Evropské unii 2022; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022k; ČTK 2022g; Rada Evropské unie 2022r: 1-6).

Stanjura (2022e) se na tiskové konferenci po jednání vyslovil v tom smyslu, že EU si nemůže dovolit další prodlevu v poskytování pomoci Ukrajině a věří tedy ve schválení celého balíčku během prosince. Připomeňme v této souvislosti, že Rada vyzvala Komisi, aby dále reflektovala i aktuálně probíhající maďarské reformy a svůj

návrh na pozastavení výplaty evropských peněz Maďarsku přehodnotila. Byla tedy zjevná snaha najít kompromis a snažit se Maďarsku vyjít vstříc. Rada skutečně dle tiskové zprávy z 10. 12. 2022 (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024k) skutečně ještě pod českým předsednictvím přijala celkový legislativní balíček, který legislativně zakotvil poskytnutí podpory v roce 2023 v celkovém objemu 18 mld. eur ve formě půjček. Tyto půjčky mají být mimořádně výhodné a splatné v době 10 let. Za půjčky se mají zaručit buď EU, nebo členské státy. Stanjura v této souvislosti uvedl „*Díky legislativě, kterou jsme dnes přijali, může Ukrajina počítat s finanční pomocí ze strany EU po celý rok 2023.*“ (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024k). Není jasné, jakou formou byl tento postoj přijat, protože v kalendáři zasedání je jako poslední setkání ECOFIN v roce 2022 veden právě 6. prosinec 2022. Z uvedeného dne není k dispozici ani zápis z takového jednání (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024k; Stanjura 2022e).

Formálně pak vše potvrdilo zasedání Evropské rady 15. 12. 2022, kde unijní prezidenti a premiéři přijali jak výše zmíněnou pomoc Ukrajině, tak minimální sazbu korporátní daně i další peníze pro Budapešť z evropských fondů. Tyto tři záležitosti byly přijaty v 1 balíčku tak, aby Maďarsko přistoupilo na kompromis. Českou republiku na tomto zasedání zastupoval premiér Petr Fiala, který připomněl, že schválený mechanismus pomoci je pro Ukrajinu předvídatelný a je v takovém objemu, že může řešit některé ze strukturálních problémů země způsobené válkou. Ty pak podle předsedy vlády mohou například snížit míru odchodu Ukrajinců ze země. Během českého předsednictví byla tedy nalezena shoda na významném balíčku pomoci a během předsednictví České republiky v ECOFIN byla Ukrajině poskytnuta schválená podpora v celkovém objemu 24 miliard eur (Úřad vlády České republiky 2022b; ČTK – Rueters 2022).

5. 3 Rada pro spravedlnost a vnitřní věci

Poslední z formací Rady Evropské unie, jejíž agendu tato práce analyzuje, je Rada pro spravedlnost a vnitřní věci. V tomto formátu zasedají ministři vnitra a spravedlnosti, aby se obvykle separátně dle konkrétních bodů k projednání zabývali otázkami, které souvisí s jejich resorty, koordinovali svůj postup a přijímali na úrovni Evropské unie konkrétní rozhodnutí. Agenda Rady zahrnuje v případě ministrů vnitra otázky vnitřní bezpečnosti, migrace, ochrany hranic nebo policejní spolupráce. Ministři spravedlnosti se pak zabývají otázkami spojenými s justiční spoluprací nebo základními právy. V souladu s legislativním procesem přijímají předpisy týkající se volného pohybu osob nebo jejich ochrany. Tato formace Rady je zodpovědná také za boj proti terorismu nebo

organizované trestné činnosti, případně za azylovou politiku. Pro analýzu byla tato formace Rady zvolena právě s ohledem na její kompetence v oblasti migrační a azylové politiky, protože ruská agrese způsobila významnou migrační vlnu z Ukrajiny do Evropské unie, ale i s ohledem na postoje Evropské unie k mezinárodnímu právu nebo otázkám vnitřní bezpečnosti. V průběhu českého předsednictví se ministři v tomto formátu sešli na 2 řádná, 1 mimořádné a 1 neformální zasedání. Jednání jsou vždy dvoudenní, z čehož 1 den je věnován zasedání ministrů vnitra a 1 den ministrů spravedlnosti. Během francouzského předsednictví se ministři 2x sešli řádně, 2x mimořádně a 1x neformálně. Během švédského předsednictví se konala 2 řádná zasedání a 1 neformální zasedání. Česká republika tedy v rámci předsednické trojky v počtu zasedání nijak nevyňikala (Evropská rada – Rada Evropské unie 2024k; Evropská rada – Rada Evropské unie nedatováno).

Českou republiku v Radě reprezentovali ministr vnitra a 1. místopředseda vlády Vít Rakušan, který je zároveň předsedou hnutí STAN, 2. největšího koaličního subjektu a dále pak Pavel Blažek, ministr spravedlnosti z ODS. Vít Rakušan patří v České republice mezi etablované politiky, přičemž od roku 2017 je poslancem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kde se ostatně věnoval bezpečnostním a zahraničně-politickým otázkám. Od roku 2019 je předsedou hnutí STAN, v prosinci 2021 byl jako další členové Fialova kabinetu jmenován ministrem vnitra a 1. místopředsedou vlády. Český ministr před začátkem předsednictví hovořil v souvislosti se svými prioritami o posilování vnitřní bezpečnosti s ohledem na probíhající válečný konflikt, zefektivnění boje proti sexuálnímu násilí na dětech, obranu vnějších hranic a řešení dopadů válečného konfliktu. Rakušan také hovořil o potřebě i nadále diskutovat situaci ukrajinských uprchlíků v Evropské unii. Ostatně ministr přiznal, že priority byly poněkud jiné, ale přímo je překreslila ruská agrese vůči Ukrajině. Doslova Vít Rakušan uvedl: *„Základní téma jsme si nevybrali. Základní téma nám udal Vladimír Putin. Základním tématem bude samozřejmě ukrajinská krize.“* (iDnes 2022d) (Úřad vlády České republiky nedatováno e; Ministerstvo vnitra České republiky nedatováno e; iDnes 2022d).

Pavel Blažek, český ministr spravedlnosti, patří se Zbyňkem Stanjurou mezi nejzkušenější ministry Fialovy vlády. Ve vládě totiž také zasedal již v letech 2012-2013 jako ministr spravedlnosti, od roku 2013 je poslancem Parlamentu České republiky. Původní profesí je advokát. Za své priority český ministr spravedlnosti označil shromažďování důkazů o ruských válečných zločinech, boj proti obcházení unijních

sankcí proti Rusku nebo další směrnice týkající se práva v oblasti umělé inteligence, ochrany životního prostředí nebo větší digitalizace soudů. Mezi ministrovými priority patřil také boj proti beztrestnosti ruských válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Ministr Blažek také ještě před začátkem předsednictví inicioval jednání s Mezinárodním trestním soudem v Haagu, aby bylo jasné, kde je odpovědnost států a kde samotného soudu (ČTK 2022h; Úřad vlády České republiky nedatováno f; Evropský parlament 2022; Řepka 2022a).

11. 7. 2022 proběhlo v Praze první neformální jednání ministrů vnitra pod českým předsednictvím. Česká republika jednání využila k nastolení agendy související s válkou na Ukrajině, což ještě umocnila účast ukrajinského ministra vnitra. Šlo dokonce o jeho první cestu za hranice Ukrajiny od začátku války. Vít Rakušan (2022a) v této souvislosti na tiskové konferenci uvedl, že Ukrajina potřebuje další pomoc i v oblasti posílení a rekonstrukce policejní infrastruktury své země. Ministři vyhodnocovali rizika, která mohou s válkou vyvstat. Patří mezi ně například pašování zbraní nebo zvýšené riziko terorismu. Dalším hostem byla moldavská ministryně vnitra, protože na neformálním zasedání v Praze bylo rozhodnuto o vzniku bezpečnostní platformy EU v Kišiněvě, která má v této zemi bojovat proti organizovanému zločinu s cílem posílit vnitřní bezpečnost země. Toto souvisí také s válkou na Ukrajině, protože Moldavsko může EU předat svou bezprostřední zkušenost s válkou i dalšími bezpečnostními hrozbami, kterým kvůli ruské zahraniční politice čelí. Ministři se na neformálním zasedání v Praze zabývali také situací ukrajinských uprchlíků v Evropě, přičemž komisařka pro vnitřní věci Johansson (2022a) ocenila, jak se České republice daří s uprchlickou vlnou vyrovnat. Za hlavní téma byl označen například boj proti nasazování uprchlíků na černou práci. Dlužno konstatovat, že Vít Rakušan také avizoval svou snahu vytvořit jednotný registrační systém, který by vznikl s ohledem na příchozí uprchlíky z Ukrajiny. Na tomto však při jednání nevznikla shoda (ČTK 2022ch; ČTK 2022i; Rakušan 2022a; Johansson 2022a).

Stejně jako Vít Rakušan, tak i Pavel Blažek pozval na neformální summit ministrů spravedlnosti v Praze 12. 7. 2022 svůj ukrajinský protějšek. Ministři totiž diskutovali o vlečených zločinech páchaných Ruskou federací na Ukrajině. Shodli se na odhodlání vyšetřovat tyto zločiny a shromažďovat proti nim důkazy. Setkání v Praze se ostatně účastnil i žalobce Mezinárodního trestního soudu v Haagu. Resortní komisař apeloval na hlubší spolupráci mezi státy a Eurojustem, protože řada států už toho času zločiny vyšetřovala individuálně. Byla potvrzena vůle nejen Evropské unie, ale i Spojených států

amerických k tomu, aby zločiny byly souzeny. Neexistovala však shoda na tom, zda by tak měl činit Mezinárodní trestní soud, anebo ad hoc tribunál, protože USA se k ICC staví skepticky. Postoj Evropské unie směrem k ICC je naopak dlouhodobě kladný. Vedle válečných zločinů se ministři zabývali také ochranou mimořádně zranitelných osob, které si svá práva mnohdy nemohou vymocit bez pomoci dalších institucí. Toto se týká především uprchlíků a problém je více aktuální s každou uprchlickou vlnou, přičemž ta ukrajinská je největší, s jakou se Evropská unie zatím musela vyrovnat. Ministři také se svými protějšky z Ukrajiny, Gruzie a Moldavska diskutovali o prohloubení justiční spolupráce, především s ohledem na elektronizaci celého procesu. Dlužno tedy konstatovat, že oba ministři neformální setkání stejně jako jejich kolegové v dalších výše popsaných formacích Rady využili k nastolení tématu války na Ukrajině. Umocnili to navíc pozváním svých protějšků přímo z Kyjeva (Řepka 2022b; ČTK 2022j).

1. řádné zasedání Rady pro vnitřní věci a spravedlnost pod českým předsednictvím proběhlo ve dnech 13. - 14. 10. 2022 s tím, že 1. den byl vyhrazen ministrům spravedlnosti. Pod předsednictvím Pavla Blažka ministři diskutovali o vyšetřování a stíhání válečných zločinů na Ukrajině a zločinů proti lidskosti. Blažek (2022a) ostatně připomněl, že se tak děje v době, kdy už 14 členských států vyšetřuje a stíhá ruské válečné zločiny, mimo jiné ve spolupráci přímo s ukrajinskými úřady. Ministři nediskutovali o vytvoření specifického tribunálu, jak požadovala toho času Ukrajina, protože Evropská unie počítala s vůdčí rolí Mezinárodního trestního soudu, jehož statut však Ukrajina v té době neratifikovala. Komisař pro spravedlnost Reynders (2022a) uvedl, že tato ratifikace je klíčová. Blažek připomněl důležitost harmonizace právního výkladu válečných zločinů na půdě Rady i rozšíření výčtu zločinů o obcházení unijních sankcí, přičemž přijetí takových nařízení se očekává ještě v průběhu českého předsednictví. Ostatně české předsednictví v dokumentu k této otázce, jež adresovalo Výboru stálých zástupců, potvrdilo, že připravilo k vyšetřování ruských válečných zločinů příslušné závěry. Předmětem diskuse byla také činnost Úřadu evropského veřejného žalobce, do jehož kompetence by mohlo spadat i vyšetřování porušování unijních sankcí vůči Rusku a Bělorusku (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022l; Blažek 2022a; Reynders 2022a; Rada Evropské unie 2022s 1-7; Rada Evropské unie 2022t: 5).

Jednání Rady pokračovalo zasedáním ministrů vnitra 14. 10. 2022 s tím, že na programu byla mimo jiné i ruská agrese vůči Ukrajině, přičemž ministři se měli zabývat především situací ukrajinských uprchlíků v EU či důsledky agrese pro vnitřní bezpečnost.

Dále se ministři vnitra zabývali také situací na vnějších hranicích a v Schengenském prostoru, především v souvislosti s migrací. Jednání přineslo konkrétní výsledky stran situace ukrajinských uprchlíků v EU, kdy se ministři shodli na prodloužení institutu dočasné ochrany, v němž většina uprchlíků na území EU pobývala, až do března 2024. V souvislosti s riziky pro vnitřní bezpečnost ministři poukázali především na nelegální obchod se zbraněmi nebo obchod s lidmi, přičemž protiteroristický koordinátor EU informoval o svém jednání s ukrajinskými orgány a ministři apelovali na další spolupráci s Ukrajinou i proto, aby bylo snazší těmto hrozbám čelit. Rada také formálně přijala legislativní změny, které zvýší flexibilitu při čerpání fondů soudržnosti v souvislosti se zvládnutím dopadů války na Ukrajině. Změny vedly k navýšení finančních prostředků určených na pomoc válečným uprchlíkům, včetně ubytování, zdravotní péče nebo integrace na trhu práce. Část prostředků má být určena také místním komunitám, které o uprchlíky pečují tzv. v první linii. Vlády budou mít také větší flexibilitu stran převodu projektů z programového období 2014-2020 do období 2021-2027. Český ministr vnitra Vít Rakušan (2022b) potvrdil, že podpora ukrajinským uprchlíkům trvá a EU se aktuálně připravuje na další příchod uprchlíků v souvislosti s blížící se zimou, která by na Ukrajině mohla být velmi kritická. Tisková konference však potvrdila, že tématem Rady byla především reforma azylové a migrační politiky, případně vízová spolupráce se zeměmi západního Balkánu (Evropská rada – Rada Evropské unie 2022l; Rada Evropské unie 2022s; 1-7; Evropská rada – Rada Evropské unie 2023c; Rakušan 2022b).

Na mimořádném zasedání Rady 25. 11. 2022 se ministři zabývali migrací, avšak spíše nelegální migrací a migračními trasami, kterými do Evropské unie směřují uprchlíci z Blízkého Východu a Afriky. Toto zasedání se neukazuje jako relevantní pro tuto práci. Jedinou výjimkou je skutečnost, že se ministři zabývali mimo jiné řízenou infiltrací běloruských uprchlíků Lukašenkovým režimem do EU, což označili za další z rovin hybridní války, kterou Rusko proti EU vede. Deklarovali ochotu přijímat proti tomuto příslušná opatření (Rada Evropské unie 2022u: 1-3; Evropská rada – Rada Evropské unie 2023d; Czech EU Presidency 2022: passim).

Poslední zasedání Rady pro vnitřní věci a spravedlnost pod českým předsednictvím se konalo ve dnech 8. - 9. 12. 2022 s tím, že 8. 12. zasedali ministři spravedlnosti. Zde jsou zásadní Závěry, které ministři přijali stran válečných zločinů páchaných na Ukrajině. Český ministr spravedlnosti Blažek (2022b) na tiskové konferenci potvrdil, že na Závěrech byla předsednictvím nalezena jednomyslná shoda.

Rada v Závěrech vyzvala členské státy, aby v souladu s Římským statutem do své legislativy implementovaly definici nejzávažnějších válečných zločinů, spolupracovali v rámci možností s Mezinárodním trestním soudem i ukrajinskými orgány tak, aby bylo umožněno skutečně efektivní vyšetřování válečných zločinů, které podle dosavadních informací Rusko páchá na Ukrajině. Prostřednictvím členských států by také měla být ukrajinská uprchlická komunita uvědomena o možnosti vypovídat o ruských válečných zločinech na Ukrajině. Výzva směřovala i civilní unijní misi EUAM, aby úzce spolupracovala s ukrajinskými orgány a podporovala je ve vyšetřování válečných zločinů. V této souvislosti by podle Závěrů měly členské státy posílit kapacity mise EUAM. Orgány Evropské unie by pak měly podle Závěrů nadále posilovat boj proti ruským dezinformacím. Ukrajina by pak dle výzvy ministrů měla přistoupit k Římskému statutu. Vedle toho se ministři zabývali také konfiskací majetku, což jak potvrdil komisař Reynders (2022b) souvisí i s ruskými sankcemi a obecně válečným konfliktem, protože umožňuje vyšší důslednost při konfiskaci majetku ruských oligarchů v Evropské unii. Tyto prostředky pak mohou být použity například na další rekonstrukci Ukrajiny. Další témata, kterými se ministři na jednání zabývali, přímo nesouvisí s analyzovanou agendou (Rada Evropské unie 2022v: 1-5; Rada Evropské unie 2022w: passim; Blažek 2022b; Reynders 2022b; Evropská rada – Rada Evropské unie 2023e).

9. 12. 2022 pokračovali v jednání ministři vnitra, kteří se stejně jako na mimořádném zasedání v listopadu zabývali migrační situací i stavem schengenského prostoru. Ministři v souvislosti s válkou na Ukrajině diskutovali o situaci ukrajinských uprchlíků v Evropské unii, protože toho času už Evropská unie poskytla azyl téměř 4 000 000 ukrajinských uprchlíků. Toto téma se stalo klíčové i v souvislosti s nastupujícím zimním obdobím. Vít Rakušan (2022c) v této souvislosti na tiskové konferenci hovořil i o další pomoci Ukrajině v souvislosti s poškozením její kritické infrastruktury, přičemž správná prevence může podle ministra omezit další migraci. Potvrdil, že české předsednictví navázalo s Ukrajinou strukturovaný dialog o jejích bezpečnostních potřebách, který jen zefektivnil pomoc, kterou EU Ukrajině poskytuje. České předsednictví také prosadilo rozhodnutí na základě, kterého EU nebude uznávat platnost pasů, které Ruská federace vydává na okupovaných územích Ukrajiny, ale například i Gruzie⁵. Další rozhodnutí, které souvisí s analyzovanou agendou, je směrnice

⁵ Jedná se o oblast Abcházie a Jižní Osetie, které Rusko okupuje od roku 2008 (Evropská rada – Rada Evropské unie 2023e)

o posílení ochrany kritické infrastruktury. Jak český ministr Rakušan (2022c) potvrdil, tak ministři reagovali kromě jiného na poškození a sabotáž plynovodu Nord Stream, ale i různé kybernetické útoky, kterým EU po ruské agresi na Ukrajinu čelí. Členské státy by dle směrnice měly posílit a aktualizovat ochranu objektů kritické infrastruktury, kam vedle dopravy a energetiky patří i některé orgány veřejné správy nebo takové subjekty Evropské unie, které poskytují služby 6 a více členským státům. Rakušan (2022c) potvrdil, že by na tomto měly státy i EU úzce spolupracovat s NATO (Rada Evropské unie 2022v: 1-5; Evropská rada – Rada Evropské unie 2023e; Rakušan 2022c; Evropská rada – Rada Evropské unie 2022m; Evropská rada – Rada Evropské unie 2024m).

5. 4 Tuzemské faktory ovlivňující pozici předsednictví v agendě války na Ukrajině a jejich dopadů

Dlužno konstatovat, že v případě války na Ukrajině najdeme faktory ovlivňující českou pozici spíše v zahraničí, především v souvislosti se spojeneckými závazky České republiky. Mezinárodní kontext byl představen ve 2. kapitole této práce. Lze však uvést i několik domácích skutečností, které mohly významně formovat pozici české vlády v souvislosti s válkou na Ukrajině a jejími dopady během českého předsednictví. V první řadě je třeba zmínit jaro 2021, kdy Českou republikou otřásla zjištění bezpečnostních složek, které uvedly, že do výbuchu muničního areálu ve Vrběticích v České republice byli v roce 2014 zapojeni agenti ruské tajné služby GRU. Tehdejší kabinet premiéra Andreje Babiše v reakci na uvedená zjištění rozhodl o vyhoštění značné části zaměstnanců Velvyslanectví Ruské federace v České republice z řad diplomatů i administrativně-technického personálu, což vedlo ke stejné reakci na ruské straně a došlo k významnému zhoršení česko-ruských vztahů. Když Rusko v květnu 2021 sestavilo svůj národní seznam nepřátelských zemí, tak na něj zařadilo jen 2 země: Českou republiku a Spojené státy americké, což Česká republika považovala za další eskalaci konfliktu ve vzájemných vztazích. Vláda dokonce v reakci na zjištění v kauze Vrbětice vyřadila ruskou společnost Rosatom z tenderu na dostavbu nového jaderného bloku v české atomové elektrárně Dukovany (ČT24 2021a; ČT24 2021b; ČT24 2021c; ČTK 2021).

Vláda mohla při vytváření své pozice v průběhu předsednictví reflektovat i skutečnost, že Češi se velmi významně zapojili do pomoci Ukrajině finančně. Prostřednictvím ukrajinské ambasády v Praze přispěli do října 2022 na nákup vojenského materiálu částkou 1,3 mld. korun, prostřednictvím další sbírky vybrali prostředky na pořízení tanku. Charita Česká republika (2024) pak uvádí, že Češi na humanitární pomoc

Ukrajíně i jejím občanům, kteří před válkou uprchli do ČR, přispěli částkou 163,151 mil. Kč. Člověk v tísní pak dokonce bezprostředně po začátku války prostřednictvím dobrovolné sbírky na pomoc Ukrajině a Ukrajincům vybral téměř 2 miliardy korun. Češi se do pomoci velmi aktivně zapojili přímo i jako dobrovolníci. Podle rozsáhlé ankety Deníku (Janouš 2022) pak Češi v říjnu 2022 stále významně podporovali poskytování další pomoci Ukrajině. Mezi dotázanými z řad voličů vládních stran, tedy TOP09, ODS, STAN, Pirátů a KDU-ČSL, podpora v otázce poskytování další podpory standardně přesahovala 90 % (Charita Česká republika 2024; Janouš 2022; Makhinchuk – Švec 2022).

Česká republika se zároveň musela i v průběhu předsednictví zabývat situací ukrajinských uprchlíků na svém území, a proto pro ni byla důležitá i unijní pozice k této agendě. Ostatně v části 2. 2 této práce je zmíněno, že Česká republika byla v přepočtu na počet obyvatel zemí, která ukrajinských uprchlíků přijala nejvíce. Nejvýznamnějšímu náporu ukrajinských válečných uprchlíků čelili Češi především v březnu a dubnu 2022, ale uprchlíci přicházeli i v průběhu českého předsednictví. Ministerstvo vnitra České republiky (ČTK 2023) uvedlo, že v roce 2022 dočasnou ochranu před válkou v České republice získalo 473 216 Ukrajinců.

Podle Centra pro výzkum veřejného mínění (nedatováno e: 1) navíc na jaře 2022, tedy před začátkem českého předsednictví, 58 % účastníků průzkumu veřejného mínění k podpoře vládní pozice směrem k ruské agresi na Ukrajině podporovalo tuto vládní pozici. Češi v témže průzkumu významně podporovali i vyvíjení dalšího diplomatického tlaku na Rusko stejně jako poskytování finanční podpory Ukrajině. Jako významná se v citovaném průzkumu také ukázala podpora začlenění Ukrajiny do Evropské unie, což rovněž kvitovala většina dotázaných. Podporovatelé se v tomto případě nacházeli opětovně především mezi voliči vládních stran (Centrum pro výzkum veřejného mínění nedatováno e: passim).

Jedná se navíc i o téma, které dokázalo spojit většinu politické reprezentace v České republice. Připomeňme, že v únoru 2022 ihned po ruské invazi na Ukrajinu česká Poslanecká sněmovna hlasy všech přítomných poslanců přijala usnesení, kde invazi odsoudila, vyjádřila Ukrajině jednoznačnou podporu a vyzvala vládu, aby v podpoře Ukrajiny pokračovala na všech dostupných fórech, včetně Evropské unie. Další usnesení pak Poslanecká sněmovna přijala v červnu 2022, těsně před začátkem českého předsednictví, kde opět označila Rusko za agresora, odsoudila jeho útočnou válku,

podpořila územní celistvost Ukrajiny a vyzvala vládu k další podpoře Ukrajiny, včetně její integrace do Evropské unie. Usnesení s výjimkou opozičního hnutí SPD podpořily všechny poslanecké kluby, včetně největší opoziční frakce ANO (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky 2022a; Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky 2022b; Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky 2022c).

Poslední faktor, který česká vláda mohla během předsednictví reflektovat, je vnímání Ruska v české společnosti. Organizace Globsec (Klingová nedatováno a: 10) totiž uvádí, že v České republice významně vzrostl podíl veřejnosti, která Rusko vnímá jako hrozbu pro svou zemi. Zatímco v roce 2021 se jednalo v průměru o 45 % společnosti, tak v roce 2022 již tento podíl přesáhl 80 %. Zdaleka nelze konstatovat, že se ve střední Evropě jedná o standardní názor. V Maďarsku například vnímalo podle totožného průzkumu iniciativy Globsec (Klingová nedatováno b: 6) Rusko jako hrozbu jen 45 % účastníků sociologických šetření, přičemž 35 % dotázaných dokonce označilo Rusko navzdory ruské invazi na Ukrajinu za strategického partnera. USA za strategického partnera považovalo jen 13 % respondentů (Klingová nedatováno a: passim; Klingová nedatováno b: passim).

Česká vláda tak v Bruselu mohla a musela reflektovat celou řadu faktorů, včetně své vlastní negativní zkušenosti s Ruskem a jeho operacemi ve střední Evropě, ale i podporu české veřejnosti válkou zasažené Ukrajině. Češi se ostatně poměrně kladně stavěli k ukrajinským uprchlíkům, kteří našli útočiště v České republice. Nakonec i počet těchto uprchlíků v České republice mohl být pro českou vládu při práci v průběhu předsednictví důležitou proměnnou.

6. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY

Cílem této kapitoly je představit konkrétní výstupy obsahové analýzy provedené v kapitolách č. 4 a č. 5 s ohledem na kritéria případové studie a její cíl. Kapitola představuje hlavní zjištění podstatná pro výzkumné otázky, jež diplomová práce řeší, a dává je do souvislostí s teorií představenou v první kapitole této práce.

Teorie Jonase Tallberga o práci s agendou byla ve všech svých rovinách představena v první kapitole této práce, přičemž na základě té pak byly sestaveny i podmínky pro vypracování případové studie. Text tak níže doprovází tabulky⁶, které znázorňují spojení analyzovaných agend přímo s Tallbergovými předpoklady pro práci s agendou v jednotlivých přístupech, tj. Agenda Setting, Agenda Structuring a Agenda Exclusion, a shledávají, zda a jaké metody české předsednictví využívalo.

6.1 Hlavní zjištění obsahové analýzy provedené v souvislosti a agendou energetiky

Obsahová analýza zaměřená na práci českého předsednictví v Radě Evropské unie s ohledem na energetickou agendu nesporně prokázala, že se jednalo o prioritu české vlády. Toto prokazuje uvedený počet jednání Rady Evropské unie v příslušné formaci, především uvedeme-li ho do kontextu s intenzitou zasedání ostatních formací v období českého předsednictví, ale i během francouzského a švédského předsednictví. Totéž prokazuje i skutečnost, že proběhlo více zasedání mimořádně než řádně. Agendu předsednictví neponechalo pouze na půdě Rady EU, ale přeneslo diskusi i na půdu Evropské rady, což premiér Fiala opakovaně uvedl, jak je rovněž v příslušné kapitole uvedeno. Český postoj k dané agendě se navíc do značné míry promítl i do Závěrů z prosincového zasedání Evropské rady. Toto také potvrzuje, že se jednalo o téma, na němž měla Praha význačný zájem.

Na základě obsahové analýzy lze konstatovat, že během českého předsednictví se v oblasti energetiky vyprofilovalo několik otázek, které se pro ministra Síkelu staly klíčovými. Tyto otázky byly typické svou mimořádností, protože vycházely z tehdy probíhající energetické krize, která, jak je ostatně uvedeno v části 4. 4 této diplomové práce, se pro českou vládu i v rámci tuzemského prostředí stala velkou výzvou. Síkelu se tedy zabýval především následujícími otázkami: koordinované snižování poptávky po dodávkách energií, společné nákupy energií, celounijní řešení cenového stropu za dodávky energií a spolupráce s Ukrajinou při ochraně a posílení energetické

⁶Zpracovány dle zjištění v kapitolách č. 1, č. 4 a č. 5.

infrastruktury. Dlužno konstatovat, že ministru Síkelovi se podařilo ve všech zmíněných tématech dosáhnout značného posunu. České předsednictví využilo k dosažení pokroku mimo jiné neformální setkání ministrů zodpovědných za energetiku v Praze, kde skutečně vznikla shoda na koordinovaném nákupu plynu, a byly dány Komisi konkrétní podněty v souvislosti s dalšími otázkami, které byly pro Prahu klíčové.

Českému předsednictví se v energetické agendě podařilo na půdě Rady Evropské unie dokonce některé z výše uvedených otázek nastolit úplně nově. Jedná se například o společné evropské řešení cen energií v podobě stanovení cenového stropu, přičemž nalezení shody na tomto mechanismu se v zásadě stalo nejviditelnější agendou předsednictví v energetických otázkách od září do prosince 2022. Stejně jako v tomto případě, tak i v řadě dalších témat našlo předsednictví napříč dalšími delegacemi shodu na konkrétních opatřeních (viz Tabulka č. 2). Dlužno konstatovat, že českému předsednictví v této agendě přála mimořádnost situace, což prokazuje i dočasný a mimořádný charakter většiny přijatých opatření.

Tabulka č. 2: Přehled opatření přijatých na půdě Rady pro Radu pro dopravu, telekomunikace a energetiku v průběhu českého předsednictví⁷

Přijaté opatření	Termín jednání Rady, na němž bylo nařízení přijato
Snížení spotřeby plynu	26. 7. 2022
Koordinované snížení spotřeby elektřiny	30. 9. 2022
Stanovení limitu pro zisky společností využívající pro výrobu elektřiny fosilní paliva, jádro nebo uhlí	30. 9. 2022
Zavedení solidárního příspěvku, který budou odvádět společnosti působící v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinérií	30. 9. 2022
Koordinovaný nákup plynu	19. 12. 2022
Přeshraniční výměny plynu v mimořádné situaci	

⁷ Vlastní zpracování na základě obsahové analýzy v kap. 4

Revize dosavadních referenčních ukazatelů cen plynu	19. 12. 2022
Snižování emisí metanu	19. 12. 2022
Zrychlení přechodu na obnovitelné zdroje energie	19. 12. 2022
Mechanismus k omezení nadměrných cen plynu (určení unijního cenového stropu)	19. 12. 2022

Český ministr průmyslu a obchodu se ostatně dokázal během jednání profilovat jako silný aktér s mimořádnou mírou odhodlání prosadit své vize. Při své vlastní komunikaci neváhal využívat obraty upozorňující na mimořádnost a výjimečnost situace, případně využívat obdobné výroky dalších státníků. Dokládají to i jeho výroky o tom, že ministry odpovědné za energetiku svolá tak často, jak to bude potřeba. Lze to chápat tak, že je bude svolávat tak dlouho, dokud ve výše uvedených otázkách nebude nalezena shoda. Ostatně Síkel neváhal v otázce cenového stropu na dodávky energií postavit Komisi v zásadě do role někoho, kdo pouze díky své zákonodárné iniciativě plní zadání, jež mu nadiktují ministři. Žádný další ministr, jehož působením v průběhu předsednictví se práce zabývá, ke Komisi nepřistupoval v takto dominantním postavení. Skutečnost, že Síkel byl výraznou tváří českého předsednictví s konkrétními výsledky, nezůstala bez důsledků. O Síkelovi se následně hovořilo jako o budoucím českém eurokomisaři, kterému by mohlo být svěřeno právě energetické portfolio. Upozornil na to ostatně i v lednu 2024 server Politico s tím, že o Síkelovi se takto hovoří nejen v České republice, ale i přímo v centru Evropské unie. Právě s ohledem na jeho práci během energetické krize v Evropské unii. Svůj zájem o post eurokomisaře potvrdil přímo i Josef Síkel s tím, že právě díky předsednictví získal mezi svými kolegy respekt (Jack 2024; Procházka 2023).

V kapitole č. 5 si ostatně lze povšimnout, že agenda energetiky byla ve středu zájmu i dalších ministrů. Mikuláš Bek, český ministr pro evropské záležitosti a hlavní tvář českého předsednictví, o energetice mluvil jako o jasné vládní prioritě. Ekonomické a finanční dopady energetické krize nenechali bez povšimnutí ani ministři financí v rámci ECOFIN, jak se rovněž lze v kapitole dočíst. Energetiku lze tedy na základě výše uvedeného označit za jedno z témat, se kterým bude spojováno české předsednictví v druhé polovině roku 2022.

Tabulka č. 3: Agenda Setting a agenda energetiky:

Tallbergova metoda pro Agenda Setting	Využití ze strany předsednictví
Využívání prostoru, který je věnován předsednické zemi k akcentování a medializaci agendy, která zatím není součástí agendy Rady EU.	ANO
Intervence u Evropské komise ve prospěch přípravy konkrétního legislativního řešení v souvislosti s danou agendou.	ANO
Zahrnutí agendy jako nového tématu do programu předsednictví.	NE
Zařazení agendy na program jednání Rady EU s tím, že téma nebylo nikdy předtím projednáváno.	ANO

Tabulka č. 4: Agenda Structuring a agenda energetiky:

Tallbergova metoda pro Agenda Structuring	Využití ze strany předsednictví
Strukturování agendy prostřednictvím za využití intenzity schůzí Rady EU.	ANO
Strukturování agendy za využití programu neformálních jednání Rady EU.	ANO
Předřazování návrhů klíčových pro předsednictví v rámci programu konkrétních jednání Rady EU.	SPÍŠE NE ⁸

⁸V souvislosti s jednáním Rady 19. 12. nicméně například ale došlo k předřazení mechanismu cenového stropu na dodávky energií v EU před ostatní body.

Tabulka č. 5: Agenda Exclusion a agenda energetiky:

Tallbergova metoda pro Agenda Exclusion	Využití ze strany předsednictví
Upozadění nebo ignorování konkrétní problematiky, která je součástí agendy Rady EU.	NE
Otevřené blokování agendy.	NE
Odmítání převzetí spisů ke konkrétní agendě.	NE
Navrhování předem nepřijatelných a nereálných kompromisů.	NE

6. 2 Hlavní zjištění obsahové analýzy agendy v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajině a jejími důsledky

Obsahová analýza v kapitole č. 4 se zaměřila na práci českého předsednictví s agendou související s ruskou invazí na Ukrajinu a jejími dopady. Lze konstatovat, že i v tomto případě se jednalo o otázku, která byla pro české předsednictví důležitá, protože se jí intenzivně zabývalo napříč různými formacemi Rady Evropské unie, ale samozřejmě i na dalších fórech, která ale nebyla předmětem této analýzy. České předsednictví se na půdě Rady EU v této souvislosti profilovalo prostřednictvím několika otázek s agendou spojených: Finanční podpora Ukrajině, ukrajinští uprchlíci v Evropské unii, unijní perspektiva Ukrajiny a válečné zločiny páchané na Ukrajině. Dlužno konstatovat, že příslušní rezortní ministři nesvolávali k této otázce mimořádná jednání, ani jednání v nadprůměrné intenzitě jako tomu bylo v případě energetiky. Agenda formací, kterým předsedali, je však významně širší, a proto lze jakékoli výsledky v analyzované agendě považovat za úspěch předsednictví v souvislosti s jím stanovenou prioritou.

Ministři dokázali nicméně velmi efektivně využívat neformálních jednání ve své domovské zemi, kde témata spojená s válkou na Ukrajině byla výraznou součástí programu, ba dokonce se těchto neformálních setkání s výjimkou ECOFIN účastnili představitelé ukrajinské vlády. Předsednictví téma výrazně akcentovalo také ve své komunikaci, přičemž příslušní ministři ve funkci předsedajícího Rady obvykle ve svých prohlášeních neopomněli zmínit solidaritu s napadenou Ukrajinou stejně jako závazek k poskytování další pomoci. Ministrům se také dařilo příslušnou agendu zahrnout do závěrů přijímaných ze zasedání Rady. Ministr Bek tak například během předsednictví

mohl poprvé představit Závěry týkající se politiky rozšiřování, které zahrnovaly Ukrajinu a její perspektivu v souvislosti s členstvím v Evropské unii. Závěry k politice soudržnosti zase obsahovaly apel na to, aby budoucí podoba této politiky vzala v úvahu i dopady války na Ukrajině na členské státy. Rada pod vedením ministra spravedlnosti Pavla Blažka zase přijala závěry týkající se válečných zločinů na Ukrajině, ty zahrnovaly například apel na změnu národních definicí válečných zločinů, spolupráci s EU při vyšetřování těchto zločinů nebo na ratifikaci Římského statutu ze strany Ukrajiny.

Ministr financí Zbyněk Stanjura zase na zasedání ECOFIN dokázal prosadit poskytnutí makrofinanční pomoci Ukrajině v objemu 6 miliard eur v roce 2022, ale navrhl i přijetí nového a předvídatelnějšího mechanismu pomoci Ukrajině na rok 2023 v celkovém objemu 18 miliard eur, který nakonec Rada EU také přijala, a premiér Fiala návrh rovněž podporoval na půdě Evropské rady. České předsednictví se tak zasloužilo o poskytnutí další finanční podpory Ukrajině v celkovém objemu 24 miliard eur. Ministři vnitra pak pod českým předsednictvím umožnili takové změny v čerpání fondů soudržnosti, aby je státy mohly využívat i v souvislosti s přijímáním uprchlíků z Ukrajiny. Ministři také prodloužili ukrajinským uprchlíkům institut dočasné ochrany nebo rozhodli o neakceptování pasů, které Rusko vydává na okupovaných územích na Ukrajině nebo v Gruzii ze strany Evropské unie. Během českého předsednictví také vznikly požadavky na další posílení ochrany kritické infrastruktury rovněž v souvislosti s válkou na Ukrajině.

Tabulka č. 6: Agenda Setting a agenda ruské invaze na Ukrajině a jejích důsledků:

Tallbergova metoda pro Agenda Setting	Využití ze strany českého předsednictví
Využívání prostoru, který je věnován předsednické zemi k akcentování a medializaci agendy, která zatím není součástí agendy Rady EU.	NE
Intervence u Evropské komise ve prospěch přípravy konkrétního legislativního řešení v souvislosti s danou agendou.	NE
Zahrnutí agendy jako nového tématu do programu předsednictví.	NE

Tabulka č. 7: Agenda Structuring a agenda ruské invaze na Ukrajině a jejích důsledků:

Tallbergova metoda pro Agenda Structuring	Využití ze strany českého předsednictví
Strukturování agendy za využití vysoké míry intenzity schůzí Rady EU.	NE
Strukturování agendy za využití programu neformálních jednání Rady EU.	ANO
Předřazování záležitostí klíčových pro danou agendu v rámci programu konkrétních jednání Rady EU.	ANO
Přijímání legislativních návrhů a závěrů k uvedené agendě.	ANO

Tabulka č. 8: Agenda Exclusion a agenda ruské invaze na Ukrajině a jejích důsledků:

Tallbergova metoda pro Agenda Exclusion	Využití ze strany českého předsednictví
Upozadění nebo ignorování konkrétní problematiky, která je součástí agendy Rady EU.	NE
Otevřené blokování agendy.	NE
Odmítání převzetí spisů ke konkrétní agendě.	NE
Navrhování předem nepřijatelných a nereálných kompromisů.	NE

ZÁVĚR

Analýza přesvědčivě prokázala, že energetická bezpečnost i ruská invaze na Ukrajině a její důsledky pro Evropskou unii nebyly prioritami české vlády jen na papíře, ale i ve skutečné práci na půdě Rady Evropské unie. Dlužno konstatovat, že v obou analyzovaných případech přineslo půlroční české předsednictví v roce 2022 konkrétní výsledky, jejichž přijetí navíc lze v několika případech označit za výsledek mimořádného vyjednávačského umu českých diplomatů, ale i politiků. České předsednictví v roce 2022, stejně jako v roce 2009, vstoupilo do kritických časů a muselo čelit v plné míře všem dopadům Ruskem rozpoutané války na Ukrajině v čele s energetickou krizí a rostoucí inflací.

K první výzkumné otázce „Jaké metody Agenda Shaping využívala Česká republika v souvislosti s předsednictvím v Radě EU v období 6/2022 - 12/2022?“ uvádím následující: Česká republika během svého předsednictví využívala především metodu Agenda Structuring a to v obou analyzovaných agendách. Podíváme-li se na agendu energetiky a energetické bezpečnosti, tak k tomu české předsednictví využívalo intenzitu schůzí, kterou značně překročilo průměrnou intenzitu jednání dalších formací Rady v průběhu předsednictví. Jednání byla navíc často svolávána jako mimořádná, což pozornost jim věnovanou jen umocňuje. Lze se domnívat, že resortní ministr Josef Síkela takovou intenzitu jednání využíval z části i jako formu nátlaku na své kolegy z dalších členských zemí tak, aby více reflektovali jeho postoje. Obecně bych řekl, že v případě energetiky byl celý přístup silně založen na osobnosti Josefa Síkely, který se jevil jako schopný, kompetentní, ale tvrdý vyjednávač. Agendu, která byla pro předsednictví důležitá a souvisela především s reakcí na energetickou krizi, zařazoval Síkela i na neformální jednání, aby agendě zajistil dostatečný posun. To se povedlo právě například v případě společného nákupu plynu a obecně v opatřeních reagujících na rostoucí ceny energií. Síkela samozřejmě využíval prostor, který mu byl dán před médii, aby svá klíčová témata skloňoval a posiloval o nich vědomí. Předsednictví také v dané agendě přijalo řadu opatření a návrhů. Síkelovi se podařilo i jedno poměrně komplexní a důležité téma nastolit. Evropská unie se totiž do doby Síkelovy iniciativy na půdě Rady nezabývala zavedením unijního cenového stropu na ceny energií, přičemž Síkela téma poprvé zvedl na zářijovém mimořádném zasedání Rady a mechanismus skutečně v prosinci 2022 prosadil. Návrh se stal natolik důležitým, že se promítl i do usnesení Evropské rady a o jeho prosazení se zasazoval i český premiér Petr Fiala. Nelze konstatovat, že by české

předsednictví některou z agend vyloučilo nebo zavrhl tak, jak to definuje Tallberg. Předsednictví naopak nebránilo posunu v dalších agendách, které nebyly mimořádného charakteru. Jak ostatně konstatuje Vendula Kazlauskas z Asociace pro mezinárodní otázky (2022), tak české předsednictví posunulo řadu tématu týkajících se rozvoje obnovitelných zdrojů energie, boji proti využívání fosilních paliv nebo emisí skleníkových plynů. To se stalo navzdory tomu, že Česká republika nikdy nepatřila mezi výrazné zastávce zelené politiky EU. Češi také nebránili další progresi v otázce revize směrnice o energetické náročnosti budov.

K agendě týkající se ruské agrese vůči Ukrajině a jejích dopadů na EU nutno říct, že se analyticky jednalo o trochu jinou disciplínu. Agenda byla totiž zastoupena napříč různými formacemi Rady, přičemž navíc na rozdíl od energetiky nebyla analyzovaná témata jejich primární agendou. Obecně nicméně lze konstatovat, že české předsednictví v tomto směru opětovně nejčastěji využívalo k práci s agendou přístup založený na jejím strukturování. Na rozdíl od ministra Síkely k tomu jeho kolegové nevyužívali vyšší míru intenzity zasedání, případně jednání formou mimořádných schůzí Rady. Ministři naproti tomu využívali intenzivně neformální jednání Rady, jimž určuje předsednická země podobu, přičemž na těchto byli hosty i zástupci ukrajinské vlády dle příslušných resortů. Agendu strukturovali i svými mediálními vyjádřeními, která agendu ve většině případů zahrnovala. Ruská agrese vůči Ukrajině byla během předsednictví také pravidelným bodem na každém jednání ECOFIN, ve formátu ministrů vnitra i na Radě pro obecné záležitosti. S cílem klást agendu do popředí zájmu Evropské unie ministři také prosazovali otázky s ní související do příslušných usnesení Rady a prosazovali zároveň taková opatření, která se agendy dotýkala. To se týká výstupů ze všech analyzovaných formací Rady. Během českého předsednictví byla také vyplacena Ukrajině výrazná finanční podpora, o což se předsednictví zasazovalo. Předsednictví v tomto případě agendu nenastolovalo v takové míře, že bychom jako u energetiky mohli konstatovat využití tohoto přístupu k práci s agendou. Lze snad jen říct, že ministr Zbyněk Stanjura ve formě nastolení debaty o nastavení předvídatelného rámce finanční pomoci Ukrajině na rok 2023 se tomuto přiblížil. Předsednictví ani v tomto případě agendu nijak nevyřazovalo z projednání v Radě EU.

K druhé výzkumné otázce: „Jaké faktory českou vládu ovlivňovaly při práci s vybranou agendou?“ uvádím následující: V obou vybraných agendách najdeme faktory ve dvou rovinách, a totiž v mezinárodní a domácí (podrobně viz kapitola č. 2 a kapitoly

č. 3 a 4). Podíváme-li se na faktory určující pozici v energetické agendě, tak v mezinárodním prostředí jde především o růst poptávky v souvislosti s návratem k ekonomickému a průmyslovému výkonu před pandemickou krizí, ale především o ruskou agresi na Ukrajině. Tato způsobila nestabilitu na trhu i v dodavatelsko-odběratelských vztazích, přičemž ceny začaly růst na historická maxima i na unijním trhu. Jakékoli jiné předsednictví by se muselo agendou rovněž zabývat, protože dopady energetické krize na EU byly mimořádné. Snad ještě zajímavější je domácí kontext, kde předsednictví bylo pod tlakem politické opozice, podnikatelů, odborů i veřejnosti. Ceny energií ovlivnily v České republice i výši inflace, která se dostala na nebývale vysoké hodnoty. V důsledku zdražování tak začaly klesat mj. volební preference vládních stran i důvěra ve vládu jako takovou, přičemž veřejnost vyžadovala řešení. Téma, které začalo dominovat domácí politické debatě, se vláda tedy pokusila přenést na úroveň Evropské unie a najít společné řešení. Lze se domnívat, že to vláda mohla dělat i s vírou ve zvýšení vlastních preferencí s tím, že veřejnost ocení Síkelův akční a mobilizující přístup k agendě.

V případě ruské agrese na Ukrajině jsou motivace na mezinárodní úrovni snadno čitelné, protože pozice Evropské unie i její výrazné zapojení na straně Ukrajiny vychází z litery jejich základních dokumentů, závazků, které členské státy přijaly, i usnesení, která byla přijata ihned po začátku agrese. Stejně jako v případě energetiky se jedná o téma, které by bylo nastoleno jakémukoli jinému předsednictví. České předsednictví se však, jak je uvedeno výše, výrazně zasazovalo o podporu Ukrajiny a přispívalo k tomu, aby agenda měla dostatek pozornosti. Česká vláda totiž alespoň v počátcích mohla vycházet z jasně souhlasného stanoviska české veřejnosti v otázce podpoře Ukrajiny, ale například i ukrajinských uprchlíků. Mimořádné podpoře se pak pozice vlády, kterou hájila i na půdě EU, těšila mezi jejími voliči, což mohlo vládní pozici rovněž ovlivňovat. Česká republika měla také čerstvou negativní zkušenost s Ruskem v souvislosti s výbuchem muničních skladů ve Vrběticích, přičemž to zapříčinilo ochlazení vzájemných vztahů a Česká republika se dokonce pro Rusko stala nepřátelským státem. Tato nedávná zkušenost i chladné vztahy s Ruskem mohly posílit českou solidaritu a sounáležitost s napadenou zemí.

Lze se domnívat, že Česká republika metodu Agenda Structuring zvolila jako dominantní právě proto, že s ohledem na dnešní postavení předsednictví v rámci EU je to nejeфекtivnější způsob práce s agendou. Předsednictví nekontroluje Evropskou radu,

kteřá pŕedevším určuje Evropské unii dlouhodobou a nejdůležitější agendu. Mezinárodní situace, natolik typická krizovým vývojem a mimořádností, nedávala prostor pro nastolování další agendy, ale spíše pŕedsednictví umožňovala využívat tuto situaci k výše popsanému strukturování, pŕedevším v otázce energetické. Agenda Exclusion by pak zároveň mohla významně poškodit celkové vyznění českého pŕedsednictví, které můžeme s trochou nadsázky označit s ohledem na reakce v Praze i v zahraničí za úspěšnou opravnou zkoušku pŕihlédneme-li k celkovému vyznění pŕedsednictví z roku 2009.

Závěrem lze ještě uvést, že téma má potenciál dalšího zpracování. Při analýze jednání Rady EU mi k dalšímu zpracování pŕišla zajímavá pŕedevším dvě témata: právní stát a transparentnost v Evropské unii a politika rozšiřování. V souvislosti s právním státem by se práce mohla zaměřit pŕedevším na situaci v Maďarsku a Polsku. V pŕípadě politiky rozšiřování pak na podporu ambicí zemí západního Balkánu.

BIBLIOGRAFIE

BEK, Mikuláš (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 18. 10. 2022 (Rada Evropské unie/Vláda České republiky).

BEK, Mikuláš (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 18. 11. 2022 (Rada Evropské unie/Vláda České republiky).

BLAŽEK, Pavel (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 13. 10. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo spravedlnosti České republiky).

BLAŽEK, Pavel (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 9. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo spravedlnosti České republiky).

BLOT, Christophe – CREEL, Jérôme – GEERLOF, Francois (2023). The direct and indirect impact of the war on inflation (Brusel: Directorate-General for internal policies)

BUNSE, Simone (2009). *Small States and EU Governance. Leadership through the Council Presidency* (Palgrave Macmillan).

CALANTER, Paul – ZISU, Daniela (2022). EU Policies to combat the energy crisis. In: *Global Economic Observer* 10 (1), s. 7-15.

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (nedatováno a). Důvěra ústavním institucím. květen až červenec 2022. *cvvm* (<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5575-duvera-ustavnim-institucim-kveten-az-cervenec-2022>, 1. 3. 2024).

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (nedatováno b). Důvěra ústavním institucím. září až listopad 2022. *cvvm* (<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5613-duvera-ustavnim-institucim-zari-az-listopad-2022>, 1. 3. 2024).

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (nedatováno c). Důvěra vrcholným politikům. jaro 2022. *cvvm* (<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5558-duvera-vrcholnym-politikum-jaro-2022>, 1. 3. 2024).

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (nedatováno d). Důvěra vrcholným politikům na přelomu let 2022 a 2023. *cvvm* (<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5639-duvera-vrcholnym-politikum-na-prelomu-let-2022-a-2023>, 1. 3. 2024).

CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ (nedatováno e). *Tisková zpráva. Česká veřejnost ke konfliktu na Ukrajině. Jaro 2022* (Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění).

CONSTANTIN, Valentin (2022). The Socio-Economic Impact of Migration in the EU. In the Case of Ukraine Refugees. In: *Global Economic Observer* 10 (1), s. 26-32.

COOPER, Charlie – HERNANDEZ, America – JACK, Vitkor (2022). EU agrees on gas price cap, skeptics denounce it as an 'illusion'. *Politico*, 19. 12. 2022 (<https://www.politico.eu/article/russia-ukraine-war-eu-robert-habeck-energy-ministers-agrees-on-gas-price-cap-skeptics-denounce-energy/>, 24. 2. 2022).

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2022a). *Provisional Agenda. Extraordinary meeting of the Council of the European Union* (Brussels: Council of the European Union).

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2022b). *Draft Council Conclusions on enlargement and stabilisation and association process* (Brussels: Council of the European Union).

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2022c). *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) 2021/241 as regards REPowerEU chapters in recovery and resilience plans and amending Regulation (EU) 2021/1060, Regulation (EU) 2021/2115, Directive 2003/87/EC and Decision (EU) 2015/1814* (Brussels: Council of the European Union).

CZECH EU PRESIDENCY (2022). *The Extraordinary Home Affairs Council on the situation along all migratory routes and a joint way forward. Brussels. 25 November 2022. Presidency summary* (Brussels: Council of EU).

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2024). Průměrná roční míra inflace v ČR v roce 2022 byla 15,1 %. *czso*, 12. 1. 2024 (<https://www.czso.cz/csu/x/prumerna-rocni-mira-inflace-v-cr-v-roce-2022-byla-151->, 13. 2. 2024).

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EVROPSKÉ UNIE (2022a). *Průvodce pro novináře. Neformální zasedání ministrů energetiky. 12. října 2022* (Praha).

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EVROPSKÉ UNIE (2022b). Neformální jednání ministrů pro evropské záležitosti. *EU2022*, 12. 7. 2022 (<https://wayback.archive-it.org/12090/20230321044938/https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/neformalni-jednani-ministru-pro-evropske-zalezitosti/>, 2. 3. 2024).

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ V RADĚ EVROPSKÉ UNIE (2022c). *Neformální jednání ministrů odpovědných za politiku soudržnosti. EU2022*, 31. 8. 2022 (<https://wayback.archive-it.org/12090/20230321042510/https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/neformalni-jednani-ministru-odpovednych-za-politiku-soudrznosti/>, 2. 3. 2024).

ČT24 (2021a). Do výbuchu ve Vrbětčích byli zapojení ruští agenti. Oznámil Babiš. Česko jich osmáct vyhostí. *ČT24*, 18. 4. 2021 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/do-vybuchu-ve-vrbeticich-byli-zapojeni-rusti-agenti-oznamil-babis-cesko-jich-osmact-vyhosti-35982>, 11. 3. 2024).

ČT24 (2021b). Rosatom se nebude podílet na dostavbě Dukovan, oznámil Havlíček. *ČT24*, 19. 4. 2021 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/rosatom-se-nebude-podilet-na-dostavbe-dukovan-oznamil-havlicek-36157>, 11. 3. 2024).

ČT24 (2021c). Z Česka odletěli zbylí vyhoštění pracovníci ruské ambasády. *ČT24*, 31. 5. 2021 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/z-ceska-odleteli-zbyli-vyhosteni-pracovnici-ruske-ambasady-34674>, 11. 3. 2024).

ČT24 (2022a). Končí české předsednictví. Z Bruselu i Strakovy akademie zní chvála, opozice kritizuje třeba Green Deal. *ČT24*, 31. 12. 2022 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/konci-ceske-predsednictvi-z-bruselu-i-strakovy-akademie-zni-chvala-opozice-kritizuje-treba-green-dea-12213>, 14. 2. 2024).

ČT24 (2022b). Evropská komise navrhuje snížit spotřebu plynu o patnáct procent. *ČT24*, 20. 7. 2022 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/evropska-komise-navrhuje-snizit-spotrebu-plynu-o-patnact-procent-18356>, 18. 2. 2024).

ČT24 (2022c). Česko svolává evropské jednání kvůli cenám energií. Ty ohrožují politický systém, varoval Blažek. *ČT24*, 26. 8. 2022 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/cesko-svolava-evropske-jednani-kvuli-cenam-energii-ty-ohrozuj-politicky-system-varoval-blazek-16972>, 20. 2. 2024).

ČT24 (2022d). Regulujte ceny energií, vyzvaly kraje vládu. Je třeba směřovat k zastropování v rámci EU, řekl Fiala. *ČT24*, 26. 8. 2022 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/regulujte-ceny-energii-vyzvaly-kraje-vladu-je-treba-smerovat-k-zastropovani-v-ramci-eu-rekl-fiala-17080>, 26. 2. 2024).

ČMKOS (2022). Prohlášení odborových svazů ČMKOS přednesené na demonstraci dne 8. října 2022. *cmkos*, 8. 10. 2022 (<https://www.cmkos.cz/cs/obsah/221/prohlaseni-odborovych-svazu-cmkos-prednesene-na-demonstraci/332139>, 1. 3. 2024).

ČTK (2021). Česko a Spojené státy americké. Rusko sestavilo nový seznam nepřátelských zemí, má pouze dvě položky. *iRozhlas*, 14. 5. 2021 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/rusko-seznam-nepriatel-cesko-usa-kreml_2105141820_tzr, 11. 3. 2024).

ČTK (2022a). Maďarsko si vyjednalo výjimku. Může dál dovážet plyn z Ruska. *E15*, 21. 10. 2022 (<https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/maarsko-si-vyjednalo-vyjimku-muze-dal-dovazet-plyn-z-ruska-1394096>, 10. 2. 2024).

ČTK (2022b). Česko dostane od Evropské unie téměř 680 milionů korun na pomoc ukrajinským uprchlíkům. *iRozhlas*, 19. 5. 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-evropska-unie-dotace-ukrajina-uprchlici_2205192016_voj, 13. 2. 2024).

ČTK (2022c). Tvrdá práce českých vyjednávačů v EU. Financial Times chválí Síkelův strop na ceny plynu. *Echo24*, 20. 12. 2022 (<https://echo24.cz/a/HuDsV/zpravy-ekonomika-sikela-zastropovani-plyn-tvrda-prace-vyjednavaci>, 24. 2. 2024).

ČTK (2022d). Na tříhodinový protest proti vládě přišlo v Praze asi 70.000 lidí. *České noviny*, 3. 9. 2022 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2277665>, 1. 3. 2024).

ČTK (2022e). Účastníci protivládní demonstrace zaplnili polovinu Václavského náměstí. *České noviny*, 28. 10. 2022 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2277665>, 1. 3. 2024).

ČTK (2022f). Šefčovič. Nepracuje se přímo na dalších sankcích, ale na dotažení detailů. *České noviny*, 15. 7. 2022 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zive-tk-po-jednani-ministru-pro-zalezitosti-eu-v-praze/2230780?>, 2. 3. 2024).

ČTK (2022g). Unie se neshodla na zmražení peněz Maďarsku. To stále blokuje uvolnění 18 miliard na pomoc Ukrajině. *iRozhlas*, 6. 12. 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/evropska-unie-madarsko-reformy-zbynek-stanjura_2212061942_ara, 8. 3. 2024).

ČTK (2022h). Tématem českého předsednictví budou i válečné zločiny na Ukrajině. Řekl ministr Blažek. *Euractiv*, 4. 5. 2022 (<https://euractiv.cz/section/ceske-predsednictvi-eu-2022/news/tematem-ceskeho-predsednictvi-budou-i-valecne-zlociny-na-ukrajine-rekl-ministr-blazek/>, 9. 3. 2024).

ČTK (2022ch). Ministři vnitra EU jednali o dopadech války na Ukrajině. *České noviny*, 11. 7. 2022 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2229780>, 9. 3. 2024).

ČTK (2022i). V Kišiněvě vznikne platforma EU pro boj s organizovaným zločinem. *České noviny*, 11. 7. 2022 (https://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=2229370, 9. 3. 2024).

ČTK (2022j). V Kišiněvě vznikne platforma EU pro boj s organizovaným zločinem. *České noviny*, 11. 7. 2022 (https://www.ceskenoviny.cz/index_view.php?id=2229370, 9. 3. 2024).

ČTK (2022k). Ministři spravedlnosti EU jednali v Praze o válečných zločinech. *Advokátní deník*, 12. 7. 2022 (<https://advokatnidenik.cz/2022/07/12/ministri-spravedlnosti-jednali-v-praze-o-valecnych-zlocinech-i-ochrane-zranitelnych-osob/>, 9. 3. 2024).

ČTK – Reuters (2022). Státy EU se dohodly na 18 miliardách eur pro Ukrajinu a na zdanění nadnárodních firem. *ČT24*, 15. 12. 2022 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/staty-eu-se-dohodly-na-18-miliardach-eur-pro-ukrajinu-a-na-zdaneni-nadnarodnich-firem-12775>, 8. 3. 2024).

DRAKE, Daniel (2022). Ministři pro energetiku v Praze vymýšlejí, jak ochránit Evropu před tuhou zimou. *Novinky.cz*, 12. 10. 2022 (<https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-ministri-pro-energetiku-v-praze-vymysleji-jak-ochranit-evropu-pred-tuhou-zimou-40411359>, 19. 2. 2024).

E15 (2022). Jak opustit plyn z Ruska? V Evropě se hledá recept na novou energetickou situaci. *E15*, 27. 4. 2022 (<https://www.e15.cz/rusky-plyn-ropa-plynovody-v-cr-eu>, 10. 2. 2024).

EUROPEAN CENTRAL BANK (nedatováno). HICP - Annualpercentagechanges. breakdown by purposeofconsumption (percentagechange). *ECB* (https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_statistics/escb/html/table.en.html?id=JDF_ICP_C_OICOP_ANR&period=index, 13. 2. 2024).

EUROPEAN COMMISSION (2022). REPowerEU. A plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and fast forward the green transition. *ec Europa*, 18. 5. 2022 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131, 10. 2. 2024).

EUROSTAT (2022a). Electricity and gas prices in the first half of 2022. *Eurostat*, 31. 10. 2022 (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221031-1>, 10. 2. 2024).

EUROSTAT (2023a). Electricity & gas hit record prices in 2022. *Eurostat*, 26. 4. 2023 (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230426-2>, 10. 2. 2024).

EUROSTAT (2024). Migration and asylum in Europe. 2023 edition. *Eurostat*, 31. 1. 2024 (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/publications>, 13. 2. 2024).

EVROPSKÁ KOMISE (2021). *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. „Fit for 55“. plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě* (Brusel: Evropská komise).

EVROPSKÁ KOMISE (2022). *Návrh nařízení Rady o posílení solidarity prostřednictvím lepší koordinace nákupu plynu, přeshraničních výměn plynu a spolehlivých referenčních cen* (Štrasburk: Evropská komise).

EVROPSKÁ RADA (2022a). *Závěry Evropské rady k nevyprovokované a neodůvodněné vojenské agresi Ruska vůči Ukrajině* (Brusel: Evropská rada).

EVROPSKÁ RADA (2022b). *Závěry. 20. a 21. října 2022* (Brusel: Evropská rada).

EVROPSKÁ RADA (2022c). *Závěry. 15. prosince 2022* (Brusel: Evropská rada).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (nedatováno). *Kalendář zasedání. Consilium Europa* (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/calendar/?Category=meeting&Page=1&daterange=&dateFrom=2022%2F01%2F01&dateTo=2023%2F06%2F30>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022a). Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika), 28. února 2022. *Consilium Europa*, 22. 3. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/tte/2022/02/28/>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022b). Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika), 2. května 2022. *Consilium Europa*, 3. 5. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/tte/2022/05/02/>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022c). Mimořádné zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika), 26. července 2022. *Consilium Europa*, 14. 12. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/tte/2022/06/27/>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022d). Rada se dohodla na mimořádných opatřeních ke snížení cen energie. *Consilium Europa*, 4. 10. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/09/30/council-agrees-on-emergency-measures-to-reduce-energy-prices/>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022e). Rada se dohodla na podstatě nových opatření týkajících se společného nákupu zemního plynu a mechanismu solidarity. *Consilium Europa*, 20. 12. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/11/24/further-measures-to-tackle-the-energy-crisis-council-agrees-on-joint-purchases-of-gas-and-a-solidarity-mechanism/>, 23. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022f). Rada se dohodla na dočasném mechanismu k omezení nadměrných cen plynu. *Consilium Europa*, 20. 12. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/19/council-agrees-on-temporary-mechanism-to-limit-excessive-gas-prices/>, 24. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022g). Rada pro obecné záležitosti. 18. října 2022. *Consilium Europa*, 28. 10. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/gac/2022/10/18/>, 3. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022h). Rada pro obecné záležitosti. 18. listopadu 2022. *Consilium Europa*, 28. 11. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/gac/2022/10/18/>, 3. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022ch). Rada pro obecné záležitosti. 13. prosince 2022. *Consilium Europa*, 21. 12. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/gac/2022/12/13/>, 3. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022i). Plán REPowerEU: Rada se dohodla na svém postoji. *Consilium Europa*, 4. 10. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/10/04/repowereu-council-agrees-its-position/>, 7. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022j). Rada pro hospodářské a finanční věci. 8. listopadu 2022. *Consilium Europa*, 9. 11. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/ecofin/2022/11/08/>, 8. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022k). Rada pro hospodářské a finanční věci. 6. prosince 2022. *Consilium Europa*, 7. 12. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/ecofin/2022/12/06/>, 8. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022l). Rada pro spravedlnost a vnitřní věci. 13.–14. října 2022. *Consilium Europa*, 18. 10. 2022 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2022/10/13-14/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2022m). Odolnost EU. Rada přijala směrnici k posílení odolnosti kritických subjektů. *Consilium Europa*, 9. 12. 2022

(<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/08/eu-resilience-council-adopts-a-directive-to-strengthen-the-resilience-of-critical-entities/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2023a). EU urychlí povolovací řízení pro projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů. *Consilium Europa*, 3. 1. 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/11/24/eu-to-speed-up-permitting-process-for-renewable-energy-projects/>, 23. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2023b). Politika soudržnosti: Rada schválila závěry, v nichž zhodnotila provádění politiky a nastínila další postup. *Consilium Europa*, 30. 11. 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/gac/2022/11/22/>, 3. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2023c). Rada s konečnou platností schválila flexibilnější využívání fondů politiky soudržnosti v reakci na válku Ruska proti Ukrajině. *Consilium Europa*, 16. 3. 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/10/13/council-gives-the-final-go-ahead-to-further-flexibility-in-the-use-of-cohesion-policy-funds-in-response-to-russia-s-war-in-ukraine/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2023d). Mimořádné zasedání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci. Vnitřní věci. 25. listopadu 2022. *Consilium Europa*, 13. 4. 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2022/11/25/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2023e). Rada pro spravedlnost a vnitřní věci, 8.–9. prosince 2022. *Consilium Europa*, 28. 9. 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2022/12/08-09/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024a). Reakce EU na invazi Ruska na Ukrajinu. *Consilium Europa*, 9. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/#support>, 13. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024b). Solidarita EU s Ukrajinou. *Consilium Europa*, 13. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/>, 13. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024c). Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku (TTE). *Consilium Europa*, 9. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/councileu/configurations/tte/#:~:text=Rada%20TTE%20usiluje%20o%20splnění,dopravní%2C%20telekomunikační%20a%20energetické%20sítě>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024d) Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika), 27. června 2022. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/tte/2022/06/27/>, 18. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024e) Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku (energetika), 25. října 2022. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/tte/2022/10/25/>, 20. 2. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024f). Rada pro obecné záležitosti (GAC). *Consilium Europa*, 9. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/gac/#:~:text=Rada%20pro%20obecné%20záležitosti%20zajišťuje,ktaré%20přesahují%20oblasti%20jednotlivých%20politik.,> 1. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024g). Rada schválila dalších 5 miliard eur na pomoc Ukrajině. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/09/20/council-adopts-additional-5-billion-assistance-to-ukraine/>, 2. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024h). Rada pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN). *Consilium Europa*, 12. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/ecofin/>, 3. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024ch). Rada pro hospodářské a finanční věci. 12. července 2022. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/ecofin/2022/07/12/>, 6. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024i). Rada schválila další 1 miliardu eur na pomoc Ukrajině. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/07/12/council-adopts-additional-1-billion-assistance-to-ukraine/>, 6. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024j) Rada schválila pomoc Ukrajině ve výši 18 miliard eur. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/10/council-adopts-18-billion-assistance-to-ukraine/>, 8. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024k) Rada pro hospodářské a finanční věci. 4. října 2022. *Consilium Europa*, 4. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/ecofin/2022/10/04/>, 7. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024l). Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (SVV). *Consilium Europa*, 12. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/configurations/jha/>, 9. 3. 2024).

EVROPSKÁ RADA – RADA EVROPSKÉ UNIE (2024m). Rada přijala rozhodnutí neakceptovat ruské doklady vydané na Ukrajině a v Gruzii. *Consilium Europa*, 2. 2. 2024 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/12/08/council-adopts-decision-not-to-accept-russian-documents-issued-in-ukraine-and-georgia/>, 10. 3. 2024).

EVROPSKÁ UNIE (2022). *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o poskytnutí mimořádné makrofinanční pomoci Ukrajině, navýšení společného rezervního fondu o záruky ze strany členských států a zvláštní rezervy na některé finanční závazky týkající se Ukrajiny, na které se poskytuje záruka podle rozhodnutí č. 466/2014/EU, a o změně rozhodnutí (EU) 2022/1201* (Brusel: Evropská unie).

EVROPSKÝ PARLAMENT (2022). České předsednictví představilo výborům EP své priority. *europarl.europa*, 6. 9. 2022 (<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20220711IPR35010/ceske-predsednictvi-predstavilo-vyborum-ep-sve-priority>, 18. 2. 2024).

FIALA, Petr – KRUTÍLEK, Ondřej – PITROVÁ, Markéta (2018). *Evropská unie* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

FIALA, Petr (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Evropské rady] 15. 12. 2022 (Vláda České republiky).

FIALA, Petr (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Evropské rady] 15. 12. 2022 (Vláda České republiky).

FIALA, Petr (2022c). [Ústní sdělení z národní tiskové konference po jednání Evropské rady] 15. 12. 2022 (Vláda České republiky).

GENERÁLNÍ SEKRETARITÁT RADY EVROPSKÉ UNIE (2022). *Komentář k jednacímu řádu Rady* (Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie).

GOLDTHAU, C. Andreas (2023). The EU EnergyCrisis and a New GeopoliticsofClimateTransition. In: *JournalofCommon Market Studies* 61 (1) , s. 1-10.

HOUSKA, Ondřej – PANUŠKA, Miroslav (2009). České předsednictví EU bylo úspěšné i neúspěšné. *iRozhlas*, 29. 6. 2009 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ceske-predsednictvi-eu-bylo-uspesne-i-neuspesne_200906291614_mpanuska, 14. 2. 2024).

HORÁKOVÁ, Kateřina (2022). Ministři financí v Praze schválili další finanční pomoc Ukrajině. Půjčí jí 5 miliard eur. *Euractiv*, 13. 9. 2022 (<https://euractiv.cz/section/eurovolby-2019/news/ministri-financi-v-praze-schvalili-dalsi-financi-pomoc-ukrajine-pujci-ji-5-miliard-eur/>, 7. 3. 2024).

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA (2024). Dva roky české Charity s Ukrajinou. Naše pomoc napadené zemi neustává. *charita*, 24. 2. 2024 (<https://www.charita.cz/kdo-jsume/pro-media/tiskove-zpravy/dva-roky-ceske-charity-s-ukrajinou/#:~:text=V%20reakci%20na%20vypuknutí%20války,v%20Česku%20a%20v%20Moldavsku.>, 11. 3. 2024).

CHRISTIANSEN, Thomas (2012). TheEuropean Union aftertheLisbonTreaty: An Elusive ‘Institutional Balance’? In: Adriana, Biondi (ed). *EU LawafterLisbon* (Oxford University Press), s. 228-247.

IDNES (2022a). EU musí mít jiný ukazatel cen plynu než burzu. Řekla v Praze komisařka. *iDnes*, 12. 10. 2022 (https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/energetika-sikela-zemni-plyn-eu.A221011_102051_ekonomika_maz, 22. 2. 2024).

IDNES (2022b). Státy EU stále nemají jasno ve stropu cen pro plyn, Češi navrhují 220 eur. *iDnes*, 7. 12. 2022 (https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/plyn-strop-eu-predsednictvi-ceny.A221207_155904_eko-zahranicni_akp, 24. 2. 2024).

IDNES (2022c). Ministři pro Evropu chtějí změnu voleb do europarlamentu. Bek otevřel debatu. *iDnes*, 15. 7. 2022 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/predsednictvi-rada-eu-praha-cr-ministerstvo-pro-evropske-zalezitosti-mikulas-bek.A220715_085821_domaci_vajo, 2. 3. 2024).

IDNES (2022d). Tématem českého předsednictví bude ochrana vnějších hranic EU. Uvedl Rakušan. *idnes*, 26. 4. 2022 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ceske-predsednictvi-eu-ochrana-vnejsich-hranic-rakusan-karner.A220426_131715_domaci_remy, 9. 3. 2024).

JACK, Victor (2024). Czech industry ministers vie to become EU's next energy chief. *Politico*, 25. 1. 2024 (<https://www.politico.eu/article/czech-industry-minister-eu-energy-chief-elections/>, 17. 3. 2024).

JANOUSH, Vilém (2022). Češi věnovali na pomoc Ukrajině miliardy. A většina z nich chce pomáhat dál. *Deník*, 13. 10. 2022 (https://www.denik.cz/z_domova/ceska-pomoc-pro-ukrajinu.html, 11. 3. 2024).

JIRUŠEK, Martin (2023). The Czech EU Presidency. Strengthening Energy Security Amidst the Crisis. In: *Czech Journal of International Relations*, 58(1), s. 147–157.

JOHANSSON, Ylva (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po neformálním jednání Rady EU] 11. 7. 2022 (Evropská komise).

JOUROVÁ, Věra (2022). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 18. 11. 2022 (Evropská komise).

KAZLAUSKAS, Vendula (2022). České předsednictví ve znamení energetiky a klimatu. Základní fakta a čísla. *amo*, 20. 12. 2022 (<https://www.amo.cz/cs/klimatym/ceske-predsednictvi-ve-znameni-energetiky-a-klimatu-zakladni-fakta-a-cisla/>, 17. 3. 2024).

KLINGOVÁ, Katarína (nedatováno a). *GLOBSEC. Trends 2022. Czechia* (Bratislava: Globsec).

KLINGOVÁ, Katarína (nedatováno b). *GLOBSEC. Trends 2022. Hungary* (Bratislava: Globsec).

KOPECKÝ, Josef (2022). Síkela vyčítal Schillerové fotky s pávy. Rozdejte si se mnou, řekl Babiš. *iDnes*, 17. 2. 2022 (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/snemovna-mimoradna-schuze-na-zadost-ano-rust-cen-energii-koronavirova-pomoc.A220217_064718_domaci_kop, 26. 2. 2024).

KRÝŽOVÁ, Sofie (2022a). EU se dohodla, jak sníží spotřebu plynu. Doma bude chladněji. *SeznamZprávy*, 26. 7. 2022 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-omezime-se-staty-evropske-unie-se-shodly-na-tom-jak-snizit-spotrebu-plynu-209855>, 19. 2. 2024).

KRÝŽOVÁ, Sofie (2022b). Levnější energie nečekejte ani v roce 2022. Asi už se nikdy nevrátí. *SeznamZprávy*, 2. 1. 2022 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika>

firmy-levnejsi-energie-necekejte-ani-v-roce-2022-asi-uz-se-nikdy-nevrati-182616, 26. 2. 2024).

KŘÍŽOVÁ, Iveta (2022). Summit uspořádáme před zimou, která bude nejtěžší v historii EU, tvrdí ministr Bek. *Lidovky*, 14. 6. 2022 (https://www.lidovky.cz/domov/nejtezsi-zima-v-historii-evropske-unie-ministr-pro-evropske-zalezitosti-mikulas-bek-predsednictvi-eu.A220614_205830_ln_domov_vag, 1. 3. 2024).

KUCHYŇOVÁ, Zdeňka (2022). Ekonomika roku 2022. Růst cen potravin, energií, benzínu a hypoték. Kombinace, která dostala mnoho lidí do problémů. *Radio Prague International*, 28. 12. 2022 (<https://cesky.radio.cz/ekonomika-roku-2022-rust-cen-potravin-energii-benzinu-a-hypotek-kombinace-ktera-8770675>, 26. 2. 2024).

MAKHINCHUK, Julia – ŠVEC, Pavel (2022). Přehledně: Kde potřebují pomoc dobrovolníků. Češi darovali Ukrajině již 4,5 miliardy. *Aktuálně*, 28. 8. 2022 (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ceskym-darcum-patri-velke-podekovani-shoduji-se-neziskove-or/r~69e34af0f21e11eca9eeac1f6b220ee8/>, 11. 3. 2024).

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (2022a) Priority MF v rámci CZ PRES. Hospodářská obnova EU, návrat k fiskální disciplíně a jednodušší daně. *mfc*, 22. 6. 2022 (<https://www.mfc.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2022/cz-pres-priority-47813>, 3. 3. 2024).

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (2022b). Neformální zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank 9. a 10. září 2022 v Praze. *mfc*, 8. 9. 2022 (<https://www.mfc.cz/cs/zahranici-a-eu/rada-eu-ecofin/zasedani-rady-ecofin/2022/neformalni-zasedani-ministru-financi-a-g-48739>, 7. 3. 2024).

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (2022c). ECOFIN. Ministři se dohodli na půjčce 5 miliard eur pro Ukrajinu. Diskutovali o řešení vysokých cen energií. *mfc*, 9. 9. 2022 (<https://www.mfc.cz/cs/zahranici-a-eu/rada-eu-ecofin/zasedani-rady-ecofin/2022/ecofin-ministri-se-dohodli-na-pujcce-5-m-48745>, 7. 3. 2024).

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY (2023). Rada ECOFIN. *mfc*, 19. 4. 2023 ([https://www.mfc.cz/cs/zahranici-a-eu/rada-eu-ecofin/rada-ecofin#:~:text=Rada%20pro%20hospodářské%20a%20finanční,dle%20potřeby%20Evropská%20investiční%20banka.](https://www.mfc.cz/cs/zahranici-a-eu/rada-eu-ecofin/rada-ecofin#:~:text=Rada%20pro%20hospodářské%20a%20finanční,dle%20potřeby%20Evropská%20investiční%20banka.,), 3. 3. 2024).

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ (2022). Ministři jednali o budoucnosti politiky soudržnosti. *mmr.gov*, 5. 9. 2022 (<https://mmr.gov.cz/cs/microsites/pres/novinky/ministri-jednali-o-budoucnosti-politiky-soudrznost>, 2. 3. 2024).

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU (2022). Energetická bezpečnost i akt o čipech. Ministr Síkela představil priority předsednictví. *mpo*, 30. 6. 2022 (<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/energeticka-bezpecnost-i-akt-o-cipech--ministr-sikela-predstavil-priority-predsednictvi--268479/>, 18. 2. 2024).

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno). Vít Rakušan představil velvyslancům priority českého předsednictví. *mvcr*(<https://www.mvcr.cz/fotogalerie/vit-rakusan-predstavil-velvyslancum-priority-ceskeho-predsednictvi.aspx>, 9. 3. 2024).

PALOUNEK, Jiří (2022). Komentář. Ministr pro evropské záležitosti. Nutnost pro předsednictví, nebo budoucnost struktury české zahraniční politiky?. In: *Mezinárodní vztahy* 1 (2022), s. 19-20.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY (2022a). Sněmovna na mimořádné schůzi odsoudila agresi Ruska proti Ukrajině. *psp*, 24. 2. 2022 (<https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=15627>, 11. 3. 2024).

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY (2022b). Usnesení Sněmovny odsuzuje ruskou politiku zaměřenou na zničení soudržnosti a státnosti Ukrajiny. *psp*, 15. 6. 2022 (<https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=16162>, 11. 3. 2024).

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY (2022c). 25. schůze. 127. hlasování. 15. června 2022. 12:40. Podpora územní celistvosti Ukrajiny a odsouzení válečné agrese Ruské f. *psp*, 15. 6. 2022 (<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=78354>, 11. 3. 2024).

PROCHÁZKA, MARTIN (2023). Síkela. Chtěl bych být eurokomisařem. *Novinky*, 27. 6. 2023 (<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-sikela-chtel-byt-eurokomisarem-40435826>, 17. 3. 2024).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022a). *Předběžný pořad jednání. Mimořádné zasedání Rady Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika*. 26. 7. 2022 (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022b). *Interinstitucionální spis. 2022/0225 (NLE). Návrh nařízení Rady o koordinovaných opatřeních ke snížení poptávky po plynu* (Brusel: Rada Evropské unie)

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022c). *Návrh zápisu z jednání. Mimořádné zasedání Rady Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika*. 9. 9. 2022 (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022d). *Návrh zápisu z jednání. Mimořádné zasedání Rady Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika*. 30. 9. 2022 (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022e). *Doprava, telekomunikace a energetika. Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika*. 24. 10. 2022 (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022f). *Předběžný pořad jednání. Mimořádné zasedání Rady Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika*. 24. 11. 2022 (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022g). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Doprava, telekomunikace a energetika. 19. prosince 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022h). *Předběžný pořad jednání. Rada Evropské Unie. Obecné záležitosti. 20. září 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022ch). *Předběžný pořad jednání. Rada Evropské Unie. Obecné záležitosti. 18. října 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022i). *Předběžný pořad jednání. Rada Evropské Unie. Obecné záležitosti. 18. listopadu 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022j). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Obecné záležitosti. 18. listopadu 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022k). *Návrh. Závěry Rady o politice soudržnosti* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022l). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Obecné záležitosti. 13. prosince 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022m). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Hospodářské a finanční věci. 12. července 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022n). *Závěry Rady o hloubkových přezkumech v roce 2022 v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022o). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Hospodářské a finanční věci. 4. října 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022p). *Závěry Rady o statistice EU* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022q). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Hospodářské a finanční věci. 8. listopadu 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022r). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Hospodářské a finanční věci. 6. prosince 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022s). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Spravedlnost a vnitřní věci. 13. a 14. října 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022t). *Reakce na úrovni justice a boj proti beztrestnosti, pokud jde o zločiny spáchané v souvislosti s agresivní válkou Ruska proti Ukrajině. Aktuální stav* (Brusel: Rada Evropské unie).

RADA EVROPSKÉ UNIE (2022u). *Návrh zápisu z jednání. Mimořádné zasedání Rady Evropské unie. Spravedlnost a vnitřní věci. 25. listopadu 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RA DA EVROPSKÉ UNIE (2022v). *Návrh zápisu z jednání. Rada Evropské unie. Spravedlnost a vnitřní věci. 8. a 9. prosince 2022* (Brusel: Rada Evropské unie).

RA DA EVROPSKÉ UNIE (2022w). *Závěry Rady o boji proti beztrestnosti, pokud jde o zločiny spáchané v souvislosti s útočnou válkou Ruska proti Ukrajině* (Brusel: Rada Evropské unie).

RAKUŠAN, Vít (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po neformálním jednání Rady EU] 11. 7. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo vnitra ČR).

RAKUŠAN, Vít (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 14. 10. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo vnitra ČR).

RAKUŠAN, Vít (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 8. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo vnitra ČR).

REYNDERS, Didier (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 13. 10. 2022 (Evropská komise).

REYNDERS, Didier (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 9. 12. 2022 (Evropská komise).

ŘEPKA, Vladimír (2022a). Vláda představila priority českého předsednictví. Digitalizace justice je jednou z nich. *justice*, 17. 6. 2022 (<https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/vlada-predstavila-priority-ceskeho-predsednictvi-digitalizace-justice-je-jednou-z-nich>, 9. 3. 2024).

ŘEPKA, Vladimír (2022b). V Praze se uskutečnilo neformální jednání ministrů spravedlnosti. *justice*, 12. 7. 2022 (<https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/v-praze-se-uskutecnilo-neformalni-jednani-ministru-spravedlnosti>, 9. 3. 2024).

SIMSON, Kadri (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 9. 9. 2022 (Evropská komise).

SIMSON, Kadri (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 24. 11. 2022 (Evropská komise).

SIMSON, Kadri (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 13. 12. 2022 (Evropská komise).

SIMSON, Kadri (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 13. 12. 2022 (Evropská komise).

SÍKELA, Josef (2022a). [Ústní sdělení z jednání Rady EU] 26. 7. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 9. 9. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 30. 9. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022d). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 30. 9. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022e). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 24. 11. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022f). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 24. 11. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022g). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 13. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022h). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 13. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

SÍKELA, Josef (2022ch). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 19. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR).

STÁLE ZASTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY PŘI EVROPSKÉ KOMISI (2022). ECOFIN. Ministři debatovali finanční pomoc Ukrajině, revizi fiskálních pravidel a plán obnovy Maďarska. *mzv.gov*, 20. 12. 2022 (https://mzv.gov.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/x2022_12_20_ecofin_ministri_debatovali_financni.html, 8. 3. 2024).

STANJURA, Zbyněk (2022a). [Ústní sdělení z tiskové konference před jednáním Rady EU] 12. 7. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo Financí ČR).

STANJURA, Zbyněk (2022b). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 12. 7. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo Financí ČR).

STANJURA, Zbyněk (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 4. 10. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo Financí ČR).

STANJURA, Zbyněk (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 8. 11. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo Financí ČR).

STANJURA, Zbyněk (2022c). [Ústní sdělení z tiskové konference po jednání Rady EU] 6. 12. 2022 (Rada Evropské unie/Ministerstvo Financí ČR).

STATISTIA (2023). Estimated total Ukrainian refugee costs in selected countries worldwide from March 2022 to June 2023. *Statista*, 18. 7. 2023 (<https://www.statista.com/statistics/1312602/ukrainian-refugee-cost-by-country/>, 13. 2. 2024).

ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina (2022). Síkela: Návrh na zastropování ceny plynu v EU bude do měsíce. *Evropská komise*. Ne, ne, ne. *Hospodářské noviny*, 27. 10. 2022

(<https://archiv.hn.cz/c1-67130480-evropska-komise-ne-ne-ne-sikela-navrh-na-zastropovani-ceny-plynu-v-eu-bude-do-mesice>, 20. 2. 2024).

ŠLOSARČÍK, Ivo (2009). Good, Bad or Boring? Three Views of the Czech Presidency. In: *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 18 (3), s. 3-11.

ŠOLC, Jan – TOMANOVÁ, Natálie – RUSCHKA, Adam (2023). Dopad zvýšených cen energií na domácnosti a podniky. *cnb*, 3. 2. 2023 (<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-menove-politice/boxy-a-clanky/Dopad-zvysenych-cen-energii-na-domacnosti-a-podniky/>, 26. 2. 2024).

TALLBERG, Jonas (2003). The Agenda-Shaping Power of the EU Council Presidency. In: *Journal of European Public Policy* 10 (1), s. 1-19.

TOMEŠ, Michal (2022). Jak Síkela rozmtal rébus plynového stropu. Na svou stranu nakonec přetáhl i odmítavé Němce. *Deník N*, 19. 12. 2022 (<https://denikn.cz/1035102/jak-sikela-rozmotal-rebus-plynoveho-stropu-na-svou-stranu-nakonec-pretahl-i-odmitave-nemce/>, 24. 2. 2024).

TREBESCH, Christoph (2023). Foreign support to Ukraine. Evidence from a database of military, financial, and humanitarian aid. In: Yuriy Gorodnichenko; Vladyslav Rashkovan (eds). *Supporting Ukraine: More critical than ever* (London: Centre for Economic Policy Research), s. 129-140.

URBANOVÁ, Anna – GRIM, Jakub (2022). Nastal čas pro normální českou evropskou politiku, nestačí se orientovat jen na Vísehrad, říká ministr Bek. *iRozhlas*, 25. 6. 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ceske-predsednictvi-mikulas-bek-stan-rada-eu-ukrajina-krize_2206250600_aur, 1. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (2022a). Evropská rada se shodla na opatřeních ke snížení cen energií. *vlada.gov.cz*, 21. 10. 2022 (<https://vlada.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/evropska-rada-se-shodla-na-opatrenich-ke-snizeni-cen-energii-200069/>, 20. 2. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (2022b). Předseda vlády Petr Fiala se v Bruselu zúčastnil posledního jednání Evropské rady za Českého předsednictví v Radě EU. *vlada.gov*, 15. 12. 2022 (<https://uv.gov.cz/cz/media-centrum/aktualne/predseda-vlady-petr-fiala-se-v-bruselu-zucastnil-posledniho-jednani-evropske-rady-za-ceskeho-predsednictvi-v-rade-eu-201710/#>, 8. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno a). Josef Síkela. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/jozef-sikela-191695/>, 17. 2. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno b). Mikuláš Bek. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/mikulas-bek-191707/>, 1. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno c). Ivan Bartoš. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/ivan-bartos-191704/>, 1. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno d). Zbyněk Stanjura. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/zbynek-stanjura-191691/>, 3. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno e). Vít Rakušan. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/vit-rakusan-191693/>, 9. 3. 2024).

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY (nedatováno f). Pavel Blažek. *vlada.gov.cz* (<https://vlada.gov.cz/cz/clenove-vlady/pavel-blazek-191696/>, 9. 3. 2024).

VANDECASTEELE, Bruno – BOSSUYT, Fabienne (2014). Assessing EU council presidencies. (Conditions for) success and influence. In: *Comparative European Politics* 12, s. 233-247.

VESELÁ, Marie (2022). OBRAZEM. V Praze a jinde lidé protestovali proti vládě. Žádali plyn z Ruska a vojenskou neutralitu. *iRozhlas*, 28. 9. 2022 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/demonstrace-proti-vlade-spd-trikolora_2209281251_afo, 1. 3. 2024).

VOTRUBA, Viktor (2022). Evropští ministři pro energetiku se shodli na potřebě společných nákupů zemního plynu. *Hospodářské noviny*, 13. 10. 2022 (<https://archiv.hn.cz/c1-67125710-evropsti-ministri-pro-energetiku-se-shodli-na-potrebe-spolecnych-nakupu-zemniho-plynu>, 20. 2. 2024).

Zákon č. 2/1969 Sb. *Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky*, ve znění pozdějších předpisů

Resumé

My thesis analyses the Czech Presidency of the Council of the European Union from July to December 2022 through the lens of the Agenda Shaping concept as defined by Jonas Tallberg. The data analysed are mainly documents for the meetings of the Council of the European Union, the outcomes of these meetings and other legislative and political documents. These documents are analysed so that the thesis can draw conclusions about whether the Czech government has used any of the Agenda Shaping methods. These methods are as follows: Agenda Setting, Agenda Structuring and Agenda Exclusion. The agenda of the Presidency is of course very large, and the required scope of the thesis does not allow to analyse the agenda as a whole, therefore two key topics were selected and the analytical framework was applied to them. These are the energy agenda and then the Russian aggression against Ukraine and its impact on the European Union. These agendas were key for the Czech Government during the Presidency. The thesis further aimed to describe the factors that may have motivated the Czech government to use a particular way of working with the agenda.

In the course of the analysis, I concluded that the Czech Presidency most frequently used the Agenda Structuring method. On energy issues it was clearly confirmed that the Czech Presidency used the intensity and format of the meetings, as well as informal opportunities and the exclusive relationship with the Commission, to increase the emphasis on this agenda and to ensure that it moved forward. At the same time, the use of the Agenda Setting method was confirmed in this case.

In the case of the Russian aggression against Ukraine, the Czech government also used the Agenda Structuring method. In this case, the ministers tried to use mainly informal meetings where they invited representatives of the Ukrainian government. The Czech government's position was shaped primarily by the international, but also by the Czech energy crisis caused primarily by Russian aggression against Ukraine. Another factor was a certain higher level of dissatisfaction of the Czech public with the government and demonstrations by a part of society precisely in connection with the economic and energy crisis. The Czech government also emphasized the impact of the Russian aggression because the Czech Republic took in the largest number of Ukrainian war refugees per capita.